

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Disputatio Ultima. De SS. Trinitate controversè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

Tum quia formalitas generationis est soli filio debita, spiratio autem activa, est quid commune. Cur ergo mutata spiratione activa, debet supponi formaliter de toto mutari generatio? Tum quia potest supponi animalitas Petri sine rationalitate, ergo & generatio sine spiratione activa, quæ sit à Filio, sed quæ sit solum à Patre.

Ad solvendas Objectiones

NOTO 1. Auctoritatem S. Thom. hic q. 36. 2.2. in corpore non esse contrarios, ait enim ita:

Spiritus S. ita necessario procedit à Filio, quod si non procederet, non distingueretur ab eo personaliter, ubi nihil agit de suppositione impossibili, & quidem tali ut à nobis formatur. Titulus articuli procedit de eo, quod de facto est, idemque ostendit corpus articuli. Legitur textus. Adduci solet auctoritas Flor. sed invenitur Valq. illam falsificari contra nostram sententiam. Ad alios PP. quid sit dicendum

NOTO 2. Quod secundum præsentem ordinem, secundum articulum fidei, Scripturæ & Patrum roboratum, & secundum aliquid nobis notius, sola oppositio producentis & producti arguat distinctionem realem: sed nihil agunt de suppositione impossibili. Et sicut fides & auctoritas non ponit aliam filiationem, quam quæ sit productiva Spiritus S. nec tamen vetat,

suppositione ponere per impossibile alium filium, sic nec vetat ponere, aliam distinguibilitatem.

NOTO 3. Posse nos concedere, quod tunc distinguerentur relationibus disparatis Filius & Spiritus S. quamvis autem relatio spirationis activæ, & paternitatis, non distinguant realiter, hoc inde est, quia relatio illa est quid commune ut fides docet, communia autem non distinguunt realiter; jam autem in casu suppositionis, productio utriusque, non esset communis, & comparatè ad Patrem utraque persona existeret, produceretur, &c. Hæc autem distinguunt sufficienter realiter. Unde productio Filii esset per modum naturæ; sed personaliter, & productio Spiritus per modum voluntatis personaliter, adeoque sufficienter addistingui.

Sed quomodo Spiritus S. haberet tunc rationem tertiæ personæ?

RESPONDETUR. Haberet rationem tertiæ, non ratione productionis à filio, sed numerice, quia scilicet ubi est præter duo unum, illic est tertium, undecunque numerum inceperis. Immo posita distinctione virtuali intellectiois à volitione, ostendetur etiam illo casu, prioritas Filii, præ Spiritu Sancto.

DISPUTATIO ULTIMA.

De Sanctissima Trinitate controversæ.

Ramissimus initio hujus Tractatus, duas eum debere habere partes: Absolutis proinde iis, quæ magis speculativa sunt, accedendum ad ea, quæ sunt Controversia. Quamvis verò ordinariè hoc loco hæc materia non tractetur; placuit tamen ejus tractationem hic annectere; præsertim, cum pleraque quæ nobis Adversarii de hoc mysterio opponunt, ex principiis merè Theologicis sint refellenda. Porro; Duplicia erunt argumenta Arianorum, quædam merè Scholastica, adeoque solubilia scholasticè tunc quæ hic, & in Metaphysica, dicta sunt de distinctione virtuali, & toto tractatu, de Sanctissima Trinitate, scholastico, erunt objicientibus prænoscentia; Alia autem objiciuntur ex sacra Scriptura, & hæc explicanda erunt, per loca alia sacra Scripturæ, per explicationes à sanctis Patribus traditas, &c.

Arianismi nomine veniunt duo; imprimis errores Ario proprii, quos non quidem primus orbi intrusit, sed notabilius defendit, de quibus infra. Deinde veniunt errores quocunque modo consubstantialitatem Personarum agnitarum negantes. Ex quo furtamento, Racovianæ scholæ, sive Magistri, sive Discipuli apud nos Ariani vocantur. Quos non immerito Petavius in Proemio Lib. 3. de Trinitate appellat Ebionitas; Ebion enim qui-

dam negavit consubstantialitatem Trinitatis, & VERBUM quod in carnem delapsus est, docuit non aliud esse, præter sonum vocis; Omne initium Filii Dei ex Maria concedens: appellantur iidem Photiniani à Polonis Scriptoribus, quia Photinianorum error negabat etiam consubstantialitatem personarum distinctarum trium, negabatque æternam generationem Filii, stando in temporali illius generatione.

Classēs variæ Errorum.

PRIMA CLASSIS eorum est. Qui admis-
sa consubstantialitate, duas vel tres perso-
nas in unam confuderunt: Tales fuerunt quos
Cyprian. Epist. 73. Patropassianos appellat,
quorum intentum fuit dicere, Patrem esse pas-
sum pro nobis. Hanc hæresin novo conatu An-
no 245. propugnabit Noëtus Ephesinus. Sed
Theodoretus L. 3. de Hæreticis, Smyrnensem
vocat. Eandem hæresin docuit Epigonas qui-
dam, habuit discipulum Cleomenem, qui Ma-
gister fuit Noëti. Successit Noëto Sabellius
eundem errorem docens, ut sentit August. L.
de hæresib. Ad quod vult Deum, hæresi 47.
vide Euseb. Histor. Ecclesiasticæ l. 7. c. 4. Sa-
bellianorum errorem sic describit Epiph. Hæ-
res. 62. *Horum hæc opinio est, eundem esse Patrem,
& Filium, & Spiritum S. ut ad eandem hypostasin
tres appellationes conveniant.* Error illius audiri
cœpit 257. Posterior Sabellio fuit Paulus Sa-
mosatenus in hoc differens, quod Divinitatem
Christi specialius impugnandam acceperit.
Contra quem Anno 265. Synodus Antiochiæ
celebrata, sed ab eodem elusa: Damnatus in al-
tera Synodo Anno 270. Confule Euseb. lib. 9.
cap. 22.

SECUNDA CLASSIS est, quam ducit Arius,
qui prædicanti Alexandro Episcopo Alexan-
driæ, Petri qui illum excommunicarat succe-
ssori, restitit, dum subtilius aliquid de Trinitate
differeret, ut testatur Socrates l. 1. c. 5. Immo
Sozomenus l. 1. c. 25. censet, quod Alexander
vehementer instanti Ario cesserit, sed postea
resipuerit. Errorem cœpit disseminare teste
Orosio l. 7. c. 28. subinaugurationem Crispi &
Constantini Junioris, qui facti sunt Cæsares, ut
in festis Idacii habetur Anno 317. Constantinus
Magnus, postquam jam damnatus fuisset Arius,
misit ad eum Hosium Cordubæ Episcopum,
scripsitque illi epistolam, ut habetur apud Eu-
seb. l. 2. de vita Constantini, tandem Nicææ in
Bythinia damnatus. An etiam persona illius
damnata? An poenæ corporales sint inflictæ?
Variant Auctores.

Propositiones ejus hæ fuerunt.

DŌcuit, solum Patrem esse bonum, immor-
talem, immutabilem, æternum, ita Epiph.
Hæresi 69. n. 17. Unde etiam dicebat, Deum
non ab æterno fuisse Patrem, sed cum Filium
produxit, qui è nihilo, & non exstantibus crea-
tus est, ut esset instrumentum creandi cætera,
ut refert Athan. Oratione I. esseque Deum, sed
per participationem, licet præstantiori modo;
potuisseque malum fieri, sed per Deiscientiam,
& prædestinationem exemptum, quod cum in
bono constantem fore præviderit Deus, ut me-
minit Athan. Orat. 2. Docuit etiam quod Tri-
nitas sit substantiis distincta, ut habetur apud
Athan. Orat. 2. Hanc hæresin iussit appellari

Constantinus apud Socratem L. 1. c. 9. Porphy-
rianorum. Athanasius appellat Judaicam Hæ-
resin. De diversitate autem aliorum sequen-
tium Arium vide Petavium de hoc errore c. 9.

Inter hos Arianos triplex fuit Secta. Qui-
dam aperrè Christum creaturam esse dicebant,
appellabanturque Anomæi. Alii erant Semi-
Ariani, qui consubstantialitatem negabant, si-
militudinem tamen etiam in substantia conce-
debant. Tertia media inter utramque, quæ
nec consubstantialem, neque substantiâ simi-
lem, similem tamen dicebat Filium Patri, quæ
omnia colliguntur ex Athan. & Epiphano.

Inter ipsos semi-Arianos duplex adhuc erat
Secta. Alii dicebant ante tempora omnia ge-
nitum Filium, non tamen ex æterno: Alii au-
tem dicebant ab æterno quidem productum
sed non consubstantialem. Hæc semi-Aria-
norum Hæresis multos decepit, & Athan. in
lib. de Synod. fratres illos appellat.

TERTIA CLASSIS est Hæreticorum no-
stri temporis, quos primus excitavit Michael
Servetus Hispanus: Illius dogma vergit potius
ad Sabellianismum, ut habet Calvinus lib. 1.
instit. c. 13. n. 22. & idem apud eundem lib. 2. in-
stit. c. 14. n. 5. non alia ratione Christum Dei Fi-
lium esse dicit, nisi quatenus ex utero Virginis
genitus est ex Spiritu S. Idem Anabaptistarum
Hæresin complexus baptisari parvulos vetuit.
Genevæ comprehensus & auctore Calvino
combustus est.

Succesit post aliquot annos Valentinus Gen-
tilis, natione Italus, patriâ Consentinus, qui ad
Arium declinavit, prothesi 9. ait; Qui unum
Deum in tres proprietates, sive personas distin-
guat, vel sibi præstigijs facit, vel necessariò u-
nius Dei substantiam dividit, atque discerpit.
Captus Genevæ in carcere Hæresin abjuravit,
manumissus plures Regiones pervagatus, tan-
dem Bremæ captus capite luit.

Antiquitas Catholica Doctrina.

Antiquitatem Doctrinæ Catholicæ decla-
rat illud, quia quando damnabatur ante
Synodum Nicænam ab Alexandrinis Patribus
Paul. Samosatensis, ut habetur Tom. 1. Concil. p.
192. Decrevimus dicunt PP. fidem scripto edere
& exponere, quæ à principio accepimus, & habe-
mus tradita & servata in Catholica & sancta
Ecclesia, subditurque esse unum Deum ingeni-
tum, & Filium unigenitum, Sapientiam, Ver-
bum ac virtutem Dei ante secula, &c. substan-
tiam & hypostasin, Deum Dei Filium.

PRIMO SEculo præter Evangelistas & A-
postolos, docet idem liber Pastoris, qui attri-
buitur Hermæ, quem Clemens Alexand. &
Hieron. proximum fuisse Apostolis dicunt,
quem hæc scripsisse Iren. lib. 4. c. 37. apud Eu-
seb. l. 5. c. 8. refert; Bene ergo pronuntia vit Scriptu-
ra, quæ dicit, primò omnium crede, quoniam unus

Deus, qui omnia constituit, & consummavit, & fovit eo quod non erat, & tamen hæc omnia, ut scitur ex Evangelio Joannis, Verbo incarnato tribuuntur, idem Hermas lib. 3. similitudine 5. sic habet. Filius quidem Dei omni creatura antiquior est, ita ut in Consilio Patri suo adfuerit, ad cōsolvendam creaturam. Appellatur etiam lib. 3. c. 3. apud Iren. Christum sceptrum Majestatis Dei, majorem Angelis, & Dominum cum articulo.

Ignatius Martyr Epist. ad Polycarpum, teste Hier. lib. de Scripturis c. 26. dicit, se vidisse Christum: Hic Epist. ad Ephes. cujus meminit Athan. lib. de Syn. appellat Christum creatum, & increatum, factum propter carnem, increatum verò, quoniam non est ex operum, & creaturarum numero, sed Filius ex Patre. Simile habet Epist. ad Magnesium.

Antistes Atheniensis sub Adriano passus, docuit eisdem librum, quod Christus Jesus, solus esset Deus.

Polycarpus Oratione prope mortem, appellat Christum Filium Dei, subditque per quem cum ipso in Spiritu Sancto, gloria, nunc & in futura secula seculorum. En æqualitatem gloriæ omnium.

Secundo Sæculo Justinus Philos. Apol. 1. Christum Filium Dei Patris confitetur, qui solus propriè Filius dicitur, esseque verbum, quod simul cum illo ante creaturas, & existit, & gignitur, quando primitus per ipsum omnia creatæ, & Dial. cum Triphone demonstrat ea quæ de summo Deo in Psalmis dicuntur summo Deo Christo convenire. Ibidem pag. 281. sic ait: *Virtutem illum esse Dei, ac Deum à Propheta nunciar, non ita ut solis lux, solo vocabulo numeratur, sed cum eo alterum quiddam esse, non tamen recisionem, tanquam Patris substantia secetur, idque declarat exemplo ignis, qui sine immutatione alios accendit.*

Irenæus lib. 4. c. 8. appellat, *Christum mensuram Patris, quoniam & capit eum.* C. 14. dicit, *Christum ab initio adfuisse suo plasmati.* Similia habet lib. 3. c. 19. & ibidem c. 6. ait, *Patrem esse verum Dominum, & Filium verum Dominum, de quo illis interpretatur locum Gen. 19. v. 24.*

Athenagoras in Legatione pro Christianis pag. 10. ait, *Est Filius Dei Verbum Patris in idea & operatione: ab ipso enim & per ipsum, omnia facta sunt, cum sit unus Pater & Filius.*

Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autolycum dicit, *Deum suum λέγεις, dicit per ipsum, Deum, omniamoluitum esse, &c. similia.*

Tertio Sæculo Hyppolitus Portuensis Episcopus, cujus verba sunt apud Theodor. dial. 1. *Verbum etiam Dei nulla re mutatum esse, (supple per incarnationem) nec in ullo prorsus, in quo, idem est, cum Patre.* Eundem, ibidem, esse Deum infinitum, simul & circumscriptum hominem, ait.

Clemens Alexand. in Protreptico appellat, *Christum revera Deum & æqualem, universorum Dominum,* similia habet pædag. l. 1. c. 8.

Tertullianus contra Praxeam c. 2. Dicit, *tres personas esse unius substantia & c. 4. appellat, Filium de substantia Patris.*

Simile habet Cyprianus lib. 2. adversus Judæos c. 6. 7. 8. & de Christo accipit illud Isaïæ c. 45. v. 14.

Idem asserit Lactant. L. 4. c. 12. ubi Filium Dei ita describit, *In prima nativitate spirituali quærens fuit ergo sine officio matris, à solo Deo Patre generatus est, in secunda verò carnali à matre fuit, interrim & Deum & hominem fuisse.*

Sed quid ad testimonia in oppositum respondendum: Afferimus locum S. Hieronymi Apolog. 2. contra Rufinum. Fieri potest, ut vel simpliciter errarint, vel alio sensu scripserint, vel à librariis imperitis, eorum paulatim scripta corrupta sint, vel certe antequam in Alexandria, quasi dæmonium meridianum Arius nasceretur, innocenter quædam & minus cautè locuti sunt.

QUÆSTIO I.

De ipsomet mysterio SS. Trinitatis.

Immutabimus hic aliquantùm methodum Scholasticam: Nam nonnisi sola thesi positâ, accedemus ad solutiones objectionum, postea indicabimus breviter fundamenta aliqua ex sacra Scriptura. Cujus methodi hæc ratio est, quia Oppositi Affirmantium partes tenent, aguntque contra possessionem nostræ doctrinæ, tot sæculis roboratam, hinc eis onus probandi incumbit, illudque sibi ordinariè offerri cupiunt: hinc ut eorum desiderio satisfiat, ostendaturque quo robore id agant, à solvendis semper incipimus difficultatibus.

Dicendum est, *Credere nos secundum doctrinam Ecclesiæ, quod Deus sit unus in essentia, cui identificata sunt tres persone, nimirum Patris, Filii, & Spiritus Sancti distinctæ inter se realiter.* Quid contra objiciant Adversarii, videamus.

DIFFICULTAS I.

Solvuntur Objectiones à ratione petite.

Non tam rationes, quàm sophismata sunt, quæ ut discutiantur.

Punctum Difficul-

tatis 1.

Objectiones Crellii.

OBJICIT I. Crellius aliquos expositivos, urgendo Argumentum ex 1. ad Corinth. 8. de quo infra.

Primus expositivus est, *Deus ille unus est tota Trinitas, seu Pater, Filius, & Spiritus S.*

Z 3

simul

simul juncti, atqui Pater est Deus ille unus, ergo Pater est tota Trinitas.

Secundus. Deus ille unus est tota Trinitas. Pater non est tota Trinitas, ergo non est ille unus Deus.

Tertius. Deus ille unus est Pater, Deus ille unus est Filius, & Spiritus Sanctus, ergo Filius & Spiritus Sanctus sunt Pater.

Quartus. Deus ille unus est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non est Pater. Ergo Filius & Spiritus Sanctus non est Deus ille unus.

RESPONDETUR. Negando consequentiam omnibus illis argumentis. Primi vitium est, quia ly Deus aliter in Majori, aliter in Minori sumitur; nam ly Deus in Majori sumitur secundum collectionem eorum, quibus esse Deum competit, & in Minori non sumitur ita, consequenter in argumento sunt quatuor termini.

Aliud est ejusdem expositorii vitium, quia non est Syllogismus ille expositivus, sed constat non nisi ex particularibus, quod mox explicabitur.

Idem dicendum de secundo expositorio, qui adhuc hoc vitio laborat, quia ly Deus non distribuitur accommodatè in Majori, distribuitur accommodatè in Conclusionem, quæ est negativa.

Tertius autem Expositivus hoc etiam laborat; quia in illo non distribuitur accommodatè hic terminus, Deus.

Quarti autem fallacia eadem est cum secundo; cujus etiam falsitas in hoc syllogismo cognoscitur. Rex est Vladislaus, Ericus non est Vladislaus, ergo Ericus non est Rex.

Universaliter autem dictorum Syllogismorum vitium explicatur. Docent universaliter summulistæ cum Aristotele Syllogismum ex singularibus, qualis est Expositivus, concludere, non concludere autem Syllogismum ex particularibus, unde illud Axioma, *ex particularibus nihil sequitur*, consequenter syllogismus ex particularibus debet esse non innitens regulis syllogisticis, innitens autem syllogismus expositivus.

Porro regulæ syllogismorum secundum principia Logica sunt *dicti de omni, dicti de nullo*, licet illa ipsa ultimò resolvantur in principium Metaphysicum. *Quæ sunt eadem in tertio, &c.* quia tamen ex una parte in syllogismo expositivum non debent esse propositiones universales, hoc ipso enim ille expositivus non esset expositivus; & ex alia parte, quia ille syllogismus debet esse innitens regulis dictis syllogisticis, hoc ita concordandum est, ut interveniat in omni expositivum accommodata quædam distributio, ut ita dicam, hoc est, ut subjectum & prædicatum ita inter se coæquantur, secundum quod in illa propositione ponuntur, ut prædicatum omni illi, ut ita dicam, competit, cui competit esse subjectum, & è converso. Et hoc jam erit accommodata illa distribu-

tio & æquivalens innitentia dici de Omni. Inid quamcunque aliam excogitaverint regulam oppositi, condistinguendi syllogismum ex particularibus, à syllogismo ex singularibus, ea si vera erit, ad dictam explicationem revocabitur, simulque ostendet formatos à Crello syllogismos, esse syllogismos ex particularibus.

Quorum omnium Ratio est. Tum quia nisi prædicta regula stet, non poterit ostendi quare ex particularibus non concludatur syllogismus, concludatur ex singularibus? Nec poterit ostendi, quomodo expositivus, sit syllogismus, si non innititur syllogisticis regulis? Tum quia nisi ponatur dicta coæquatio prædicati & subjecti, nec erit coæquatio universalis, cum suis inferioribus, & si hæc coæquatio datur (nisi velimus etiam aliorum syllogismorum regulas subvertere) etiam illa prior dabitur. Quam coæquationem subjecti cum prædicato in syllogismo expositivum hoc etiam probat; quia nisi hæc coæquatio detur, poterit facile committi fallacia accidentis, ex eo in quo conveniunt, faciendo argumentationem, ad id, in quo non conveniunt, v.g. à convenientia in essentia, ad convenientiam in personis. Tum quia in quibuscunque manifestis particularibus, ostenderetur non haberi istam accommodatam distributionem, nec coæquationem desumptam; haberi autem in quibuscunque manifeste Expositivis; quod ipsum ostenditur, Rex est Vladislaus, Ericus non est Vladislaus; ergo Ericus non est Rex. Adde adhuc, si velis, terminum Hic. En syllogismum ex particularibus? Non enim sumitur ita; Omnis ille, cui competit esse Regem, competit esse Vladislaum, nec est coæquatio inter hoc subjectum, quod est Rex, & inter prædicatum Vladislaus: Manifeste autem expositivus est iste; Jesus est Filius Mariæ, Messias est Jesus, ergo Messias est Filius Mariæ. En syllogismum expositivum? Cujus prima propositio dicit coæquationem subjecti cum prædicato, facitque hunc sensum: Omne cui competit esse Jesus, de quo hic, illi competit esse filium Mariæ.

Applicemus dicta. In primo Expositivum non est accommodata, ut dixi, distributio: Quia illius propositionis; Deus ille unus est tota Trinitas, non est iste sensus: Omne cui competit esse Deum illum unum, est tota Trinitas: In Minori etiam utpote affirmativa, non potest jam distribui, ly Deus. In secundo Expositivum, illa eadem recurrit proportio prima, sine accommodata distributione. In tertio Expositivum; Deus ille unus est Pater, non accipitur ita, ut faciat hunc sensum: Omne cui competit esse Deum illum unum, est Pater. In quarto syllogismo recurrit eadem propositio, quæ in tertio, eodem vitio laborans.

Quod si dicant arguentes, quod illius propositionis Deus ille unus est tota Trinitas, sit iste sensus: Omne cui competit esse Deum, est tota Trini-

Trinitas, falsa erit Major, hoc sensu, quod cui competit esse Deum, competat illi esse Trinitatem.

OBJICIT 2. Idem. Si datur Trinitas, sequitur unum & tres deos fore, unum quidem expresse, tres vero si vim sententiæ spectes, quia tres essent personæ, quarum quælibet est Deus.

RESPONDETUR. Negando sequelam; & licet tres sint personæ quarum quælibet est Deus, quia tamen est Deus Deitate eadem, non tres erunt dii, sed unus Deus, nisi velis unum per tria numerare.

INSTAT 1. Ex hac Doctrina sequitur, Patrem esse Filium, valet enim hoc argumentum; Unus ille Deus est Pater. At Filius est unus ille Deus. Ergo Filius est Pater.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; est enim syllogismus ex particularibus; neque enim illa Major habet hunc sensum, omne cui competit Deum unum esse, est Pater.

INSTAT 2. Rectè ita argumentor, Pater est persona Divina, Filius est persona Divina, Spiritus Sanctus est persona Divina, ergo tres sunt Divinæ personæ, non una; Ergo etiam bene argumentor, Pater est Deus summus, Filius est Deus summus, Spiritus Sanctus est Deus summus, ergo tres sunt Dii summi, non unus.

RESPONDETUR. Utrumque hoc non nisi Enimvero esse, ponendo unum argumentum in Antecedenti, aliud in Consequenti. Paritas autem consequentiæ negatur, quia ad hoc ut aliquid sit tria est necesse triplicari unitatem in illo genere, cum ergo in se multiplicentur personæ, & non multiplicentur Deitates, erunt tres personæ, & non tres Deitates.

INSTAT 3. Deus in essentia unus, est persona Divina, adeoque una. Primam partem assumptam sic probat, deducendo ad impossibile, Deus ille unus non est persona. Pater est persona Divina; Ergo Pater non est Deus ille unus.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; est enim syllogismus ex particularibus: neque enim prima propositio facit hunc sensum, nulli horum cui competit esse Deum, vel essentiam Dei habere, competit esse personam Divinam.

INSTAT 4. Ubi re ipsa multiplicantur substantiæ, multiplicantur etiam illa quæ de singulis substantiis dicuntur, & multiplicantur quidem pro numero suorum subjectorum; & ita quot sunt homines, tot sunt animalia, quot lineæ tot quantitates; Ergo cum de personis tanquam subjectis prædicetur Deitas, & ipsa multiplicari debet.

RESPONDETUR. Illam inductionem veteram esse de creatis, in quibus impossibile est unum identificatum realiter multiplicari non multiplicato alio, quia in creatis non datur distinctio virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia, secus in Divinis.

INSTAT 5. Vox Dei est nomen Personæ, ergo cum Deus unus sit, una erit persona. Antecedens probatur, quia Deo tribuitur nomen regentis, mundum creantis, &c. quæ omnia indicant personam.

RESPONDETUR. Rigorose loquendo ly Deus est nomen significans concretum ex natura & personalitate; non tamen formalissime importat personam, hinc quamvis supponatur quod ly Deus sit concretum ex natura & personalitate, nondum sequetur quod sit persona una, eò quod illud concretum possit haberi ratione alijs & alijs personæ. Diceret etiam Suarez, & qui illum sequuntur quod nomen Deus non sit quidem nomen personæ, sit tamen nomen subsistentis subsistentia absoluta. In nostris principiis dici potest, quod nomen Deus sit nomen personæ abstractè, & communiter ad tres personas sumptæ, licet non sit nomen personæ determinatè sumptæ.

OBJICIT 3. Idem. Ex nostrâ Doctrina sequitur quamlibet Divinitatis personam, trinam in personis, esse; quod probat: Deus ille unus, est trinus in personis, quælibet persona Divina est Deus ille unus, ergo quælibet est trina in personis;

RESPONDETUR. Negando sequelam, & probationis consequentiam, est enim ex particularibus: quia Major non facit hunc sensum; Omne cui competit esse hunc Deum illum unum, est trinum in personis. Quando autem in defensione argumenti dicit non posse Deum summi essentialiter & personaliter ex eo, quia quælibet persona Divina est Deus essentialiter sumptus, quia totam Dei essentiam habet; id immerito dicitur, quia unaquæque persona est Deus essentialiter sumptus, per identitatem realem, sed cum alietate & distinctione virtuali. Aliunde etiam non concludit Doctrina, quia etiam Petrus totam habet essentiam humanam, hoc est non partem illius; nec tamen excludit quominus alia individua sint homo, & sicut individuationes alias non debet habere Petrus; ita nec una persona, alias personalitates.

INSTAT. Cui inest essentia Divina, ei inest totum id, quidquid in illa essentia est, unicuique autem Personæ, inest essentia Divina. E.

RESPONDETUR. Cui inest essentia Divina per identificationem realem secum, non tamen per identificationem omnium, quæ illi ipsi essentiæ Divinæ identificantur, & omnium illius, ita ut dicam, virtualitatum, illi inest essentia secundum totum id, quidquid in illa essentia Divinæ identificantur, & omnium illius, ut ita dicam, virtualitatum, illi inest essentia secundum totum id quidquid in illa essentia est. Nego Propositionem. Si inest essentia cum identificatione omnium illius virtualitatum, illi inest essentia secundum totum id, quidquid in illa essentia est, Conc. Horum explicatio ex dictis alibi petenda est. Personæ enim identificantur

ipsi naturæ, distinguuntur tamen virtualiter ab eadem, in ordine ad prædicata primò intentionalia; hinc communicari poterit natura, non communicatis illis, quæ ab illa virtualiter distinguuntur; sed si communicaretur etiam secundum illa quæ virtualiter distinguuntur, tum primum cui inesset essentia, inesset totum id, quidquid in illa essentia est: nullum autem argumentum adhuc evicit, evincereque potest, quòd communicatà essentia, necessariò communicari debeant etiam ea, quæ virtualiter ab ea distinguuntur.

Brevius diceret aliquis, cui inest essentia Divina, eidem inesse per circuminfectionem totum id quidquid in illa essentia est; non inesse tamen per identitatem. Una autem persona est in alia, per circuminfectionem.

OBJICIT 4. Idem. Si personæ distinguerentur realiter inter se, & forent idem in natura, tunc idem simul, & una res foret, & plures, realiterque à se differret, & non differret: quod ipsum probatur, nam quæ sunt realiter eadem uni alicui rei, etiam inter se, realiter sunt eadem, atqui tres illæ personæ Divinæ realiter inter se distinctæ, realiter sunt idem, uni cuiuspiam rei, nempe essentiæ Divinæ, ergo personæ illæ tres realiter inter se distinctæ, realiter inter se sunt eadem.

RESPONDETUR. Negando sequelam: Probatio ejus distinguitur. Quæ sunt realiter eadem uni alicui rei, sunt eadem inter se, in eo genere, in quo sunt idem. Concedo: in diverso. Nego. Quia ergo sunt idem non in ratione personæ, sed in ratione naturæ, non in ratione personæ, sed in ratione naturæ erunt idem. Retinendo et amphrasin communioris Doctrinæ, dici potest, quòd ea quæ sunt eadem uni tertio incommunicabili sint idem inter se, non quæ sunt idem uni tertio communicabili; Jam autem natura tribus personis, est communicabilis.

INSTAT 1. Nulla instantia adferri potest, quâ Axioma illud convellatur, præter id, de quo controversatur.

RESPONDETUR per nos non convelli hoc Axioma, sed admitti: clarum etiam est, quòd si aliquod tertium sit communicabile, fieri potest ut in illo conveniatur, utpote communicabili, stante distinctione communicantium. Quod attinet ad vim argumenti; quòd scilicet nullum aliud sit exemplum talis communicabilitatis; ad hoc dupliciter responderi potest, primò ostendendo exemplum in possibili, si enim eadem numero albedo, poneretur in tribus distinctis subjectis, etiam ratione albedinis ejusdem, convenirent omnia eadem subjecta inter se, & tamen ratione subjecti, distinguerentur realiter. Deinde dici potest, multa esse, quæ alio exemplo roborari non possunt, & tamen tenent: nam non datur animal rationale præter hominem, nec alius Dei Filius talis, etiam per oppositos, qualis

est Christus, & tamen non impedit, quo minùs hæc dentur: sic & in præsentia.

INSTAT 2. Hac responsione peti principium.

RESPONDETUR, non peti principium, sed stari in eodem, quorum distinctio alibi explicata.

INSTAT 3. tale communicabile quale assumit objectio, implicat contradictionem; quia illud communicabile & esset singulare, & non esset: Singulare enim esset, quia unum numero; non singulare autem, quia in plura ejusdem nominis ita dividi potest, ut tamen sit totum in singulis.

RESPONDETUR. Negando naturam Dei vel dividi, vel multiplicari in personis; sed communicari, non per unionem, sed per identitatem, sine ulla multiplicitate, in eo, quod communicatur. Hinc nego implicare, ut aliquid singulare communicetur pluribus per identitatem, non autem per sui plurificationem & multiplicationem.

INSTAT 4. personæ illæ tres, realiter inter se distinctæ sunt; Ergo sunt tres res distinctæ: Ly enim realiter est, & ly res est, pro eodem sumuntur; quo posito sic ulterius urget, essentia est realiter idem cum tribus personis, realiter inter se distinctis; Ergo est idem realiter cum tribus rebus distinctis. Subsumit, sed quod est idem cum tribus rebus distinctis, id tres res esse est necesse, ergo essentia Divina simul & una res erit, & tres res: quod implicat.

RESPONDETUR. An sint in Divinis tres res relativæ? de hoc cum oppositis nolo disputare, alibi id tractatum est; nec est disputatio de articulo fidei, de quibus hîc solis agimus: & quia subsumpta continent articulum fidei, sic distinguo, essentia est realiter physicè cum personis idem, ita ut includat distinctionem virtualem intrinsecam, seu in ordine ad prædicata primò intentionalia. Concedo; Est idem realiter per exclusionem dictæ distinctionis. Nego; similiterque distinguitur consequens: quod si distinguitur essentia à personis virtualiter stante identitate physica, bene poterunt multiplicari personæ, non multiplicatà essentiâ, quæ in illis est idem realiter, non per sui multiplicationem, sed per communicationem. Deinde alia est hæc phrasîs rigorosè loquendo: Personæ sunt tres realiter & Personæ sunt tres res, nam illud: realiter cum ponatur adverbiali significatione, accipi poterit salva fide, pro personis; nominaliter autem positum tres res supponit pro substantia. Hinc nego hanc controversiâ majorè: Non possunt esse tres personæ quin sint tres substantiæ.

INSTAT 5. per modum Corollarii; Quòd in nostris principiis sequatur personas Divinas fore unum per se, & unum tantum per accidens: Erunt quidem unum per se, quia quæ sunt idem ratione essentiæ, & quidem ejusdem numero, maxime

maximè sunt unum per se, quæ autem sunt pluræ actus, ultimæque perfectione, ea non sunt per se unum, sed unum tantum per accidens.

RESPONDETUR. Personas Divinas esse unum per rationem naturæ, ratione autem personarum non debent dici etiam per accidens unum, quia in ratione personarum quæ talium nullam omnino unitatem habent, suntque in ratione personarum distinctissimæ realiter.

Continuatur Solutio.

OBJECIT 5. Idem ex nostris principiis sequitur tres fore substantias Dei, & unam; unam ut supponitur, tres autem, quia essent tres personæ: quod ipsum probatur, quia persona nihil aliud est quàm substantia prima intelligens, ergo ubi sunt plures personæ ibi sunt plures substantiæ primæ intelligentes, quia multiplicato definitio multiplicatur etiam definitiones.

RESPONDETUR. Negando dictam definitionem, quam nec Auctoritas, nec ratio probat, & si corrigi deberet illa definitio, Persona, esset substantialis terminus, substantiæ intellectivæ non dico intelligentis, quia ly intelligens supponit jam pro persona, & tamen in divinis pro alio supponit natura pro alio persona, nec probatur pro eodem sumi debere.

INSTAT 1. Idem, si quælibet persona est substantia, ubi plures sunt personæ, plures etiam sunt substantiæ; multiplicatis enim individuis, multiplicatur in iisdem id quod generis locum occupat, uti & id quod speciei: individua autem sunt personæ, quarum genus est substantia.

RESPONDETUR. Negando ut suprà, personam definitivè, esse substantiam primam intelligentem. Independentem ab hoc principio ad hoc argumentum non convincit; retorqueri enim in primis potest, paternitas est in re, ut suprà, natura v. g. Petri, multiplicatis filiis multiplicatur paternitas, ut scitur ex materia Prædicationis aliquid, nunquidne tunc multiplicatur natura Petri? Ex alio etiam principio non concludit idem argumentum; quia scilicet persona cum substantia est quidem realiter idem, sed non virtualiter, hinc poterit non multiplicari substantia, multiplicari personalitas.

INSTAT 2. Mutatâ jam definitione personæ, assumendo hanc, quod persona seu suppositum sit substantia prima completa, unde urget, Quælibet persona est suppositum, omne autem suppositum substantia est, ergo & quælibet persona substantia erit, ergo ubi plures personæ illic plures substantiæ.

RESPONDETUR. Demus Crello quod persona sit substantia prima completa, hoc est rationem habens totius, excludendo rationem partis; necdum tamen evincit intentum; quia quamvis demus omne suppositum esse realiter physicè substantiam; non tamen virtualiter, consequenter plurificationis personis non est ne-

cessè plurificari substantias. Multis postea discurrit Crellius cum iis, qui Patrem & Filium dicunt esse, non entia, quod nos non dicimus.

INSTAT 3. In nostris principiis dicitur persona, non esse substantia, sed modus substantiæ, & modus entis: quomodo ergo imperat? agit, à nobis invocatur? cum actiones non sint substantiæ, sed rei subsistentis; & dum Deum invocamus, non censemur invocare modum aliquem Divinæ substantiæ, nullusque Divinas personas crederet, suâ subtilitate aciem mentis effugientes.

RESPONDETUR. Propter identitatem realem substantiarum cum naturâ Divina salvari bene, quod non modus aliquis imperet, agat, invocetur &c. in nobis autem, si substantia distinguitur modaliter, tribuuntur actiones non illi abstractè sumptæ, sed in concreto. Subtilitas autem definitionis personarum facit, ut tanta penetratione terminorum rudes non credant Trinitatem personarum, licet ipsum objectum confusè credant: nam illis æque difficile est intelligere substantiam sub formalitate substantiæ, formalitatemque etiam unius personæ sub formalitate personæ; & tamen hæc etiam per oppositos, credere debent. Disputat interrim Crellius de persona & subsistentia, sed ad præsens id parum facit: in hoc tamen discursus ejus deficit, quia personam comparat cum subsistentia abstractè sumptâ: & tamen ipsum ly persona, importat Concretum ex personalitate & natura. Unde apparet quid sit respondendum ad hoc argumentum, omnis persona est subsistentia. Christus non est subsistentia. Ergo nec persona. Certè enim omnis persona abstractè sumpta est subsistentia; Ly autem Christus supponit pro concreto ex persona & natura.

OBJECIT 6. Impossibile est unius numero substantiæ, plures esse subsistentias, quia unius rei non possunt esse plures formæ ejusdem rationis sive substantiales, sive accidentales, etiam modos entis includendo; & ita non possunt esse plures existentia, rationalitates &c. in eodè &c. & ratio est, quia non potest eadè res bis aut pluries esse, id, quod est, sed semel tantum; intellige eodem tempore, respectu, (qui in relativis tantum observandus) & secundum easdem partes, alioqui daretur processus in infinitum.

RESPONDETUR. Negando subsistentias esse, formas ejusdem rationis; nam forma, liceat ita loqui, paternitatis à forma filiationis in ratione personæ non minùs distinguuntur, quàm formæ distinctæ realiter. Rursus, cum nulla substantia creata, exigit plures formas vel subsistentias, nulla etiam pluribus subsistentiis terminatur. Divina autem natura, est exigitiva trium personalitatum, ut fides docet, nec id implicat.

INSTAT Idem. Si illæ subsistentiæ non essent ejusdè rationis, specie different, quod fieri non

R. P.
H. MŁOD
NOWSKI
m. d. e. Z.
VT

non potest, quia compositio ex genere & differentia non datur in Deo, & impossibile est, ut quorum una est numero essentia, ea specie & definitione discrepent; quæ enim definitione discrepant, ea etiam essentia discrepant.

RESPONDETUR in Divinis dari quasi specificam distinctionem, non in prædicatis absolutis, sed in relativis. Et licet compositio ex genere & differentia actu distinctis nemine cogitante non detur in Deo, potest dari compositio per rationem, & quamvis quæ sunt idem essentia, non possint definitione essentia discrepare, possunt tamen aliis definitionibus, verbi gratia definitionibus personalitatum, distingui, ita verbi gratia in Paulo, alia definitione definitur paternitas, alia filio; & tamen una est essentia Pauli.

Addit in processu suorum Discursuum Crellius, subsistentia reddi incommunicabilem naturam, quod verum est etiam de Divinis; nam natura prout est terminata verbi gratia paternitate, non est communicabilis Filio.

Diceret etiam aliquis subsistentiam absolutam reddere incommunicabilem, omni modo alteri naturam, secus subsistentiam respectivam: hoc enim ipso quæ respectiva subsistentia est, deponit aliam subsistentiam: unde subsistentia Petri, exigens identificatum suæ essentia, Filium, hoc ipso deponit subsistentiam Filii.

OBJICIT 7. Ex nostris principiis sequi, & fore personas Divinas incommunicabiles, ut supponitur, & fore communicabiles, quorum enim essentia & quidem tota communicabilis est pluribus suppositis, illa ipsa sunt communicabilia pluribus suppositis, si ergo Divinarum personarum essentia tota est communicabilis, & ipsæ personæ erunt communicabiles.

RESPONDETUR. Quorum essentia & quidem tota sub ratione & virtualitate nonnisi essentia est communicabilis, & illa ipsa sunt communicabilia, nego Majorem. Quorum essentia & quidem tota, etiam ratione virtualitatis distincta, & in ratione suorum complementorum, terminorum, est communicabilis pluribus suppositis, illa ipsa sunt communicabiles, concedo Majorem. Distinctaque Minore nego Consequentiam.

Quando autem inferius urget, quod in creatis unius Substantia nonnisi una sit subsistentia, id ad Divina deduci non potest, quanquam etiam de creatis negant aliqui, modo illæ subsistentia non sint identificata tertio.

Quare autem id ad Divina transferri non possit? ratio est, quia in hoc nulla est implicatio in Divinis, & hoc de facto dari Doctrina Ecclesiæ asserit. Nec valet Consequentia, in creatis hoc vel illud non datur, ergo nec dabitur in Divinis. Alia etiam disparitas est, quia personæ Divinae sunt relativæ, & termini sui, deponentes identificationem, in eadem natura. Si enim non

deposcerent termini sui identificationem in natura, hoc ipso daretur pluralitas Deorum: ex eo autem quia sunt relativæ illæ subsistentia, non possunt esse solitariae; nam unius ad unum non est relatio, consequenter deponent pluralitatem terminorum; sed non pluralitatem in natura, ergo pluralitatem in personis: nihil autem simile de creaturis saltem actualibus, dici potest. Quare autem non sequatur debere dari infinitudinem personarum? de hoc infra. Quod autem adfert in contextu Crellius, nempe quod non partem sibi decerpit subsistentia terminanda naturæ; id non convincit, quia sequitur non quod relinquat partem essentia alteri terminandam, sed quod non relinquat totam terminandam, si simul secum sumatur; secus se seclusa; interveniente præcipue distinctione virtuali, vi cuius ita se habet ad terminari a secunda personæ essentia Divina, quasi non fuisset terminata à prima.

Punctum Difficultatis 2.

tis 2.

Solvuntur Objectiones Goslarvii.

EDIDIT Keckermannus Gedanensis Prædicans librum, contra ut vocamus Arianos, solvereque conatus est eorundem objectiones. Contra solutiones institit Goslarvius, qui insuper edidit specialem disputationem de persona contra Jacobum Martini, Wittenbergæ Doctorem, ex utroque libello desumenda sunt objectiones.

OBJICIT 1. Ubi est essentia & persona, ibi est compositio; In Deo est essentia & persona; Ergo in Deo est compositio.

RESPONDETUR, ubi est essentia & persona distincta realiter, & physice, illic est compositio; sed non ubi persona & essentia sunt indistincta realiter, nisi velis loqui, de compositione per rationem.

INSTAT 1. Ubi est essentia & persona, ibi est unum per alia, at compositio est unum per alia: cum simplex sit unum per se, resolutio enim, arguit compositionem.

RESPONDETUR, quod ubi est unum per alia distincta realiter, illic sit compositio, ut suppono, realis: Jam autem essentia & relatio, sunt indistincta realiter.

INSTAT 2. Substantia & Accidens faciunt compositionem, essentia Dei est substantia, relationes sunt accidentia.

RESPONDETUR. Negando universaliter relationes esse accidentia, ut videre est in relationibus transcendentibus, etiam in creatis; & ad maximum Minor vera est de relationibus, quæ non sunt termini, & complementa, ut vocant substantiarum, seu quæ in personalitatibus quæ talibus non imbibuntur; imbibuntur autem Divinae relationes.

Objr-

Objicit 2. Ubi sunt unum & tria, illic sunt quatuor realiter distincta. In Deo est una essentia & tres personæ. Ergo in Deo sunt quatuor realiter distincta.

Respondetur. Veram esse Majorem si unum sit realiter distinctum à tribus; quod in presenti non est: nam essentia à personis non distinguitur realiter.

Objicit 3. Doctrinam de Trinitate contrariari principiis lumine naturæ notis.

Primum principium est, omne est vel non est, cui principio contrariatur Trinitas, quod sic probatur. Paternitas est idem realiter cum essentia. Essentia est idem realiter cum filiatione. Ergo paternitas est idem realiter cum filiatione, & tamen per nos non est idem realiter cum filiatione.

Respondetur. Hoc argumentum esse Galileum, hinc ejus secunda propositio Major negaturque illi Consequentia. Constat enim ex Particularibus: nec enim Majoris illius est sensus: Omne quod est essentia, est idem realiter cum filiatione, quod jam supra explicatum est.

Neque valet si dicas: Paternitas & filiatione est Deus, ergo paternitas & filiatione est Dei essentia: nam quid est Deus quàm essentia per quam est Deus? Ridiculum est esse Deum & non esse Dei essentiam, & si paternitas non est ipse Deus: Ergo non quicquid in Deo est, Deus est. Resp. Paternitatem & filiationem esse Deum, hoc est identificari Deitati tanquam alicui communicabilis, & distincto à se virtualiter; sed paternitas & filiatione non est Deus, hoc sensu quasi essentia, sed indivisibiliter his duobus, paternitate & filiatione, & quasi ab illis non distinguatur virtualiter. Directè autem ad principium dici potest, quod libet est vel non est, in eo in quo est vel non est; & ita in genere essentia sunt idem Pater & Filius; sed non in genere personalitatis.

Secundum Principium dicit convelli, quod illa concipit, quæ duo sunt idem quid tertium, ea inter se sunt eadem, & tamen paternitas & filiatione sunt eadem res cum essentia, & non sunt idem inter se.

Responsum est supra in argumentis Crelui.

Tertium principium à nobis ajunt destrui, scilicet syllogismi Expositorii; quia nolumus concedere hunc syllogismum, qui tamen bonus est & Expositorius. Essentia est Pater. Essentia est Filius. Ergo est Filius Pater.

Respondetur. Negando sequelam & negando hunc syllogismum esse expositivum secundum dicta supra, sed ex particularibus.

Objicit 4. Persona in Deo, aut est finita aut infinita; si finita, ergo non est Deus. Si infinita, ergo tria sunt infinita: quia tres personæ.

Respondetur. Negamus Catholicis, illic esse tria infinita, quia iste modus dicendi impor-

rat diversitatem etiam in essentia. Concedunt aliqui nostrum esse illic tres infinitos relative. Sed alio etiam ex fundamento non convincit Argumentum, quia vel accipit personam prout subest nostris conceptibus, vel prout est à parte rei, si prout subest nostris conceptibus, neque est finita, neque infinita, sed sola sua prædicata essentialia importabit; Si autem sumatur prout est à parte rei, est infinita propter identitatem cum natura.

Objicit 5. Eadem res non potest distinctas personas constituere, intellectus etiam & voluntas in Deo sunt idem, ergo ex intellectu & voluntate non possunt distinctæ personæ profluere.

Respondetur. Argumentum non laudari à Goslavio, habetque in creatis instantiam; nam ab eadem potentia possunt distincti specie poni termini. Deinde immeritò supponit, quod voluntas & intellectus, quæ sunt quid absolutum, constituent personas.

Objicit 6. Subsistentia vel est de intrinseca ratione essentia, vel non est? Si est, ergo essentia est incommunicabilis, sicut & ipsa subsistentia; Si non est, ergo sunt quatuor subsistentia.

Respondetur. De intrinseca ratione essentia est subsistentia, ita ut suo modo non sit, non est de intrinseca ratione, quia distinguitur virtualiter ab eadem; est de intrinseca ratione, quia essentia deposcit subsistentiam tanquam suum terminum & complementum, & quia identificatur realiter essentia Divina, vicijus identificationis reddit illam naturam, quæ terminatam incommunicabilem, licet communicetur ratione explicatæ distinctionis virtualis, quæ, aut similis distinctio, facit, ut quamvis subsistentia sit incommunicabilis, sit communicabilis essentia.

Instat Idem. Effectus, qui participat suæ naturæ causam, talis est, qualis est causa; quomodo autem effectus id est subsistentia, erit incommunicabilis, essentia à qua illa est, communicabili existente.

Respondetur. Ponere argumentum in Divinis rationem causæ & effectus, quæ falsa sunt. Item supponit, quod ab essentia sit personalitas, & tamen tritum est, in nostra Theologia, quod natura non generet, adeoque, quod non producat subsistentias. Denique nego, quod subsistentia non habeat rationem talis in omnibus, rationem qualis habet natura, salva alietate virtuali.

Objicit 7. Quando Filius genitus est, & erat, vel non erat? Si erat, quare est genitus? Si non erat, ergo aliquando non fuit, & per consequens non est verus Deus, loco ly verus ponit Goslavius ly unus, eò quod non possit esse is verus Deus, qui aliquando non fuit, tales sunt dii de quibus sæpe Scriptura.

RESPON-

R. P.
M. LOD
NOWSKI
m. de Z.
VT

RESPONDETUR. Correctio non est bona, quia negatur posse esse verum Deum; qui aliquando non fuit. Ad argumentum quod attinet, illud non tam Trinitatem, quam Generationem Filii Dei impugnatur; ad illud autem respondetur, negando Majorem propter ly quando; ly autem quando supponit determinationem in tempore, in nullo autem determinato tempore genitus est Filius, sed ab aeterno: Ne autem effugiamus difficultatem, ponemus terminum ab aeterno: Filius ab aeterno vel erat, vel non erat? Si erat quare est genitus? respondetur non est genitus, quasi ipse *erat* successerit generationi, sed quia ut verum esset, de illo, ab aeterno *erat*, habuit hoc ex eo, quia ab aeterno est genitus. In hoc ergo fallitur imaginatio argumentantis, quod putet ipsi *erat* succedere generationem, quod in aeternis & Divinis non est; Quod etiam esset, si aliquid ab aeterno per possibile vel impossibile crearetur, ut reflectens advertet.

Hæc argumenta habentur in refutationis parte secunda reliqua quæ secundam personam concernunt, infra ponentur. Nunc ad alia argumenta ex libello de persona accedamus.

OBJICIT 1. Persona Trinitatis per se subsistit, sed quidquid ita subsistit, substantia est, Ergo.

RESPONDETUR. Negando Minorem: Per se enim subsistentia per modum termini, qualis est subsistentia personæ, non est substantia, quo ad virtualem identitatem; sed terminus substantiæ; licet sit substantia per identitatem physicam.

OBJICIT 2. Persona Divina non est accidens; Ergo est substantia.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; nam ne sit accidens, sufficit quod sit aliquid substantiale, hoc est terminus substantiæ; licet non sit substantia, seu natura. Et sicut unio in sententia Modalistarum non est accidens, neque tamen est substantia, sed aliquid substantiale; ita & in præfenti. Ostendit etiam Ruiz Disp. 23, Sect. 4. Patres dicere tres esse substantias in Divinis, accipiendo ly substantiam pro persona, vel præcindendo rationem substantiæ ab absoluto & respectivo.

OBJICIT 3. Omnia prædicata necessaria cum suis subjectis naturam communicant, hinc dicuntur essentialia, quia de essentia sunt subjecti, ut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus dicuntur esse Deus; cum itaque Deus sit substantia, etiam illæ personæ erunt substantia.

RESPONDETUR, illas personas esse substantias, quia identificantur naturæ, quæ est substantia, sed non esse in se substantias, nec adferre singulas prædicata naturæ, accepta, pro terminabili a subsistentiâ; qualiter hic sumimus terminum naturæ. Ex quo ulterius concluditur, quid sit dicendum ad illud argumentum, quod ferme ita proponit. Persona Trinitatis, est essentia Dei individua intelligens, sed non sunt

tres essentia Divinæ individua intelligentes; Ergo nec sunt tres personæ.

RESPONDETUR. In principiis communibus falsam esse Majorem. Distingui etiam potest sic Argumentum, persona Trinitatis est essentia Dei individua, ita ut persona ipsa sit essentia formalissimè & indistinctè virtualiter. Nego Majorem; ita ut ratione individui, hoc est, non individui seu communicabilis alteri ut supposito, formalisetur. Concedo Majorem: Sed non sunt tres essentia sub formalitate essentia. Concedo Minorem, non sunt tres essentia sub formalitate individuationis, incommunicabilitatis alteri, ut supposito. Nego Minorem & Consequentiam. Hoc argumentum etiam in aliis materiis fallit, nam v. g. Cæna in recto est comestio, & tamen multiplicata comestione, non est necesse multiplicari canam.

OBJICIT 4. Ponitque personas non esse relationem, persona enim est in genere substantiæ, relatio in genere accidentis, item quidquid per se subsistit, est in categoria substantiæ, omnis autem persona per se subsistit.

RESPONDETUR. Personam quidem ut sic, non esse relationem, nec personam Divinam constitui primò relatione, sed hæc Scholastica merè sunt. Argumentum etiam non convincit, ut proponitur; quia licet persona sit in genere substantiæ, non est tamen species ejusdem, sed tanquam terminus & complementum. Quod omnis relatio sit accidens non est verum, etiam in creatis relationibus transcendentalibus. Unde ultima illa propositio: quidquid subsistit in categoria substantiæ est, distingui debet est in categoria substantiæ, vel tanquam species, vel tanquam terminus substantiæ. Concedo; solum tanquam species. Nego. Subsistentia autem est per modum termini.

OBJICIT 5. Omnis relatio requirit fundamentum, seu relatum & terminum ad quem, ut vocatur, correlatum; quid autem horum in Deo? & si nihil horum in Deo, quomodo dabitur Trinitas?

RESPONDETUR. In primis cum dentur relationes non mutua per Aristotelem, & cum terminus possit non esse correlatum, immerito supponit terminum esse universaliter, quid correlatum. Sed quidquid sit de hoc, fundamentum proximum relationum in Divinis est ipsa persona generans, passivè autem genita, est terminus. Neque putarem essentiam esse fundamentum proximum, non propter rationes quas Goslavius adfert: sed propter hanc rationem; quia essentia est prior quam persona (suppono intelligibilitate) hinc illa prioritas dejicit naturam, ne sit fundamentum proximum relationis. Deinde ideo potius non est fundamentum proximum natura, quia inter fundamentum & terminum relationis realis, intercedit distinctio realis orta ex oppositione relativa reali, quæ ratio-

ratione naturæ non habetur; & quia illud proxime refertur quod generat, essentia autem non generat.

Punctum Difficul-

tatis 3.

Solvuntur aliæ Objectiones.

OBJICIT 1. Blandrata, apud Penalzoa. Verus & unus Deus, est Pater Christi. Trinitas non est Pater Christi. Ergo Trinitas non est verus Deus.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia est syllogismus ex Particularibus, ut supra explicatum est. Rectè etiam Penalzoa offert contrarium paralogismum, verus & unus in specie homo fuit Adamus, sed nos ejus filii non sumus Adamus, ergo non sumus homines.

OBJICIT 2. Aliqui Transylvani, Pater & Filius & Spiritus Sanctus sunt alius & alius & alius; sed Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus Sanctus est Deus. Ergo sunt alius, & alius, & alius Deus.

RESPONDETUR. Argumentum non esse categoricum, sed ut sit, poni debere hanc Majoram. Quod est alius & alius, & alius, est alius & alius, & alius Deus, in qua Majori est fallacia accidentis quia ex eo, quod convenient in Deitate, argumentatur etiam quod convenient etiam in alietate personali, in qua non sunt idem, & ab alietate in qua disconveniunt, ad Deitatem in qua conveniunt, competitque personis. Alius in ratione personæ, non in ratione naturæ.

OBJICIT 3. Alii apud Valen. lib. 1. de Trinitate cap. 27. præter Patrem & Filium & Spiritum Sanctum nullus est Deus, sed neque Pater solus, nec Filius, nec Spiritus Sanctus sunt personæ; Ergo nullus est Deus, qui sit trinitas personarum.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum non esse categoricum. Deinde distingui potest prima propositio, præter Patrem & Filium & Spiritum Sanctum nullus est Deus exceptivè, hoc est his exceptis, nullus est de quo prædicatur hoc prædicatum Deus. Conc. præter Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum nullus est Deus, ita ut collectivè hæc omnia in uno habeantur. Nego propositionem: Committiturque hic fallacia arguendo ex statu collectivo quæ talis statum non collectivum. Valentia rectè retorquet, præter hunc, & hunc, & hunc, &c. hominem, nullus est populus in mundo, sed neque hic homo solus, neque hic, neque hic, &c. est populus. Ergo nullus populus in mundo datur. Unde est hic fallacia accidentis, à negatione collectionis, quæ singulis serviat, procedens ad negationem collectionis, quæ simul omnibus conveniat.

OBJICIT 4. Si plures essent personæ Divi-

næ, essent plures habentes Deitatem, sed esse habentem Deitatem est esse Deum, & plures habentes Deitatem, est esse deos; Ergo existerent plures dii, quod ipsum illustratur: Quia ubi sunt plura habentia albedinem, sunt plura alba, & si eandem humanitatem tres personæ terminarent, essent plures homines: quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia ut significato alicujus nominis, numerale nomen addi possit, satis est, si rectum illius nominis, sit multiplex.

RESPONDETUR, quod quamvis esse habentem Deitatem, sit esse Deum; non tamen plures habentes Deitatem, est, esse plures deos. Ratio, quia usus communis hominum utentium ad placitum verbis, non multiplicat Deitates, nisi supponantur ipsæ Deitates in se multiplicari; nec usurpat terminum dii, nisi quando supponit ipsam naturam Divinam multiplicari. Quia autem quando dicitur de personis Divinis sunt plures habentes Deitatem, non supponit eandem multiplicari, sit ut non possint tunc dici tres vel plures dii; quod absurdum non sequitur, si habens Deitatem dicatur esse Deus.

OBJICIT 5. Posito Mysterio Trinitatis uni eidemque simplici entitati convenirent prædicata contradictoria; quod est absurdum, quia impossibile est idem esse & non esse.

RESPONDETUR. Recurrendo ad virtualem distinctionem, ejusque defensionem alias factam. Plures aliorum Responsiones adducit Perez cit. a. n. 13.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones ex Scriptura.

Non habentur quidem Objectiones, quæ directè pugnent contra Trinitatem, quæ Trinitas est; nisi fortè adducantur Auctoritates, quæ Dei unitatem probant; sunt tamen non paucae, quæ apparenter dicunt, quod uni Patri, competat Deitas; ex quibus inferitur non dari Trinitatem. *His ut satisfiat, sit*

Punctum Difficultatis 1.

tis 1.

Solvitur Obsectio ex Evangelio S. Joannis 17. & Matth. 24.

OBJICIT 1. Crellius ex illo Joannis 17. v. 3. *Hæc est vita aterna, ut cognoscant Te (Pater) solum verum Deum*, hic nemo dubitat, Dei veri nomine, Deum summum intelligi, quare cum Christus Patrem suum ita describat, ut eum solum verum Deum dicat, intelligitur solum Patrem Christi, esse solum Deum summum.

RESPONDETUR 1. Explicando Scripturam, quod ly solum, quamvis sit particula exclusiva, debet tamen sumi secundum accomodatam acceptionem, sic v. g. si quæretur: Estne solus pater familias in cubiculo, respon-

A 2

deatur-

deaturque solus, ly solus non excludit ab eodem cubiculo Deum, aërem, præsentiam domesticorum, sed solum excludit Hospites, & similia; secundum ergo accommodatam acceptionem nos dicimus, per ly solum, excludi illos Deos, qui sunt Idola, & non sunt veri dii; sed non excludi personam Filii & Spiritus Sancti, quam si dicat arguens excludi, hoc ipsum aliunde probari debet: Est Responsio Epiph. l. 1. c. 4. Athan. & aliorum. Inter quos Chrysost. Homil. 72. in Matth. Quamvis quando inscriptum sive veteri sive nova esse dicitur unum esse Deum & præter eum alium non esse, non ad distinctionem Filii sed exclusionem dictum sit idolorum.

INSTATI. Idem contra Resp. Ea est vis vocis solius, ut omnes alios excludat, à communione prædicati, præter eum, cui apponitur: is autem cui vocula solus, si sententia spectetur, apponitur est Pater; prædicatum autem est verus Deus: Ergo vox solus, à communione huius prædicati, omnes excludit, præter Patrem.

RESPONSUM jam est ly solus esse particulam exclusivam, sed secundum accommodatam acceptionem.

INSTAT 2. Vel ideò Gentium dii à vera Deitate, vi horum Christi verborum, excludi intelliguntur: quia censet eos à Patre quem solum verum Deum Christi appellat esse diversos, vel quia jam constat eos falsos deos esse; non posteriorem ob causam; nam alias à vera Deitate jam excludi censerentur, antequam horum Christi verborum vi excludi intelligerentur, nec opus foret ad eam rem verba ista adhibere; Si autem priorem ob causam, necesse est omnes quos à Patre Jesu Christi diversos esse constat, à vera supremaque Deitate excludi; nam alias argumentum quod ex his verbis duceretur ad Idola Gentium à vera Deitate excludenda, foret invalidum; tale enim esset si categoricè ponatur. Quidam à Patre Jesu Christi diversi, non sunt veri dii. Gentium dii sunt à Patre Jesu Christi diversi. Ergo Gentium dii non sunt veri dii. Major autem in prima figura, esset particularis, adeoque non concluderet.

RESPONDETUR. Disjunctivam illam falsam esse, eò quòd utrumque membrum illius, ut verum defendi possit. Inprimis, posterius membrum defendi potest, neque enim inania sunt verba Christi exclusiva falsorum deorum, quamvis supponerentur aliunde esse falsi dii, sicut ante promulgatā Legem verum erat dicere: quòd Deus sit Deus, & tamen dicit Deus; Ego sum qui sum. Ego sum Dominus Deus tuus &c. non per novitatem dicendi, sed per assumptionem ad intentum, alias noti. Immo si verum est, quod dicit Crellius, sequeretur nunquam esse debitam argumentationem à notioribus, quod falsum est, siquidem illa noscuntur evidenter, antequam proponantur. Primum etiam membrum, sic defendi potest, quod per particulam

solus excludantur non aliqui, sed omnes alii, secundum accommodatam acceptionem.

Quando autem dicit inferius per hanc responsionem peti principium, eò quòd assumatur non excludi per hoc alias personas, quæ unitatem habent essentiae; ad hoc dicimus, quòd nos stemus in principio, sed arguens incidit in hoc vitium, dum supponit extendi hoc ly solus, etiam ad exclusionem aliarum personarum.

Ut autem legitimum argumentum ex illis verbis confici possit, concedimus Majorem non debere esse particularem, sed posita hac universalis; Omnes à Patre Jesu Christi diversi, non sunt veri dii, nihil contra nos sequetur, duplici ex capite, inprimis quia Minor hæc, Filius & Spiritus Sanctus sunt à Patre diversi, falsa est; nam ly diversi supponit pro alicuius essentiae. Quæ responsio fundatur in notitia sensus horum verborum diversitas, differentia, distinctio, ad quod etiam advertit Aristot. 10. Metaph. cap. 5. t. 10. 11. 12. legatur Ruiz d. 39. à sect. 9. Ex alio capite non concludit hoc argumentum, quia ly diversi cum sit terminus respectivus, id quo est diversus, respiciet naturam, essentiam, Deitatem, & sic verificata adhuc Majori, Minor erit falsa, falsum enim est Filium & Spiritum Sanctum esse diversos Deitate.

Addo. De his terminis est controversia: An Pater, Filius, & Spiritus S. sint idem in natura, distincti realiter in personis. Ad quos terminos controversiæ attendendo ex verbis Sancti Joannis hoc contra Idola formabitur argumentum; Hæc distinctus à Patre Jesu Christi natura, & persona, est verus Deus. Hæc est enim vita æterna ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum non natura, sed persona à Patre distinctum. Omnes dii gentium sunt ita distincti. Ergo nulli dii Gentium sunt verus Deus.

INSTAT 3. Quantumvis concedatur, Christum prædicta verba protulisse occasione excludendi à Deitate idola gentium, non sequitur, hæc verba non excludere à Deitate Petrum & Paulum; Ergo etiam extendi poterunt ad negandam Deitatem Filio, & Spiritui Sancto.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia nullum fundamentum est excludendi à Deitate Filium & Spiritum Sanctum; est autem fundamentum positivum, quo probari possit & supponi Petrum & Paulum esse creaturas.

INSTAT 4. Idem. Prædictis verbis excludi non minus eos à vera Deitate, qui essent naturæ diversæ, sed & qui personæ essent à Patre aliæ; populari etiam genere loquendi utitur Christus, & Discipulorum suorum captivi sese accommodat: jam vero populo, immo & universis, solus Pater, non minus solā Patris personam denotat, quàm substantiam, imò vulgus cum perso-

personam Divinam cogitat, etiam substantiam diversam cogitat.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, cuius probatio contradicit Evangelio; cum sæpe Christus difficilia locutus sit, & quæ erant abscondita ab oculis Apostolorum; quamvis autem etiam nunc vulgus cum subtilitate noscendi non attingat alietatem personæ ab essentia; in simplicitate tamen discernit, cum dicit esse tres personas, unum Deum.

INSTAT 5. Si nemo vi horum Christi verborum à vera illa Deitate excluditur, etiam si à Patre, persona manifesta differat; nisi præterea constet eum essentia ab eo diversum esse, sequetur eum his verbis refutari non posse, qui dixerit Jovem v. g. vel Neptunum veros esse deos; personis quidem à Patre distinctos, sed ejusdem tamen cum illo essentia.

RESPONDETUR. His verbis refutandum esse, quia Jupiter non est hic Pater de quo Christus neque est genitus ab hoc Patre ut supponitur, hinc vi horum verborum refutabitur. Rursum posita hac propositione, Pater est solus unus Deus, subsumi potest, sed Jupiter nec secundum personam, nec secundum naturam habet identitatem cum Patre; Ergo non est solus ille verus Deus. Denique quamvis ex hoc loco id probari non posset, sufficit quòd aliunde probetur. Adde probabilem esse responsionem Petavii, quòd hoc loco non utatur Christus argumentatione ad alios deos excludendos, sed Christum eum hoc, ut dicat sempiternam vitam positam esse in notitia solius veræ Deitatis, quæ est in Patre.

RESPONDETUR 2. Ad eundem locum Scripturæ, quòd scilicet, ly solus, non sit construendum cum Patre, sed cum ly Deus: ex modo autem constructionis evanescit intentum oppositorum; quia ly solus constructum cum ly Pater excludit alium à Deitate; ly autem solus, constructum cum ly Deus, excludit omnes, qui non sunt Deus. Illustrari potest hoc tali exemplo, Petrus est animal, quòd solum est rationale, solus Petrus est animal, quòd est rationale, prima illa propositio non excludit Paulum, quomnis sit rationalis; secunda excludit: ita si ly solus construatur cum ly Pater excludit Filium à Deitate, secus si construatur cum ly Deus, ita construunt August. Tract. 105. Ambr. l. 5. de Fide c. 1. Nazian. Oratione 63. Socinus epist. 2. ad Marth. Radecium, qui fuit unus ex Crellii Magistris. Græcus etiam textus construit cum ly Deus, ita enim habet τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν.

INSTAT 1. Crellius contra Responsionem ly solus quoties adhibetur ad alia subiecta à conjunctione prædicati excludenda, subiecto non prædicato adjicitur; hoc autem loco vocem solus ad alia subiecta, nempe Idola, à conjunctione prædicati, quòd est verus Deus, excludenda, adhiberi contendimus.

RESPONDETUR. Falsum esse quòd semper

subiecto & non prædicato addi debeat ly solus, ut excludantur alia subiecta: quid enim ad hanc collocationem necessariò urget. Deinde vi hujus secundæ responsionis non sumus solliciti, an excludantur Idola à vera Deitate.

INSTAT 2. Si principia ejusdem Crellii teneantur, facilè ex dictis Christi, inferri Idola, non esse veros deos, non sunt enim Pater Christi, quòd non infertur ex nostris principiis; quia nec infertur, Filium non esse Deum.

RESPONDETUR. Quòd non sit articulus fidei apud nos, quòd hic sit Christi argumentatio contra Idola. Deinde similem difficultatem habiturus est Crellius, si quis Jovem dicat Patrem Domini nostri, nec inde inferri poterit illum, non esse Deum. Denique posset adhuc ex hoc loco contra Idola argui, quia non habent identitatem cum Patre, nec ratione naturæ, nec ratione personæ.

INSTAT 1 potest 3. ex eodem. Quamvis ly solus, construatur cum ly Deus, non cum ly Pater; id tamen perinde est ac si dicatur, solus Pater est verus Deus: quòd ipsum probatur, quia idem redditur sensus, si dicant: solus Christus est ex Virgine natus, si dicant: solus ex Virgine Christus est natus.

RESPONDETUR. Diversitatem harum propositionum jam supra ostensam. Negatur etiam paritas, quia secundum circumstantias, nullus subest ambiguitati locus, quòd & solus Christus, & solus ex Virgine natus sit, hinc usus parum curat constructionem illius propositionis, & ex diversitate collocationis solus, non metitur diversitatem sensus; sed quia quæstio ex una parte est, an alia personæ sint Deus? & ex alia parte, diversa collocatio, ly solus, in rigore, potest diversitatem sensus parere, non immerito ad hanc constructionem attenditur, idque ex fundamentis allatis. Quando autem diversitatem sensuum à nobis allatam, quam facit diversa constructio, vult sibi probari vel ex Scriptura, vel profano aliquo exemplo, actum agit, cum diversitas hæc ipsi utpote viro Latine scribenti, nota sit, nec est necesse in scribendo, semper ordinem Grammaticum servare.

RESPONDETUR 3. ad eandem Objectionem. Hunc ipsum locum æqualiter probare Christi Divinitatem, nam ibidem additur, & quem misisti Jesum Christum, unde ex hoc loco sic arguitur. De quo dicitur, quòd Pater & simul ab illo missus, sit verus Deus, ille est verus Deus; sed de Patre & de misso ab illo dicitur, quòd sit verus Deus, ut textus loquitur: Ergo & Pater, & missus est verus Deus.

INSTAT 1. Crellius contra Responsionem, cum vox solus ad plura subiecta refertur, vel omnib⁹ postponi solet, vel omnib⁹ præponi solet.

RESPONDETUR. Quamvis ly solus non jungatur cum ly Pater, eique postponatur; sufficit quòd ponatur ante ly Deus, apponaturq; particula,

cula, Et, id enim non variat sensum: & ita eadem erit propositio, siue dicas, Solus ego cum meo amico N. utar hoc bono, siue dicas solus ego utar hoc bono & meus amicus: hinc & in presenti simile quid verificabitur. Nec Græca locutio obstat ut ostendit Maldonatus.

INSTAT 2. Saltem sequi ex hoc loco, quod Spiritus Sanctus non sit Deus.

RESPONDETUR. Exinde directe & clare non colligi illum esse Deum; deduci tamen legitime, quia cum aliunde constet originari illum per modum unius ab utraque persona, si utraque originativa persona est Deus, deducetur etiam illum esse Deum; quia illa origine debet illi communicari, natura Divina. Si autem quispam priores duas responsiones teneret, hac instantia non premeretur. Quia verò non additur illo loco, quòd in hoc solo stet vita æterna, quod est noscere Patrem & missum ab illo, datur adhuc locus, ut requirantur & alia credenda, itemque opera bona.

INSTAT 3. Quia nec Christus nec Apostoli inculcarunt, quòd unà cum Patre, sit ille solus verus Deus, sed solum appellabant illum Christum, aut Dei filium, & si hic fuisset sensus Christi, qualem posuit tertia responsio, dixisset phrasin suam scriptura ut cognoscant, quòd vel quia tu es solus verus Deus, sicut aliàs dicit, quia tu es Christus Filius Dei: item cognoverunt Principes, quia hic est Christus.

RESPONDETUR. Retinendo tertiam explicationem dici potest sufficienter hoc loco id inculcari, quòd Patrem & illum, noscere verum solum Deum, sit vita æterna. Negamus etiam Christum & Apostolos non inculcasse Divinitatem Filii Dei. Quando autem præscribit phrasin Crelius, quæ Evangelista describere debuisset, hic & nunc Divinitatem Filii Dei, arbitrari id facit; & sicut liberum est Scripturæ nunc activâ, nunc passivâ uti constructione, item liberum fuit nunc Nominativo *Tu es*, nunc obliquo (*Te*) uti casu.

OBJICIT 2. Ex illo Matt. 24. v. 36. ubi Christus dicit se non nosse diem iudicii.

RESPONDETUR. Dixisse hoc Christum secundum naturam humanam: quod ipsum subdistinguitur, scilicet dixisse illa secundum quod est Legatus secreti iure ligatus, cuius distinctionis scholastica explicatio adfertur in Materia de Fide, an scilicet Deus amphibologicè loqui possit?

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones ex S. Paulo.

OBJICIT 1. Ex I. ad Cor. 8. v. 5. 6. *Nam etsi sunt qui vocantur Dii, &c. nobis tamen unus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in illum, & unus*

Dominus Iesus Christus per quem omnia, & nos per ipsum. Ubi Paulus explicans quis sit ille unus Deus, simpliciter dicit esse Patrem, non Patrem & Filium & Spiritum Sanctum.

RESPONDETUR 1. Explicando locum S. Pauli, quòd scilicet dicat non per exclusionem Filii à verâ Divinitate, sed excludendo non nisi multitudinem Deorum: hoc enim erat intentum Apostoli, ut textus ostendit: & quòd non excluderet Filium indicat ipse ille titulus *Dominus*; & sicut per titulum *Dominus* applicatum Christo non excluditur Pater, quo minus sit Dominus, ita nec excluditur Filius, quamvis ly Deus, sit applicatum Patri: sic docuit Irenæus l. 3. c. 6. Chrysost. Hom. 5. de incomprehensibili, &c.

INSTAT 1. Contra Responsionem Crelius, præter similia, quæ supra attulit, quibus jam responsum est; quòd scilicet Apostolus explicare hic voluerit, quis sit ille unus Deus; rectenè verò is rem explicat, qui non modò tantumdem, sed etiam plus omittit, quòd ad rem explicandam attinet, quam exprimit? & si nos Catholici explicantes quis sit ille unus Deus, nominamus Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, etiam Paulus Christum nominare debuisset; præcipuè ne per hoc convincatur Apostolus, occasionem præbere statuendi, quòd Deus sit unus essentia & persona.

RESPONDETUR. Primarium intentum fuisse Apostoli, ut videre est in contextu, distinguere Ethnicos à Christianis, per unum Deum in essentia; sed non fuit intentum, essentia terminationes seu personalitates explicare: hinc non debuit numerare personas. Nunc autem in præsentī Ecclesiæ statu, cum non agamus contra Ethnicos, sed non nisi contra paucos Adversarios, nominando unitatem essentia, etiam personas explicamus.

Deinde æquivalenter dicit Apostolus Christum Deum, appellando illum Dominum, quòd nomen nihilo inferius est, quàm nomen Dei ex usu Scripturarum, ut probat illud psalmi: *Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram*, advertitque Græcè & Hebraicè doctus Petavius lib. 3. c. 1. Nomen Tetragrammaton reddi *kyrie*, quòd Dominum significat, consequenter nec dedit ansam opinioni Adversariorum; & si quæ sit loci perplexitas, ea superatur Doctorum explicationi inhaerendo. Sequuntur hic illi expositorii de quibus supra.

INSTAT 2. Per hoc solum, quòd additur Christo & unus Dominus manifestè distinguitur ab illo uno Deo: quia ille unus Dominus vel idem est cum illo uno Deo, vel aliqua ratione est Deo inferior: idem non est, aliàs nulla distinctionis foret ratio, nec ulla esset causa cur unus ille Deus Pater, unus verò ille Dominus Christus diceretur? Ergo restat ut significet Deum, qui Deo uno, est aliqua ratione inferior.

RESPON-

RESPONDETUR. Negando ejus Assumptionem, ejus probatio non vincit: nam reverà idem est cum uno illo Deo; cur autem hic Deus ille Dominus appelletur? de hoc infra. Denique dici potest, sufficere æquivalentiam titulorum ad significandam Deitatem, licet sit diversitas in modo significandi.

INSTAT 3. Quia descriptiones personarum, quæ sunt à sacra Scriptura non sunt otiosæ, sed ad rem explicandam comparatæ: hoc autem locos siquidem ad rem faciunt illæ descriptiones, quod Pater sit is ex quo omnia, & nos in illum; Christus est is, per quem omnia, & nos per illum ostendunt distinctionem, ita ut ly ex quo omnia significet illum, qui est prima causa efficiens omnium, & ly nos in illum, significet, quod sit causa finalis, cui omnis honor conferendus sit; ly autem per eum, dictum de Christo significat, quia ipse est media causa omnium, quæ ad nostram salutem spectant, & quod per eum gubernentur omnia: unde consequitur nos per illum, vicissim, Deum colere debere, scopum ac finem, hoc est eum medium esse honoris, quia nobis Deo exhiberi debet. Est autem unicus Dominus, quia si plures essent, alia per hunc, alia per alium administrarentur.

RESPONDETUR. Non esse has descriptiones otiosas: quia utraque Deitatem persuadet, & in Patre ut supponitur, & in Christo, qui appellatur Dominus: immo quia appellatur per quem omnia, & nos per illum, ostenditur ejusdem Deitatem de Deo ad Rom. 11. dicitur *ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia*. Rursus hinc, fiat in hac particula *ex*, quod illa denotet Deitatem, non verò particula *per*, hujus ipsius reddenda est ratio; nam in phrasi Aristotelica, *ly per* accedit ad causam efficientem, *ly ex* ad causam subjectivam: cur ergo potiori jure, aut saltem æquali, particula *per* non ostendet, Christum esse causam omnium, adeoque Deum esse? Denique stando in terminis disputationis præmissis dici posset, *ly ex quo* applicari Patri, quia Pater & Spiritus Sanctus non sunt ex non existentibus, sed ex substantia Patris, ex quo tantum origine non originata, procedunt reliqua. Christo autem appropriatur creatio mundi, inquam sapientia personalis, ideoque dicitur per illum esse omnia. Videtur hic Apostolus per Antitheta loqui, & ut multitudini Deorum opposuit unum Deum, ita multitudini Dominorum opponit unum Dominum; inde autem non sequitur Christum non esse Deum.

RESPONDETUR 2. Eidem Auctoritati, quod Apostolus scripserit Corinthiis recenter ad fidem conversis, quibus ne daret aniam per litteras sine præsentis scriptore mittendas, cogitandæ pluralitatis Deorum, non posuit simul cum Patre Filium; imò ipse Paulus ab ignoto Deo, ortus est dicta sua; & Philippus ex occasione, non omnia simul perstringendo;

æquivalenter tamen ut dixi, Deitatem expressit, Christum appellando illum Dominum sine addito.

RESPONDETUR 3. Ex eodem loco arguendo pro Divinitate Christi. Qui est per quem omnia, & qui est sine addito Dominus, opponibilis dominio Deorum, qui non sunt veri Domini, ille est Deus, nam ly per quem omnia, ad Rom. ut dixi, pro Deo supponit, ly item Dominus, ut indicat ille locus Psal. citatus: sed Christus est per quem sunt omnia, & est Dominus, opponiturque illius dominium dominio Deorum, qui non sunt Dii, ut colligitur ex contextu; Ergo ille est verus Deus.

Ex eadem Epistola c. 12. v. 4. 5. 6. solet urgeri, ubi ajens Apostolus de divisione gratiarum, subdit, *idem autem Spiritus, idem autem Dominus, idem autem Deus*.

RESPONDETUR. Quamvis multi ex nostris DD. interpretentur hunc locum de Trinitate personarum; commodè tamen accipi potest de unitate essentia: imò ex illo loco probari potest Divinitas Christi, quia in verbis antecedentibus non fit mentio Patris, sed conversio ab Idololatria ad Jesum.

OBJICIT 2. Ex Epistola ad Ephes. 4. v. 5. & 6. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, unus Deus & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus vobis*. Ubi Deus ille qui unus esse dicitur, & Pater, unum idemque subiectum significant, ac proinde alterum altero latius non patet, nec quisquam alius est Deus ille unus, nisi Pater Domini nostri Jesu Christi, præcipue quia particula *Et*, non ostendit aliam rem, sicut nec cum dicitur, Christum aliquando traditurum regnum Deo & Patri; imò præsentis loco particula *Et*, significat unum eundemque esse Deum & Patrem; nam significans unitatem Christianam loquitur, & non dicit unus Deus, unus Pater omnium; sed unus Deus & unus Pater: præcipue cum hic expressè distinxerit unum Deum à Domino uno, & Spiritu uno, interjectis etiam aliis orationis membris, ut tantò luculentius appareret eos à se invicem discerni: & cum per unum Dominum Christus intelligatur, quis ergo per unum Deum, tam ab uno Spiritu, quam ab uno Domino distinctus intelligatur, quam Pater Christi?

RESPONDETUR 1. Explicando dictum locum, quod scilicet *Ly unus Deus*, & *Ly Pater omnium* pro eodem realiter supponant, sed non pro eodem etiam virtualiter, & quod *Ly unus Deus* excludat sua unitate non pluralitatem personarum, sed pluralitatem essentialium; ita ut essentia in ratione unius essentia, non latius pateat quam paternitas; tam enim essentia est non nisi una, quam Pater non nisi unus; licet essentia virtualiter à paternitate distincta, in ratione terminabilis latius pateat, quam paternitas: eo quod insuper binà sit personalitate terminabilis.

R. P.
M. LOD
NOWSKI
m. de Z.
VI

Supponat interim obiciens per suppositionem, quam ille putat impossibilem, quod Filius sit consubstantialis Patri, nonne sicut de Patre dicitur unus Deus, & Pater, sic poterit dici de Filio unus Deus & Filius? Illa varietas loquendi sine conjunctione in antecedenti membro non facit contra nos, quia ex hoc potius inferri deberet, quod non pro eodem adæquatè supponatly *Deus* & ly *Pater omnium*.

Arbitrarium etiam est dicere, quod ly Dominus supponat illic non nisi pro Christo, aliàs excluderetur à ratione Domini Patris.

RESPONDETUR 2. Explicando eundem locum ex mente S. Athan. ut docet Petavius, nempe quod appelletur unus Deus, & Pater omnium, propter originis, ac principii prærogativam, quia est caput omnis processionis.

RESPONDETUR 3. Explicando hunc locum eo modo, quo sibi opposuit ipse Crellius, quod hic nomine Dei Patris veniat tota SS. Trinitas; non autem prima Trinitatis persona, sed contra hanc responsionem.

INSTAT 1. Quia non potest ullo exemplo probari quod ly *Pater* supponat pro tribus Trinitatis personis.

RESPONDETUR. Dicitur Christus Regnum traditurus Deo & Patri, dicitur item in Christo Deus mundum sibi reconcilians: & universaliter ubi externum aliquod opus attribuitur Patri, ly *Pater* supponit pro tota Trinitate; omnia enim opera ad extra sunt communia; utiturq; Scriptura & PP. nomine illo tanquam notiori, & tanquam personæ, quæ est fontalis origo reliquarum. Est & aliud fundamentum nomine Patris venire totam interdum Trinitatem, quia nomine Patris, significabat Deum Christus, conformiter ad fidem Judæorum, cum quibus tractabat, qui non colebant Patrem sub formalitate habentis filium; licet interdum hanc etiam illis doctrinam inculcaverit.

INSTAT 2. Ly *Pater* sumptum pro tota Trinitate vel est persona, vel non est; Si persona est, cur illum Patrem esse Christi non sinimus? Item si persona est, vel est persona una, vel plures? Si una, quævis etiam alia, erit Pater Christi: Si plures, non Pater, sed Patres dicendi erunt. Si verò persona non est, Pater non est; Pater enim omnis etiam metaphoricè dictus, persona est, modò intellectu sit præditus.

RESPONDETUR. Ly *Pater* quando accipitur pro tota Trinitate, supponit pro subsistenti, sed pro subsistenti subsistentià indeterminatā, & quasi abstractè ab omnibus sumpta: unde ulterius dicitur Ly *Pater* sumptum pro tota Trinitate, persona est, non tamē Pater Christi, quia Pater Christi, non supponit pro persona indeterminata & vel exinde Trinitas, non est Pater Christi: quia aliàs etiam ipse sibi esset Pater, quod est non præter, sed contra lumen rationis. Quamvis autem ly *Pater* sumptum pro Trini-

tate plures personas significet in re & in objecto, non debebant dici Patres; quia nec ex objecto sunt plures Patres. Plurificatioque ipsa ostenderet, sumi jam determinatè personas, cum tamen Pater dictam de tota Trinitate, supponat pro persona indeterminatè accepta.

INSTAT 3. Quia si nomine Patris hic venit tota Trinitas quæ esset causa, cur ter potius eandem rem repetere maluerit Apostolus, quam tria inter se distincta?

RESPONDETUR. Immeritò supponi, quod nomine Domini veniat illic Christus non nisi, & nomine Spiritus tertia Trinitatis persona; cum potius nomine Spiritus veniat anima, quam opponit uni corpori, cuius illic mentionem facit.

Quod autem quærit, cur hic condistinctim ponatur unus Dominus, & unus Deus? quæremus etiam nos, cur condistinctim ponatur unus Deus & unus Pater, cum hæc per Crellium pro eodem supponant? Directè autem

RESPONDETUR. Non esse novum in Scriptura eidem Deitati, & subiecto, plures titulos dare, unde parum etiam intererit, siue adhibeantur particulæ copulativæ, siue non, possuntque individuis illis epithetis, diversæ formalitates Deitatis agnosci, ut formalitas Domini, formalitas infiniti in ratione essentiae sub termino Deitatis, formalitas excellentiæ sub termino super omnes; & sicut non potest reddi ratio, quare non sit prius positum Deus unus, sed prius Dominus? cur sit posterius positum Baptisma, & prius Fides? nisi id referendo in placitum Scriptoris inspirati, ita referri debet, quod priora membra sine copulativa posuerit, secus posteriora.

Continuatur Solutio.

OBJECIT 3. EXI. Timoth. 2. v. 5. *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus*, ex quo Fundamento sic arguit Crellius; si solus Pater unius Dei nomine ite intelligitur, solus Pater est summus ille Deus; nam si quispiam alius præter Patrem esset Deus summus, unius Dei nomine comprehendi debuisset Christus: Sed solus Pater unius Dei nomine illic intelligi debet: quod ipsum probat; Istantum eo nomine intelligitur, inter quem & homines Christum Jesum mediatorem esse dicit Apostolus, uti ex connexionem Verborum apparet. At is est solus Jesu Christi Pater.

RESPONDETUR. Concessa illa conditionali propter suam veritatem, quia nihil ponitur in rebus; non autem propter illius probationem, quia posset differri promulgatio aliarum personarum ad alia loca, quæ tamen personæ essent Deus. Directè Negatur Minor; Nego etiam solum Patrem esse inter quem & homines Christus sit mediator, nomineque Patris venit tota Trinitas, ut dictum supra.

INSTAT 1. Crellius, si Christus est totius Trinitatis Mediator, ergo etiam sui ipsius est media-

mediator, seu inter seipsum intervenit medius; quod seipsum evertit.

RESPONDETUR. Quia materialem interventionem & mediationem imaginatur Crellius, bene dicit, quod aliquid inter se intervenire, mediare, evertat sese. Sed id non apparet in interventione morali, quid enim in hoc absurdum? Quod possit natura aliqua creata dignificari per personam increatam, obire actiones, quæ satisfaciunt, & aliis personis & ipsi personæ significanti?

Nec obstat quod hæc duo distinguantur, ad quem mediatio fit, & mediator; distinguitur enim secundum naturam humanam, & principium elicivum actionum Christus, à sua personæ quæ reconciliatur: Et sicut in humanis filiis Regis potest aliquis aliquid debere, &olvere pecuniâ, cujus pretium habetur ab ipsa voluntate, & impositione Regis; sic & in præsentia. Et sicut principes non tantum particulatim sed, sed & commune pluribus possunt acquirere regnum, ita & Christus nobis.

INSTAT 2. Sequitur ex responsione, Christum etiam secundum naturam divinam esse mediatorem; quia persona divina à natura divina se ipsa non differt; Subsistentia etiam per se vim agendi nullam habet, sed natura. Et quidquid persona divina Christi agit, natura divina ipsius agit.

RESPONDETUR. Quamvis se ipsa persona à natura divina non distinguatur, sufficit quod distinguatur virtualiter, ut alibi dictum. Hinc aliquid poterit tribui personæ, quod non tribuitur naturæ. Deinde quamvis in creatis non dicantur subsistentiæ activæ, secus est in Divinis. Unde per nos falsa est propositio; natura generat, vera autem pater generat. Denique non ponimus nos, personam divinam esse principium specialius ab aliis personis, elicivum operationum Christi, quia hæc elicientia spectat ad naturam creatam cum concursu divino, sed illas tribuimus personalitati divinæ, tanquam principio dignificanti & complenti substantiam, per modum termini, hoc est ipsam naturam humanam, quæ illas elicit.

INSTAT 3. Ea simpliciter à se distinguuntur, de quibus simpliciter asseri potest, eorum unum non esse alterum; hoc autem habet Deus & Christus, qui illius mediator esse dicitur, ergo simpliciter à se distinguuntur: Ergo nec Deus ille Christus, nec Christus Deus ille est.

RESPONDETUR. Veram esse Minorem cum restrictione posita à sancto Paulo, secundum scilicet naturam humanam distingui Deum à Christo.

INSTAT 4. Christus ex eorum hominum numero nequaquam est, quorum mediator fuit, nec sub illis in illo loco Pauli comprehenditur; Ergo Christus nec Deus ille est, aut Dei illius

nomine comprehenditur, cujus mediator dicitur.

RESPONDETUR. Ex eodem fundamento pro nobis arguendo: Non vetat Christum eandem specie naturam habere cum hominibus, quorum mediator est, nec vetabit quidpiam habere eandem naturam cum iis, ad quos mediat, habereque ab illis personam distinctam.

INSTAT 5. Nullibi haberi, quod Christus mediator fuerit inter se & Spiritum Sanctum.

RESPONDETUR. Quoad verba & voces id non haberi, re tamen & æquivalenter haberi; quia peccatum est offensa Dei, adeoque omnium personarum; hinc & placatio, debet esse omnium personarum. Duplici tamen ex capite mediatio notabilius attribuitur inter patrem & homines, quia ipse est origo fontalis personarum. Deinde, quia ipsi missio Filii æterna competit, cui sese proportionat missio in mundum, in ordine ad redimendum facta.

OBJICIT 4. Locum ex Epistola ad Rom. 16. v. 27. ubi nomine *solius Dei, solius sapientis, solius Domini*, &c. venit Pater: Ex quo loco sic arguit Crellius, si per solum Deum, solum sapientem, per solum Dominum solus Pater intelligitur, necesse solum Patrem esse Deum; si enim hæc est vera, solus Deus est Pater, etiam hæc vera erit, Pater est solus Deus; & si priorem assumas, non potest dici solus Deus est Pater, si latius pater nomen solius Dei, quam Pater; neque enim angustius, de latiori, simpliciter enuntiatur. Si posteriorem assumas, perinde id erit, ac si dicas solus Pater est Deus; nam idem est dicere Deus Spiritus solus æternus, ac dicere solus Deus est Spiritus æternus. Sed per solum Deum, solum Dominum, solum sapientem, intelligitur Pater, dicitur enim citato loco; *Soli sapienti Deo per Iesum Christum, cui honor & gloria in sæcula sæculorum.*

RESPONDETUR. Concedere nos Majorem illam conditionatam, quia nihil ponit in rebus, sed ea quæ in probatione affert, indigent examine, nam præpositio vel postpositio particulæ *Solus*, reddit etiam diversitatem sensuum, ad quod non videtur attendere discursus Crelly: Alia enim hæc est propositio, Petrus est animal, quod est solum rationale, & alia, solus Petrus, est animal rationale: ita etiam alia erit hæc propositio, solus Pater est Deus; & alia, Pater est solus Deus.

Rursus, quod dicit, si *Ly solus Deus* latius patet, quam Pater, non poterit prædicari Pater de solo Deo, id contra se adfert; nam sequitur, quoties assumit hanc propositionem; Deus est Pater, quod petat principium; nam in nostris principiis *ly Deus* secundum esse suum virtuale proprium, latius patet, præ Patre, quæ principium non expugnat.

Denique hujus propositionis: Solus Deus est Pater, hunc sensum facimus, solitudo naturæ di-

rae divinae terminatur paternitate; vel: Aliqua ex his personis, cui competit esse solum Deum, est etiam Pater, quibus duobus sensibus positus, non est locus illis argumentis allatis. Dici etiam potest nomine Patris venire hic Trinitatem, quod supra defensum est. Quod autem condistincte fiat mentio Christi, id non obest: Est etiam illius mentio non distincti divinitate, sed mediatoris dignificantis actiones; quibus honor, etiam illi exhibetur. Diximus etiam supra, Patri soli tribui sapientiam, tanquam fontali Deitatis origini, sed non tanquam personae soli sapienti.

INSTAT Idem. Mediatoris officium, non nisi personae quae talis est, convenit; quare vel humana Christi natura persona est, & Jesu Christi nomine intelligenda, vel statuendum Christum, etiam secundum divinam naturam, hic considerari. Restat ergo ut nomine solius sapientis, persona Christo superior intelligatur, dignior enim est is, cui tanquam ultimo scopo gloria tribuitur, causa media, per quam ei cultus exhibetur.

RESPONDETUR. Mediatoris officium non nisi personae convenit, tanquam subiecto denominationis, & tanquam principio terminativo, sed non convenit personae, tanquam principio immediate elicitivo actionis. Hinc habet natura humana rationem mediantis in quantum est principium elicitivum actuum mediantium, licet non habeat rationem mediantis sine addito; quia haec supponit pro principio dignificante & complente substantialiter naturam, quae est elicitivum operationum. Consequenter intelligitur hic persona Christo superior, secundum quod est principium elicitivum actuum mediantium; licet non intelligatur superior Christo, secundum quod Christus dicit principium dignificativum.

Punctum Difficul-

tatis 3.

Solvuntur reliquae Objectiones ex Scriptura.

NON commemoro hic locum sumptum ex Joan. 5. v. 44. quia ille eandem omnino solutionem habet, cum immediate citato loco ad Romanos. Ad alia accedendum.

OBJICIT 1. Locum epist. Judae v. 4. ubi dicitur: *Subintroisse falsos doctores, qui solum Herum Deum, & Dominum nostrum Jesum Christum negant.*

RESPONDETUR. In primis omnia haec verba & titulos posse ad eundem Christum revocari, & quamvis non revocentur, ipse titulus Domini, suadet Divinitatem, nec illam negat, sicut nec abnegat Patri. Unde ex hoc loco adhuc elicitur nostrum intentum; vel enim per ly

Herum idem intelligitur quod per ly Dominum, vel non idem? Si primum, sequitur Christum esse verum Deum, siquidem dominium illi tribuitur idem, quod Deo; si autem distinctum hic dominium intelligitur, ergo non potuisset poni indistinctum & eodem plane modo significando. Denique licet nomine Heri distingueretur Deus à Christo, distingueretur quae homo est, non tamen quae Deus. Dici etiam potest nomine Dei, intelligi totam Trinitatem, specialius tamen fit mentio Christi, quia specialius contra illum falsi illi doctores debachabantur.

OBJICIT 2. Visionem Daniel. c. 7. v. 9. ubi dicitur: *Antiquus dierum sedisse*, is autem qui sedet omnium confessione divina persona est, quae una est; sed non Filii, nec Spiritus Sancti, quia solus Pater ceterarum fons est; & quia dicitur, quasi Filium hominis ad eum accessisse, & ab eo potestatem & Regnum accepisse: Quo etiam reduci debet visio Apoc. 4. & 5. de Agno accipiente librum, accedente ad thronum sedentis, &c.

RESPONDETUR universaliter, quod Deus olim visus sit, notificando se in unitate essentiae, non sub trinitate personae, exceptis sanctioribus aliquibus. Nihilominus non fuisse cultam in abstracto Deitatem, sed Deum in concreto, creditionique illi aptatas visiones; ne sic rudi populo Judaico daretur ansa polytheismi. Namine etiam agni venit Christus secundum quod est homo.

INSTAT 1. Imago sedentis in throno revera est persona.

RESPONDETUR. Esse personam imaginem, & quidem unius, accepto nomine personae communiter ad omnes tres, non est autem necesse visionem, quoad omnia obiectum exprimere, alias illa persona deberet etiam esse electrum, capillata, &c.

INSTAT 2. Multa testimonia scripturarum cum his collata, ostendunt Patrem Jesu Christi in throno sedisse.

RESPONDETUR. Etiam hoc concessio sequi praecellentiam Patris praeter Christo, ratione naturae humanae.

INSTAT 3. Christo prout condistincto à sedente in throno, tribuuntur actiones competentes personae, ergo quae persona est, à sedente in throno distinguitur; Persona autem Christi est illa ipsa quae est Trinitatis secunda, quae est ipsa natura divina subsistentiam suam habens; Ergo haec etiam à sedente in throno condistincta esse debet.

RESPONDETUR. Ratione personae distinctui Christum à Patre, sed non ratione naturae, & quia persona est virtualiter distincta à natura, fit ut quamvis distinguatur ratione personae, non distinguatur ratione naturae.

Obj-

DIFFICULTAS III.

Probatur mysterium Trinitatis.

Objicit 3. Nomine Jehova nonnisi appellatur Pater.

RESPONDETUR. Quamvis concedatur Trinitatem Filii non ita distinctè traditam, in veteri Testamento, parum id refert; sed negatur etiam Filium non appellari Jehova, ut advertit Petavius lib. 3. Primus locus est Isaia 6. ubi dicitur Propheta: *Regem Dominum exercituum videri oculis meis*; ubi ponitur nomen Jehova, & tamen dicitur Joan. 12. v. 40. quòd illic viderit Christum, dixit enim illa verba, excæca cor populi, quando vidit gloriam Christi. Idem c. 40. v. 3. *Parate, inquit, viam Domini*, ubi etiam est nomen Jehova, & tamen Zacharias in suo cantico intellexit hunc locum de Christo. Isaia 54. v. 21. *Nunquid non ego Dominus, & non est alter Deus absque me*, pro ly Dominus, ponit Jehova, quem locum accepit Paulus de Christo, quia de ejus reverentia ad Romanos 14. v. 11.

Objicit 4. Solus Jesu Christi Pater à se ipso est; nec à quopiam alio, vel naturæ, vel Divinitatis quidquam accepit.

RESPONDETUR. Solum Patrem esse à se, secundum lineam originandi; quia à nullo alio originatur; sed non solum esse à se a seitate incarnationis, incausalitatis, quia etiam aliæ personæ sunt increatæ, &c.

Objicit 5. Multa alia loca, ubi appellatur Pater prior Filio, Caput ejusdem, Deus Christi, &c.

RESPONDETUR. Hæc omnia intelligi de humanitate Christi. Orationes Ecclesiæ clauduntur hac Oratione, *Per Dominum, &c.* quia ipse est mediator; & ratione illius meritorum, omnia volumus impetrare: Imitamurque Christum, qui suas orationes ad Patrem dirigebat: Quamquam sunt Orationes, quæ clauduntur in verbis, *Qui vivis & regnas*. Quando autem agitur, quòd solus Deus Pater sit Deus Abraham, illud explicari potest de appropriatione; & quia est ipsa fontalis Origo Deitatis.

Moskorovius in hoc se fundat, quia nulla est mentio in Scriptura Trinitatis.

RESPONDETUR. In Scriptura etiam hos terminos non haberi, Deus est una substantia, una persona; Si recurras haberi id æquivalentem dicemus de Trinitate.

Quando autem instat Socinus, nomen Dei quies pro subiecto ponitur, toties poni substitutive; quando autem ponitur pro prædicatione, & sic nonnisi ponitur de Filio, ponitur autem modo de Patre.

RESPONDETUR. 3. Reg. 18. Nomen Dei ponitur pro prædicatione: Dicitur enim, *si Dominus est Deus sequimini illum*. De Christo etiam ponitur Deitas pro subiecto, quia Actuum 20. dicitur: *Deus acquisivisse Ecclesiam sanctam suam*, ad Timoth. 3. *Deus apparuisse in carne*, &c. 35. *Deus ipse venit & salvabit nos*.

UNA & irrefragabilis ratio hujus est; quia me ita docet fides, tradita per Ecclesiam Romanam, quæ in suis dogmatibus, errare non potest: Quæ ipsa ratio non proponitur à nobis per syllogismum; quia syllogismus hoc ipso, quia est syllogismus, ex suo genere non est tantæ infallibilitatis, quanta est simplex allatio articuli fidei; quia syllogismus innititur veritati creatæ, adeoque non participanti summam infallibilitatem. Jam autem articulus fidei innititur veritati primæ, adeoque de se summam possibilem infallibilitatem habenti. Unde vel vis tibi probari Trinitatem argumento summæ infallibili, vel argumento non summæ infallibili, & de genere suo fallibili? Si priori, sis contentus articulo fidei; si posteriori, ne hoc quidem recusamus. Quod ut fiat indicanda sunt loca Scripturæ, ex quibus innixa traditioni, docet id Ecclesia; quæ loca non sunt quidem talia, quæ ingenium humanum pro sua perversitate torquere non possit; sunt tamen accedente doctrina Ecclesiæ, intellectum bene dispositum, convincentia.

Quod attinet ad Vetus Testamentum.

PRIMUS LOCUS est ex illo Genes. 1. v. 16. *Faciamus hominem &c.* Ex quo loco sic formatur argumentum. Sic loquens Deus, ut ex contextu liquet, vel alloquitur se unam nonnisi personam, vel alloquitur Angelos, vel alloquitur Filium, & Spiritum Sanctum distinctas à se personas? Si primum, ergone Deus sit trinus, debet fieri Phantasticus, ut dicimus de iis, quorum est secum missitare solitarios. Si secundum, ergo Scriptura aliquid non cohærens dicit, nam alloquendo Angelos ut faciant, subdit: *Creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam*. Ergo apparet quòd ei dicat, *faciamus*, de quo dixit, *creavit*. In Scriptura enim sacra nunquam introducitur Deus loquens ad Angelos, nisi fiat illorum mentio, ut cum de Achabi Regis interfectione cum Angelis suis tractat Deus 3. Reg. 22. v. 19. Item Esaia 6. ubi deliberatur de mittendo Propheta, describuntur Seraphim. Denique non est homo creatus ad similitudinem Angelorum, & creans dicitur non Angelus, sed Deus: *Creavit Deus hominem*; Ergo apparet quòd non illis dicat, *faciamus*. Quod si dicas tertium, sequitur Trinitas, sequitur etiam distinctio personarum, ut stet illud plurale, *Faciamus*, & sequitur unitas Essentiæ, quia Deus est necessariò unus, poniturque in singulari; *Creavit Deus hominem*.

Hoc argumento ex Antiquis usi sunt Tertull. l. de carne Christi cap. 5. Theophilus Antioch. in 2. ad Autol. Ignatius ep. 9. ad Antioch. Iren.

Iren. l. 4. c. 3. 7. Post illos Basil. Epiph. Cyrill. uterque, & alii, quos vide apud Petavium L. 2.

Neque valet, si dicas, loqui hic Patrem cum Filio ab æterno creato; quod infra impugnabitur; & interim: Contra est, quia sequitur. Filium fecisse hunc hominem: Dicitur enim illi *faciamus*, sequitur illum esse in essentia Deum, quia de quo dicitur, *Creavit Deus hominem*, est unus in essentia Deus, sed ille cui dicebatur, *Faciamus*, de illo dicitur, *Creavit Deus hominem*; hoc enim contextus loquitur; Ergo ille cui dicebatur *faciamus*, est unus in essentia Deus.

Hoc ipsum argumentum methodo negativa sic proponitur. Hunc locum nihil vetat accipi de Trinitate, ut vidimus solvendo objectiones, ex alia parte & distinctionem personarum in ly *Faciamus*, & unitatem essentiae in ly, *Creavit Deus*, ostendit. Ergo datur Trinitas. Concedimus quidem quod interdum pluralis pro singulari ponatur, ut cum Majestatis causâ Principes duali utuntur, sed nego, quod usquam in Scriptura persona singularis loquatur secum in duali, se ipsam ad opus excitando. Et cum tales locutiones positæ in plurali, simpliciter loquendo, supponant pro pluralitate, ad quod significandum impositum est ly, *Faciamus*, ergo & in præsentī ly *Faciamus* pro eodem plurali supponit, si simpliciter accipiatur. Ostende ergo absurdū, cur simpliciter in plurali possit hic accipi?

SECUNDUS LOCUS est Isaiæ 45. n. 14. *Hæc dicit Dominus; Labor Egypti, & negotiatio Æthiopie & sabbaim, Viri sublimis, ad te transibunt, & tui erunt, post te ambulabunt vincti mancis, pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur, in te Deus est, & non est absque te Deus, verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.* Ex quo loco sic arguitur. Certum est in primis hic Deum loqui propter illa verba, *Hæc dicit Dominus*, quo posito; Quæro vel loquitur hic Deus secum, vel cum alio? Si secum, quomodo simpliciter accipiendo ly *Tu*, non secundam, seu aliam significabit personam? Si cum alio, ergo ille alius est etiam Deus; dicitur enim esse solus Deus in illis verbis: *Non est absque te Deus*, dicitur, *Deus absconditus*; quod alibi Scriptura explicat, *lucem habitans inaccessibilem*; si autem ille alius est Deus, ergo cum non possit esse distinctus naturâ, debet esse distinctus personâ. Et licet exinde non inferatur quidquam de Spiritu Sancto, sufficit aliunde inferri.

TERTIUS LOCUS est ex Psalmo 109. *Dixit Dominus Domino meo*, qui saltem dualitatem personarum infert: Hic non loquitur Deus ad seipsum; quia aliâs prædicti loci sensus esset; Ego Dominus mihi Domino David loquor; ut sedeam à dextris meis; si autem loquitur Deus ad distinctum à se, ergo loquitur ad distinctam personam divinam; nam in Deitate, non potest esse distinctio. Quod autem loquitur ad personam Divinam: Ratio est, quia loquitur in-

dicans sessionem à dextris, quæ sessio est æqualitas potentiae; æqualitas autem potentiae non habetur nisi in Deo; æqualiter item utrumque appellat Dominum sine ulla distinctione, & similia. Favet illud Psal. 32. *Verbo Domini celsifirmati sunt; & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*, ubi cælorum productio Verbo & ejus Spiritui tribuitur, & Psal. 2. *Filius meus es tu, &c.* Vide Penaloza Disp. 7.

Quod ad Novum Testamentum attinet, præter particulares probationes, de quibus infra.

PRIMA AUCTORITAS est ex Evangelio Matth. 28. v. 19. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, ex quo loco sic formatur argumentum. Ubi significatur pluralitas divinarum personarum trium, cum unitate essentiae divinæ, illic significatur Trinitas; dicto loco significatur; Ergo. Minor probatur, illic significatur pluralitas divina, sed non pluralitas essentiarum; quia hæc implicat; Ergo pluralitas personarum. Quod significatur pluralitas divina; probatur; quia sub nomine Patris respondet aliquid Divinum, ergo & sub aliis nominibus; æqualiter enim de omnibus Scriptura procedit.

Deinde cujus potestas, supponit pro potestate eadem cum divina, illa persona est divina, sed illorum potestas eadem est, quia ly illud in nomine supponit pro potestate ex sensu Ecclesiæ & DD. habente fundamentum, 1. Reg. c. 17. v. 45. & c. 20. v. 42. & 3. Reg. c. 22. v. 16. & 4. Reg. 2. 8. 24. & 2. Paral. 33. v. 18. Psal. 19. v. 6. & 8. Et certe si non datur peccatum originale, ut non datur per oppositos, si detur, ut datur per Catholicos, certum nihilominus est, Baptismo remitti peccata; expresse enim habetur, Act. 2. v. 28. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum, in remissionem peccatorum*; Si autem omnes illæ tres personæ non sunt divinæ, quomodo nomine illarum, fit remissio peccatorum? Nunquid non sequetur item absurdum, quod deestatus est Paulus 1. ad Corinth. 1. v. 13. *Nunquid in nomine Pauli baptizati estis*.

Supponit hoc argumentum, quod quamvis possit esse idem effectus Dei, & creaturæ, nihilominus quod non possit esse eadem potestas, quæ hic significatur per ly nomine.

Quando autem illud afferunt de gladio Dei & Gedeonis: Item illud, *Commendo vos Deo & verbo gratiae ejus*, & similia alia, quorum meminit Moskorovius in refutatione cap. 2. responsi Patris Skarga; ea omnia non convincunt, quia non dicimus, non posse tribui eundem effectum Deo & creaturæ; sed negamus tribui eandem potestatem, nomen, &c. Uti sunt hoc argumento Athan. Hilarius, Nazianz. Ambr. Didymus, Theodor. Fulgen. & alii.

SECUNDA AUCTORITAS est ex illo 1. Joannis 5. *Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi*

Punctum Difficul-

tatis 1.

Rationes ex Goslarvio.

OBJICIT 1. Aut Filius semper gignitur, aut aliquando desistit gigni? Si semper gignitur, ergo nunquam perfectionem assequitur, quia quod adhuc generatur, id nondum generationis terminum est consecutum, & per consequens nondum est: Si autem desinit gigni, erit mutatio aliqua in Deo, à non esse ad esse transeuntis.

RESPONDETUR. Ly semper gignitur, si sumatur pro via ad terminum nondum productum, & habitum non semper gignitur; si sumatur pro æterna quiete non transacta, nec quæ dicatur præterisse, semper gignitur. Quod in eo fundatur, quia in Deo, qui est actus secundus nec inchoatio actionum immanentium, nec desinentia datur, hinc & termini productionum divinarum, qui etiam sunt actus secundi, nec inchoationem nec desinentiam patiuntur. Et sicut si concipiamus conservationem in creatis nonnisi per modum viæ, nondum intelligitur haberi terminus, secus si concipiatur per modum termini; ita cum generatio sit una cum suo termino, eoque æterno, non debet aliter concipi, quam cum illa æterna quiete.

OBJICIT 2. Idem. Si Deus gignit, & quidem ex essentia sua, vel communicat totam essentiam Filio, vel ejus partem, aut essentia Dei multiplicatur? Nihil horum trium dici potest; Non communicatur tota essentia, quia est singularis & individua; quæ autem sunt talia pluribus non conveniunt, hinc est, ut de multis non dicantur, seu prædicentur: Non communicat etiam partem, quia non est divisibilis; non etiam multiplicatur essentia, quia Deus non esset unus, sed quot essentia, tot dii.

RESPONDETUR. Totam essentiam communicari, & licet quod singulare est, pluribus non conveniat per multiplicationem; convenit tamen pluribus per identitatem, ipsa pluralitate in ratione personæ, non in ratione naturæ considerata.

OBJICIT 3. Generatio est necessaria conservandæ speciei causa; Ergo res quæ non intereunt vel interire non possunt, nec generant, nec generantur.

RESPONDETUR. Quæ generatio est ex corruptione alterius, est necessaria conservandæ speciei causa, secus quæ non est ex corruptione, sed quæ est ex fecunditate naturæ.

OBJICIT 4. Quidquid æternum est, semper est, semper fuit, ergo debet esse talis & generatio in divinis, si datur, sed quidquid generatur, semper non fuit, sed aliquando esse cœpit; quorsum enim generaretur, si fuisset antequam esset? Ergo, &c.

RESPON-

verum sunt. Ex quo loco sic formatur argumentum. Hi tres testimonium perhibentes, vel sunt unum in persona? Et sic tres non sunt vel sunt unum essentiâ, in Trinitate personarum? Et sic datur jam, quæ negatur Trinitas, vel sunt unum consensione in testimonio, quod dici non potest: Vel enim sunt unum consensione in testimonio cum æqualitate auctoritatis in testando, vel cum inæqualitate? Si cum æqualitate, ergo unaquæque ex illis personis est Deus: Si autem est illic inæqualitas auctoritatis? Ergo Scriptura immerito de illis indistinctum loquitur; arguendusque erit S. Joannes, quod non satisfecerit debito exprimendæ inæqualitatis.

Rursum sequeretur, hunc locum non accipi conformiter ad illum alium locum, qui sequitur, tres sunt qui testimonium dant spiritus, aqua, & sanguis: Quia hæc habent æqualitatem testandi. Denique si illic est inæqualitas auctoritatis in testando, & stante hoc possunt appellari unum: bene posset dici, quod Deus & diabolus, dum uterque dicit Jobum vallatum esse Dei protectione, quod hi duo unum sint, & quod Christus & Joannes dicens quod sit Filius Dei Joannis, dici poterit, hi duo unum sunt. Imò in Græco textu non dicitur de aqua, & spiritu, quod hi tres unum sint, sed & hi tres in unum sunt, *qui in æternis deo deo æterni.*

Quod si dicas hunc locum in Evangelio Synagoga, & Germanico non haberi, id parum refert, quia hæc sunt recentiora exemplaria, loci autem hujus meminerunt PP. antiqui Hieron. August. Idatius. Quem etiam ponit expressè Erasmus Roterod. edit. Argentorat.

TERTIA AUCTORITAS est ex iis, quæ adducuntur infra de Divinitate Christi & Spiritus Sancti.

QUÆSTIO II.

De persona Filii.

Postulare quidem doctrinæ ordo, ut in primis tractemus de persona Patris; sed de illa nihil controvertendum venit: De persona autem Filii non est difficultas, an sit persona; tribuunt enim illi actiones personarum, imò & Sabelliani id non negarunt, quamvis non dicerent illum distinctam personam à Patre. Sed et tota difficultas, an sit persona divina? Quod improbetur supponendum est, quod sit habens esse Divinum, quod infra probabitur; sed non distinctum naturâ; Ergo distinctum personâ. Methodo jam inchoata solvendæ sunt primum Objectiones.

DIFFICULTAS I.

Solvuntur Objectiones à ratione petita.

Non paucas jam solvimus supra agendo de Trinitate in communi, restant aliz.

RESPONDETUR. Negando subsumpti Antecedens, nec tum generabitur, quando supponitur fuisse, sed generabitur ab aeterno ut sit ab aeterno, eratque ab aeterno; quia ab aeterno generatum est. Retorqueri idem argumentum potest interrogando, quomodo aliqua creatura siue per possibile, siue per impossibile possit produci ab aeterno? Quomodoque produceretur sine hoc, quod fuisset, antequam esset?

OBJICIT 5. Quidquid generatur est posterius eo, à quo & ex quo generatur, ut etiam causa efficiens, est prior effectu.

RESPONDETUR. Verum esse antecedens de generatione temporanea. Vel ad maximum id verum esse de prioritate Originis, non durationis.

OBJICIT 6. Quidquid generatur est corruptibile: Pendent enim ab externo principio, & ex arbitrio causae efficientis.

RESPONDETUR. Negando antecedens cum sua probatione.

OBJICIT 7. Si Deus Filium generat, & Filius est ex essentia ejus genitus, & Deus potuit gignere, & Filius gigni: quia omnis actus potentiam praesupponit, ut docet Philos: Ergo ulterius Deus non potuit gignere, & Filius non potuit gigni ex Arist. 9. Met. c. 8. cò quòd contradictionis, sit eadem potentia.

RESPONDETUR. Negando sequelam cum sua probatione, quae fallit etiam in creatis, de iis, quae necessaria sunt. Et ita, duae albedines fundare possunt relationem, nunquidne possunt non fundare cum sunt? Verum ergo illud enuntiatum Arist. est de causis & principiis liberis. Immerito etiam in Divinis, supponit, secundum Latinam phrasin, nomen causae.

Adferenda sunt hic etiam Objectiones Incarnationem concernentes.

OBJICIT 1. Idem. Deus verus invocatur per mediatorem, Filius non invocatur per mediatorem, idemque dicendum de Spiritu S. ergo non est verus Deus.

RESPONDETUR. Negando minorem, quae etiam supra Crellio negata est.

INSTAT idem. Pars laedens & laesa non potest esse mediatrix, Christus quia Deus, est pars laesa, quia homo est laedens. Ergo, &c. Quod idem fiscaliter proponi potest, vel cessit sua offensio secunda Trinitatis persona, vel non? Si cessit, ergo non potest dici pars laesa; si non cessit, quomodo manente offensione adhuc erat mediator? Et deinde si Patris & Filii, & Spiritus Sancti eadem est voluntas, quomodo Filius Patrem & Spiritum S. placat generi humano? An eadem voluntas potest simul velle & non velle.

RESPONDETUR. Negando Christum quia hominem individuum, esse partem laedentem, quia in eo nulla macula. Rursus pars laesa, non

potest esse quidem principium elicitivum actionum mediandi; potest tamen esse principium dignificativum & terminativum principii elicitivi.

Illud autem quod infert; Ergo erit pars simul laesa & non laesa, id diverso respectu verum est. Deinde ante praeviam dignificationem illarum actionum non cessit offensio jure, secunda persona; sed fuit pars laesa; post illarum tamen praevisionem non fuit pars laesa, sicut nec fuerunt aliae personae. Denique male supponitur, quod hac voluntate, quae est communis toti Trinitati placetur Filius, sed elicitivè placat voluntas humana, dignificativè & terminativè persona divina.

OBJICIT 2. Crellius. Si secunda persona est incarnata, sequitur etiam tres reliquas personas assumpsisse humanam naturam: Etenim is assumpsit naturam humanam, cujus propria natura seu substantia eam assumpsit, cumque ea est personaliter unita; Ergo si Christi D. natura assumpsit humanam naturam, etiam Patris & Spiritus S. natura eandem assumpsit.

RESPONDETUR. Negare nos quod natura divina assumpsit humanam, cum assumere sit personae, quae est distincta realiter ab aliis, consequenter potens terminare naturam humanam, non terminantibus aliis. Imò docemus, non potuisse assumi à divina natura humanam naturam; quia assumptio notat unionem substantialem; unio autem substantialis, supponit completivum & complebile substantiale; jam autem divina natura respectu humanae, non habet rationem completivae; ut docetur in materia de Incarnatione: Quomodo autem mediata sit illi unita natura? non est materia controversa, sed scholastica; de qua alibi. Quando autem idem objicit Sabellianismum, fallitur; nam dicimus, illas personas distingui inter se, non nominibus solis, sed essentialiter; Cujus contradictoriam docuit Sabellius.

INSTAT I. ea, quae partes habent, bene uniri possunt secundum unum & non uniri secundum aliud. In rebus autem incorporeis nulli sunt termini. Unde si natura humana unita fuit Divinae, est unita toti, & quia una subsistentia non magis ab essentia differt, quam alia, non magis erit uni subsistentiae unita natura humana quam alteri.

RESPONDETUR. Inprimis, non esse naturam humanam unionem, de qua hic, unitam naturae divinae, sed personae; licet mediata sit unita. Quid autem sit mediata uniri? Docetur in materia de Incarnatione: Ex eo autem quod unita sit natura humana immediatè personae VERBI, non sequitur, illam esse unitam immediatè personae Patris; quia quamvis aequaliter omnes identificentur naturae; quia tamen inter se distinguuntur realiter, hinc potest immediatè uniri una, non unita alia.

INSTAT

INSTAT 2. Adhuc potius deberet illa natura humana subsistentiæ Patris subsistere, quam subsistentiæ Filii, utpote quæ in natura divina prima est. Et sicut corpus primario unitur animæ, & secundario modis ejusdem; ita primario uniti deberet personæ Patris.

RESPONDETUR. Si unio per impossibile substantialis, intercederet inter naturam divinam, & humanam, ita deberet fieri; sed hæc unio non est facta in natura.

INSTAT 3. Totâ essentiâ Trinitatis incarnata debet tota Trinitas incarnari, & cum subsistentiæ illæ extra essentiam non existant, necessesse est etiam illas subsistentias esse incarnatas.

RESPONDETUR. Jam est. Naturam non esse incarnatam: & quia ex unitate in natura arguitur incarnatas reliquas personas, id non convincit; quia ob distinctionem realem personarum, potest una terminare naturam humanam, non alia.

OBJICIT 3. Si secunda persona est incarnata, sequitur, alteram divinitatis personam deesse; nam evaluit pars Christi, ex humana & divina natura constituti; est autem de essentia personæ, ne sit pars alterius. Quod autem illa persona evaluit tunc pars; probatur: Quia natura humana est tunc pars; Ergo etiam pars est, divina natura suam subsistentiam habens, hoc est, personam divinam, quæ humanitatem assumptit.

RESPONDETUR. Inprimis, argumento non probari intentum, quia quamvis natura divina haberet rationem partis, nondum sequeretur, quod ipsa persona, quæ naturam humanam assumptit, haberet rationem partis, utpote ab illa virtualiter distincta.

Sed neque sequitur etiam naturam divinam habere rationem partis; quia ea quæ requiruntur ad conditionem partis ei non competunt, ut docetur in materia de subsistentia; sed tantum habet rationem alterius extremi, licet extremum aliud, ex suis prædicatis possit appellari, & sit etiam pars.

OBJICIT 4. Unum idemque subjectum disparata esse non possunt, nec disparata de uno eodemque dici possunt in Quid. Deus & homo disparata sint. Ergo &c.

RESPONDETUR. Unum idemque subjectum, disparata non potest esse per identitatem disparatorum, vel si sint disparata non tantum in ratione entis, sed simul etiam se non habent tanquam completivum & complebile Concedo. Unum idemque subjectum disparata esse non potest per unionem, si unum extremorum sit complebile, & aliud completivum Nego. Et hoc secundum est in nostro casu; nam natura humana disparata in ratione entis, habet rationem complebilis per personalitatem divinam. Quando autem censet, quod homo & Deus ita secum differant, sicut homo & non homo, id immerito dicitur; quia inter hominem

& Deum non est oppositio contradictoria; secus inter hominem & non hominem: Aut ad maximum talis est oppositio in ratione entis inter Deum & hominem; sicut inter hominem & non hominem; sed non est talis in ratione complebilis & completivi.

Quare autem bene prædicari possit, Homo est Deus, id inter alia rejici debet, quia ly homo non supponit pro sola natura, sed pro natura personata personæ Verbi; de persona autem Verbi in Quid potest prædicari Deus. Hæc autem propositio natura humana est Deus, simpliciter est falsa; sed hoc sensu vera, natura humana est terminata personæ divina, quæ prædicatio spectat potius ad prædicationem quasi differentiarum. Quando autem probat ex eo in Christo fore duas personas; quia persona est substantia prima intelligens, hæc definitio jam est supra negata.

OBJICIT 5. Illa ipsa natura humana in se præcisè spectata, est homo, ergo persona: Si enim non esset homo, liceret ita argumentari; Filius ille hominis non est persona. Filius Dei est Filius ille hominis. Ergo Filius Dei non est persona.

RESPONDETUR. Negando assumptum. Probatio non convincit: Quia Filius ille hominis præcisè secundum naturam humanam non est persona Concedo, sumptus cum sua personalitate, quam habet à Verbo, Nego.

INSTAT 1. Illi naturæ humanæ, competit definitio hominis.

RESPONDETUR. Ut illi competat definitio in concreto, habetur id à personalitate, ut competat in abstracto, competit illi de se. Quando autem urget inexplicabile esse, quid sit illa animalitas rationalis in abstracto? Non est enim natura universalis abstracta: Quia hæc nihil ad præsens facit; non etiam est forma hominis, sed aliquid formæ præditum. Non etiam est pars essentiæ humanæ; quid ergo erit? Quando inquam, id urget, non convincit; quia animalitas rationalis est complebile complemento personali, ut docetur, in materia de subsistentia, licet illud complebile sit in entitate individuum.

INSTAT 2. Existencia singularia non solent vocari abstracta; talis autem est illa natura humana.

RESPONDETUR. De facto illam naturam, esse unitam personalitati divinæ, adeoque abstracta non est. Casu autem quo spoliaretur persona divina, an hoc ipso redderetur subsistens? Est quæstio Philosophica, non Theologica controversa; in omnium tamen principiis non vocaretur illa natura abstracta, sed potius existens sine personalitate; sicut anima rationalis post separationem non dicitur quid abstractum: Hoc enim importat nostras intentiones secundas.

B b

INSTAT

R. P.
MŁOD
NOWSKI
m. de Z.

VI

INSTAT 3. Subsistentia quâ caret natura humana, vel ad naturam hominis constituendam pertinet, vel non? Si non pertinet, ergo sine illa natura humana dicitur homo: Si pertinet, ergo natura humana non erit integra.

RESPONDETUR. Pertinere illam per modum termini personantis, non aliâ pertinentiâ. Unde caret illa natura sua integritate termini, non naturæ. Actiones etiam illa natura exercet, quæ sunt suppositorum, sed exercet terminata personalitate Verbi; ita ut illæ actiones exerceantur elicitive à natura humana, terminativè & supposititaliter ab homine, in ratione hominis personati, constituto, per personalitatem Verbi: Beneque potest in hoc sensu dici; Humanam naturam per se non subsistere, quia habet rationem partis, nec per se stantiam habet sibi debitam, sed est in Verbo tanquam in supposito. Quare autem non evadat persona ipsa habens rationem partis? Alibi dictum.

Quando autem ex eo, quod natura humana maneat tota, infert, non posse habere rationem partis, id in materia de subsistentia refutatum est: Nam gutta est tota, & nihil illius entitatis perit post unionem cum altera gutta, & tamen post unionem habet rationem partis. Ad quid autem fuerit necessaria illa unio? non est explicare hujus loci, spectat ad materiam scholasticam. Breviter dico necessariam fuisse ex suppositione ponendæ dignificationis Dei per Theandricas actiones Dei, & ex suppositione, quod vellet sibi Deus ad æqualitatem satisfieri pro mortali offensâ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones Crellii & Eumenianorum.

OBJICIT 1. Quia si Christus esset summus ille Deus, & tamen Filius, id ex eo esset, quia esset ex essentia Patris genitus; quod ipsum est impossibile; quia sequitur, Filium esse suiipsius Filium; etenim ex cujus essentia quispiam generatur, cujus est & Filius, sed Filius ex suiipsius essentia generatur, quæ est illi communis cum Patre. Ergo, &c. Quod ipsum argumentum sic aliter proponit. Nemo ex se generatur; esset enim antequam esset; esset, quia esset causa suæ generationis; non esset? Quia generaretur. Deinde relata sunt generans & genitum, non possunt autem relata eidem, respectu eodem, eodemque tempore inesse, sunt enim opposita; oppositorum autem natura est, ut se invicem perimant, dicto modo.

RESPONDETUR. Docemus nos Catholicos, essentiam non generare; sed quod Pater generet; Si ergo essentia non generat, qui est Fi-

lius essentia Verbum adeoque suiipsius? Hoc autem quod dicimus produci à Patre ex sua essentia Filium, triplicem ferme sensum habere potest.

IMPRIMIS ne dicatur creatura esse Filius, eod quod sit productus sine concursu materiæ, seu ex nihilo subjecti; dicitur esse genitus ex essentia, quasi (abusivissimè loquendo) ipsa essentia habeat rationem principii materialis; ex hoc autem principio non sequitur, Filium generare seipsum, quia principio materiali non tribuitur generatio.

SECUNDUS sensus est, Filius est ex essentia Patris genitus: hoc est ex essentialibus principiis habet Pater, ut generet Filium, deponente essentia triplicem personalitatem, ratione suæ capacitatis, quam habet ad terminari à tribus personis: Et ex hoc, nullo modo sequitur, Filium esse Filium suiipsius, sed tantum sequitur, Filium habere essentiam, quæ exigit terminabilitatem à sua persona, & ab aliis duabus. Et si esset Filius essentia divina, vel hoc sensu esset ex sua essentia, quia illa diceret influxum positivum, & realem producentem filiationem, tum primum inferretur intentum Crellii; Fides autem negat hunc influxum; sine autem tali influxu, qui potest dici generare? vel hoc ab illo esse genitum?

TERTIUS Sensus potest esse, quod Filius sit genitus ex essentia Patris, hoc est, habet sibi communicatam essentiam à Patre, ex quo non sequitur, Filium esse suiipsius Filium, quia cum non essentia sit principium communicationis, sed ipse Pater, fit ut non possit dici, quod sit Filius essentia. Addi posset, ex essentia divina genitum esse Filium, sed terminata personalitate Patris & secundum virtualitatem dictionis; quod dicere, & quod Patrem esse, non probatur quod conveniat Filio.

OBJICIT 2. Et hoc argumentum pluribus locis urget. Ex nostris principiis sequitur dari infinitudinem personarum in Divinis; quia tota ratio generandi & spirandi stat in hoc; quia Pater seipsum intelligendo generat Filium, & uterque se amando Spiritum Sanctum spirant; hoc autem probat ulterius dari processum in generatione & spiratione: Quia ex una parte quævis persona & seipsam & alias intelligit; ex alia parte diversam atque adeo distinctam esse oportet imaginem Patris, quâ Pater est, & Fili quâ Filius est, & Spiritus S. quâ Spiritus S. est; sunt enim relata; relata autem omnia sunt opposita; oppositorum autem oppositas esse oportet imagines; pro imaginum autem diversitate ac multitudine orietur dicta diversitas, procedemusque semper in his imaginibus, productionibus, adeoque in personis.

RESPONDETUR. Negando sequelam, cuius probatio ut solvatur.

ADVERTENDUM est, quod in materiis speculativis istius mysterii dicitur, Verbum procedere

tere ex cognitione omnium personarum, consequenter esse expressionem omnium personarum; ex quo principio sequitur non indigere Spiritum S. aliâ sui expressione; cum illa habeatur in secunda persona: Sed hæc expressio, quâ Verbum exprimit tertiam personam, non habet rationem imaginis respectu Spiritus S. consequenter nec dicitur Filius imago Spiritus Sancti, quia de ratione imaginis est (ut videmus in imaginibus creatis) ut producat, quam vim producendi, quia non probat Crellius haberi in Spiritu S. respectu Filii, fit ut respectu Spiritus Sancti, non sit ejus imago Filius, quamvis eundem exprimat.

Rursus, omnes tres Personæ intelligunt se in relatione communi & essentiali, cui nullum respondet verbum, ex sententia communi. Principium etiam quod assumit, Oppositorum debere esse imagines oppositas, etiam in naturalibus non vincit; quia una entitativè notitia, quæ est simplex qualitas, utrumque exprimit, ut cum dico, Pater non est Filius, item Ens non est nihil. Denique videtur, argumentum esse de subiecto non supponente; supponit enim in Divinis posse dari imaginem respectu Spiritus S. quod non probat. Quare autem Filius non indigeat sui imagine, infra specialiter dicitur.

Neque valet quod dicit Crellius. In Deo quicquid est, Deus est; Ergo cum in Deo sint imagines rerum singularium, earumque infinitarum, variorumque voluntatis actuum, hæc omnia Deus erunt; Personis tamen differentibus, vel illis à quibus sunt producta: Non inquam valet; non enim in Filio, sed potius Filius ipse, est imago rerum singularium, neque in Deo sunt imagines rigorosè loquendo, sed solus Filius, est imago Patris, quia præter Patrem, nihil habet vim producendi suam imaginem; quod tamen ad imaginem requisitum est, ut dictum est oportet. Per hoc tamen non nego, esse in Deo ideam seu similitudinem expressivam rerum singularium; hæc tamen similitudines ut sunt Deus, non sunt distinctæ personæ; quia sunt præintellectio in actu secundo, quæ est ipsissima natura Divina. Filius etiam pro sua parte est similitudo expressiva singularium, nec tamen hæc similitudines multiplicat personas; quia illa similitudo, quæ est persona secunda Trinitatis, est & debet esse adæquatum expressivum nobilibili omnium, consequenter non relinquit quidquam particularibus similitudinibus, quæ inter se differunt, exprimendum.

Deinde cum notitia una seu similitudo unius objecti, respectu alius similitudinis, seu notitiæ objecti, nihil habeat tale, quod se habeat per modum producentis & producti, quæ sola oppositio arguit de facto multiplicat personarum, fit ut illæ similitudines, non multiplicent personas.

INSTAT. Non est causa, cur non Filius v. g. producat alium Filium, & cur Filius ad salvandum hoc, quod sit Deus, non possit etiam esse Pater?

RESPONDETUR. Cur Filius non generet, tres possunt assignari rationes, quæ proportionate ad Spiritum S. applicari debent. Imprius quia quando, sufficienter aliquid ab uno præstatur hoc ipso non jam id præstatur ab alio, nisi adsit altius aliquod principium, pro sua libertate, novo titulo illud ponens, & ita v. g. album in albedine, & animatum unâ animâ rationali, non dealbatur aliâ albedine, nec animatur aliâ animâ rationali. Et universaliter effectus non potest produci, & pendere à duabus causis totalibus ejusdem rationis, nisi Deus illas pro sua libertate assumat, imò Vasq. censet, id ne quidem divinitus fieri posse. Quia ergo ita generat Pater Filium, & Filius ita generatur à Patre, ut quidquid habeat vis generandi, totum per dogma Fidei (cujus contradictorium non ostenditur) intra Patrem contineatur. Item cum totum id quod deberet habere alius filius, in hoc Filio contineatur, nullumque dari possit principium altius, quod alio titulo idem ponat, fit ut jam non possit dari Filius Filii; qui quamvis non sit Pater, erit adhuc Deus; quia per fidem stante aietate in persona ponitur identitas in natura. Deinde, quia cum Verbum non ita sit Verbum, ut sit Patris Verbum, sed etiam sibi ipsi, est Verbum, & ita unio non tantum composito, sed & sibi ipsi est unio: Et universaliter omne formale, est etiam sibi ipsi tale, fit, ut jam Verbum non debeat habere aliud verbum; Et sicut albedo non indiget alia albedine dealbari, sed & subiecto, & sibi est albedo; ita illud Verbum, non indiget alio verbo loqui, sed sibi ipsi est Verbum. Denique quia & esset terminus adæquatus totius generationis Filius, & non esset terminus adæquatus; non esset terminus adæquatus generationis; quia adhuc relinqueret locum alteri filio; esset autem terminus adæquatus, quia ex una parte non implicat dari terminum adæquatum generationis in Divinis, consequenter actu jam dabitur: ex alia parte, quia fides nos docet, totius generationis in Divinis adæquatum terminum, esse, secundam personam.

OBJICIT 3. Idem. Sequeretur Christum esse ab æterno, & non esse, esse quidem, quia summus Deus debet esse æternus; non esse autem, quia generatus est.

RESPONDETUR. Negando generationem non posse esse ab æterno.

INSTAT. Generatio propriè dicta, est mutatio ex non ente in ens. Ergo non poterat esse æterna.

RESPONDETUR. Negatur Antec. nam Arist. putavit generationes fuisse ab æterno, & tamen non poterat supponere, quod ex præcedente

dente non ente fuerint, convincereturque Aristoteles, quod id non potuerit supponere; alias, eo, quod est ab æterno, daretur aliquid prius, nempe illud non ens; & tamen æterno à parte ante nihil datur prius. Rursus pone per impossibile Solem ab æterno, genita fuisset ex illo lux æterna, nunquidne ex non ente lucis præsupposito? Potius ergo generatio, si sumatur filiatiua, erit origo in similitudinem naturæ.

INSTAT 2. Si id, quod generatur ante non existit, poterit etiam generari, quando jam re ipsa existit.

RESPONDETUR. Negando sequelam; generabitur autem ab æterno illam generationem accipiendo, ut sit ab æterno sine ulla præcedentia negationis esse; non erit autem illa generatio æterna conservatio; quia cum sit æterna, & æterno nihil sit prius, & conservatione sit aliquid prius, fit ut illa generatio non sit conservatio; rigorose, seu nisi sumas conservationem pro permanentia, sicut verbum Domini, ita & ejus generatio manet in æternum.

ADDO, in æterna generatione qualis esset, si per impossibile sol ab æterno productus emanasset lucem, verum erit etiam per Crellium in illa suppositione, generari id, de quo falsum est dicere, ante non existit, quomodo enim ab æterno generaretur, si ante non existit, quo autem sensu dici possit generari quod jam existit, superius dictum in simili, nempe non hoc sensu, ut intelligatur generatio per modum viæ, tendentiæ, cum jam habeatur terminus genitus, sed hoc sensu, quod jam re ipsa existat, sed vi generationis ab æterno completæ & permanentis; ut ab æterno sit & generatio, & ab æterno esse geniti.

INSTAT 3. Generatio Filii Dei est generatio propriè dicta; jam autem generatio lucis ex sole non est propriè dicta; quia hæc est quid accidentale; generatio autem est substantialium.

RESPONDETUR. Per multos est lux substantia, pone per suppositionem, quod sit substantia, adhuc manebit totum instantiæ robur. Denique generatio accidentium & substantiæ conveniunt in hoc, quod utraque sit generatio; si ergo accidentium generatio, non debet esse ex non entibus, apparet quod de ratione generationis ut sic, non sit esse ex non entibus. Quando autem ratione partium successivarum in continuata generatione lucis, vult salvare, quod illius etiam generatio sit ex non entibus, id non convincit; quia imprimis lux per meliorem Philosophiam producit instantaneè. Deinde quia ipsa lux ab æterno producta, quo non haberet ante se priorem, essetque lux generata, non fuisset ex non entibus? Urget adhuc argumentum, an huc usque adhuc Filius generetur? Sed ad hoc supra responsum.

OBJICIT 4. Persona nihil aliud est quam substantia prima intelligens; Ergo si persona

Deitatis secunda ex substantia prima generata est, duæ erunt in Deo substantiæ.

RESPONSUM jam est aliquoties supra, negando hanc definitionem substantiæ, ad maximum concretum ex natura & personalitate, hoc est substantia prima intelligens.

OBJICIUNT 5. Eunomiani apud Gregor. Nazianz. Orat. 35. Vel volens Pater Filium genuit, vel nolens? Si nolens, ergo illi facta est violentia; si volens, ergo Filius voluntatis est Filius, novaque erit mater voluntas loco Patris comminiscenda.

RESPONDET. Nazianzenus; *Vel ex nolente Patre genitus es, quis ergo ei violentiam intulit? vel ex volente? Ergo Pater tibi (inquit ille) propter paucas syllabas perit; voluntatis siquidem Filius es.* Idemque retorquet de creatione mundi. Directè autem dici potest, quod Filius ille sit quidem volentis, sed non voluntatis; præcipue cum *Deo generatio fortasse sit ipsa gignendi voluntas*, inquit idem. Alià vià eidem argumento satisfieri potest, quod Pater genuerit Filium volens, hoc est, ex inclinatione naturæ fecundæ; sed non volens, hoc est, ex libera electione.

OBJICIUNT 6. Idem apud eundem. Vel existentem vel non existentem Filium genuit Pater; si existentem frustra generatur; si non existentem, ergo non ab æterno est.

RESPONDET Nazianz. retorquendo argumentum, an ipse Pater sit ab æterno ex entibus, vel non ex entibus? Retorquet item, an tempus sit in tempore, an non? Si in tempore, quo tandem? Si non in tempore; quæ sapientia tempus temporis expers inducere? Retorquet item, casu quo aliquis dicat; Ego nunc mentior, vel enim mentiens verum dicit, vel mentitur verum dicens? Retorquet item, vel aderas tibi dum gigneris, vel non? Si aderas, quisnam & cui? Si non aderas, quomodo à te ipso disjungeris? Quod si dicas, neutrum horum extremorum verificari; dicemus idem de Dilemmate proposito. Quomodo autem directè respondendum, supra dictum.

DIFFICULTAS II

Solutio Objectionum ab Auctoritate.

OBJECIT plura Crellius ex sacra Scriptura, fecernemus hos locos per titulos.

Punctum Difficultatis 1.

Solutio Objectionum ex sancto Ioanne.

OBJICIT 1. Crellius. Quia S. Joannes appellat Christum Dei verbum in principio apud Deum fuisse, à Deo missum. Etfrequen-

etiam ab aliis Scriptoribus Christus distinguitur Deo, ut cum vocatur Dei Filius, Dei imago, à Deo Domino, & Christus factus, Iudex constitutus & similia, quomodo ergo Christus potest esse Deus ille summus?

RESPONDETUR. Hanc varietatem significandi oriri ex distinctione personarum inter se, non ex distinctione in naturis. Reliqua etiam competunt Christo, secundum naturam humanam.

INSTAT 1. Crellius, ex hac responsione sequitur, vel plures esse deos? Quod absurdum est: vel illos personis distinctos, unum Deum constituisse? Quod posterius consistere non potest, quia Dei nomen, personæ nomen est; significat enim eum, qui cæteris imperat, quod suppositum est.

RESPONSUM jam supra est, quod nomen Deus sit nomen personæ communiter ad tres personas sumptæ; ad eum modum, quo nomen homo, est nomen personæ communiter ad singularia sumptæ, & non importantis unam singularem personam.

INSTAT 2. Si nomen Dei, pro summo Deo acceptum, Christo cum Patre commune esset, nulla esset ratio cur pro Patre peculiariter sumatur, & sic Christus à Deo distinguitur; quomodo enim cum Patri & Filio commune sit, unum ab altero distinguet? Non rectè loqui censeretur, qui Patrem à Deo simpliciter posito distingueret, quis unquam legit, Pater Dei misit Deum, Pater dedit Deum, Deus exivit à Patre; si in Patrem creditis, etiam in Deum credere?

RESPONDETUR. Quæ sit ratio cur nomen Dei peculiariter pro Patre sumatur, dictum supra: Quia ipse est fontalis origo Deitatis. Quod attinet ad locutiones ab eodem collectas, id pronobis facit, quia hæc omnia ostendunt Deitatem Filii Dei; si enim Patrem suum vocabat Deum, ex quo scandalisati sunt Judæi, quod si Deum faceret, hoc ipso æquivalenter ponitur prima persona Pater Dei, correlativa enim sunt Filius Dei, Pater Dei, & cum miserit Filium qui Deus est, hoc ipso misit Deum, & si dando Filium hoc ipso nobis omnia cum eo dedit, quomodo non dedit Deum? Et sic dicitur, creditis in Deum, & in me credite, æquivalenter dicitur, in Patrem creditis etiam in me, qui Deus sum, credite: Hæc enim paritas objecti credendi, paritatem Deitatis ostendit. Et si dicitur Deus esse Verbum, & hoc Verbum esse apud Deum, rectè colligitur Deus esse apud Deum. Missio quæ illic adfertur, vel est significatio missionis æternæ per generationem, vel temporaneæ per unionem naturæ hujus humanæ cum persona Verbi? Poterit censeri Iudex constitutus ratione humanitatis.

INSTAT 3. Quando Christus dicitur æqualis Patri, qui à Deo distinguitur, distinguitur

totus quantus, non verò unius tantum naturæ humanæ causâ.

RESPONDETUR. Attendendum esse ad phrasin Scripturæ, quomodo procedit; nam in æqualitatem quotiescunque significat, loquitur de natura humana, quando autem significat æqualitatem, attendit ad personam identificatam realiter naturæ divinæ. Nec obest ne dicatur æqualis quamvis dicat inæqualitatem ratione naturæ humanæ; quia illic attenditur ad æqualitatem nonnisi in illo ordine divino, in quo non dicit naturam humanam. Possunt autem aliqua sine addito dici æqualia; licet in alio genere dicant inæqualitatem; & ita unus homo est æqualis alteri in specie humana, in esse nobiliter nati, etiam si sint inæquales ratione virtutis, divitiarum, &c.

OBJICIT 2. Frequenter S. Joannes, imò & alii Evangelistæ appellant Christum Filium Dei; Filius autem Dei supremus esse non potest; nam ex hoc ipso quia Pater est, est Filio excellentior: Deo autem supremo nihil est excellentius, abest quæ à Filio excellentia, quæ est esse à seipso, quia Pater habet essentiam à seipso, non Filius. Unde etiam frequentius appellatur Christus Filius Dei, quàm Deus: Quia ly Filius discernit eum à suprema atque independenti Divinitate, quod vox Deus non præstat.

RESPONDETUR. Esse quidem non paucos ex nostris DD. qui locum illum, Pater major me est, ita interpretantur, ut id verum sit non tantum de natura humana, sed etiam secundum esse Divinum, intellige sub præcisâ denominatione, & appellatione Patris. Communiorem tamen sequendo responsionem, quando dicit, Christus Patrem esse majorem, non agnoscit majoritatem in natura; nam in generatione univoca debet esse similitudo naturæ; talis autem est in Divinis, nec oppositum probat Crellius. Non dicit etiam majorem esse in ratione personæ Patris, quæ persona est, quia cum tam persona Filii quàm persona Patris essentialiter petat identificari naturæ divinæ, quæ est omnis perfectionis fons, sit ut etiam in ratione personæ, non sit perfectior. Dicit itaque & agnoscit majoritatem in ratione naturæ divinæ & personæ comparatæ ad suam naturam humanam. Quomodo autem in Filio salvetur aſeitas ad esse Dei requisita, supra dictum, quomodo item non sit melius in Divinis dare? Est supra etiam expeditum. Quod autem secunda persona frequentius appellatur Filius Dei, quàm Deus ad computum attinet, sed non probat intentum; quia hoc ipso quod sine addito appellatur Filius Dei; hoc ipso appellatur Deus: Sicut hoc ipso, quod Petrus appellatur filius hominis, hoc ipso appellatur homo. Fortè etiam ad hoc attendebat Christus & Evangelistæ, ut mysterium Trinitatis commodius innotesceret repetendo denominationem Filii.

INSTAT 1. Crellius. Deus supremus etiam ratione personæ ab alio esse non debet, quidquid enim ab alio est id à causa efficiente pendet; Deus autem supremus non habet causam efficientem.

RESPONSUM suprâ, esse ab alio tanquam à principio non repugnare personæ divinæ, quod principium ita producat, ut etiam eandem communicet naturam. Cæterum ab alio tanquam à Creatore esse non potest.

INSTAT 2. Persona divina nihil aliud est, nisi natura divina, ergo si à Patre est producta persona, etiam erit producta natura.

RESPONSUM suprâ, personam quidem esse realiter physicè idem cum natura, sed non idem virtualiter, ratione cuius virtualis alicuius, improducta naturâ, potest produci personalitas.

INSTAT 3. Si Christus naturam non accepit à Patre, non fuit propriè generatus; quisquis enim ab altero generatur, naturam suam ab illo accipit.

RESPONSUM supra. Christum accepisse naturam à Patre, per communicationem, sed non per productionem, estque secunda persona in similitudinem naturæ, quantumvis non producta, de quo in materia scholastica.

OBJICIT 3. Crellius. Christus à seipso nihil potest facere, ut dicitur Joannis 5. v. 19. & 30. Deus autem summus à seipso omnia facere potest; ergo Christus non est summus Deus.

RESPONDETUR. Cum Christus communicatam à Patre habeat naturam, & cum persona illius verè sit producta, rectè dicit Christus, etiam secundum quod Deus est, quod à seipso nihil facere possit. Multi etiam ex nostris Doctoribus intelligunt hunc locum de Christo secundum naturam humanam spectato.

INSTAT 1. Idem. Ex vi responsionis sequitur, & esse Christum supremum Dominum ut supponitur, & non esse, quatenus cum potentia ab illo accepta, & non aliter, omnia facere potest.

RESPONDETUR. Christum facere omnia, potentia ab alio accepta per communicationem, sed non potentia accepta per creationem, dependentiam. Quando autem urget & fore Christum æternum & non æternum, ad hoc facilius responderetur, quod sit æternus ratione naturæ & personæ divinæ, non ratione humanæ.

INSTAT 2. Crellius. Hanc responsionem textui repugnare; quia v. 20. reddens rationem Christus, quod non faciat quidquam Filius, nisi videat Patrem facientem, hanc dat, Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit, & majora his demonstrabit opera, ut vos miremini: Quem locum ita ponderat, opponuntur inter se facere aliquid ex seipso, & aliquid facere si Patrem viderit facientem, consequenter aliquid facere si Patrem facientem vi-

derit, est non propria, sed à Patre accepta potentia & auctoritate id facere.

RESPONDETUR. Quod attinet ad hunc locum quem urget, multi ex SS. Patribus accipiunt eum de humanitate Christi, cui acceptio- ni favent etiam allata verba. Sed stando in hac prima responsione adhuc dici potest, quod ly dilectio, non significet quod ex vi amoris & benevolentie gratuita, communicet illi notitiam essentialem, sed significet quod non coactus, sed ex inclinatione naturæ id præstet, ad quod alludit celebris illa aliàs alligata auctoritas, Patrem genuisse Filium voluntate, non necessitate. Per ly autem & majora his demonstrabit, ut & vos credatis; non loquitur jam de communicatione notitiæ, noviter, per ordinem ad secundam personam tribuendæ, sed de communicatione æterna quidem, manifestanda tamen in tempore, ut & ipsi Apostoli mirentur; ad eum modum, quo petimus à Deo ut nobis velit remittere peccata, & tamen non petimus positionem novi in entitate actus. Quod autem addit hic, eo loco comparari hic à Christo Patrem artificem cuiusdam, qui Filio suo præeat exemplo, & fidelissimè ostendat, quid sit faciendum; id non convincit, in quantum defendimus hæc verba intelligi de Divinitate Christi, sed comparari iis, qui nihil agunt, quin agat suo consensu alius; vel comparari speculo quod repræsentat omne illud, cuius est imago, cum hac diversitate; quod repræsentatio illa in Divinis sit substantialis personata, & ejusdem cum eo, quod repræsentat, naturæ.

INSTAT 3. Ex dictis sequeretur, Christo omnia absolute, nullâ re exceptâ ab æterno jam fuisse demonstrata, nec quidquam ei demonstrari amplius, nedum aliquid majus potuisset, utpote cui communicata natura cum attributis, quibus nihil est majus, & tamen Christus aperte asserit Patrem sibi adhuc majora illis demonstraturum.

RESPONDETUR. Promittit se Pater majora his demonstraturum per communicationem, non majoris intrinsicè potentie vel scientie, sed per demonstrationem & manifestationem majorem, communicatâ ab æterno potentie & scientie. Quod autem addit inferius Christum pro ratione reddere, cur hæc sibi sint à Patre demonstranda, quod Filius hominis sit, id non convincit; nam non facit propositio hunc sensum; quia secundum naturam humanam inferior illo sum, sed facit hunc sensum, demonstrabitur magis mihi communicata potentia & sapientia; ut advertant homines ad Deum incarnatum & factum hominem.

INSTAT 4. Si Pater per æternam illam essentialia sua generationem istam operandi facultatem Filio dedisset non ex libera voluntate, sed necessario dedisset; nam necessaria sunt æterna; quod à libera Dei voluntate pender, id æter-

æternum esse non potest: quia liber voluntatis actus tempore rem illam præcedit: Jam verò Christus ex libera voluntate, non necessariò, dicitur Patrem istam facultatem sibi dedisse; ait enim Pater diligit Filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multis omnino ex capitibus non convincere; nam imprimis dici potest, communicationem quidem intrinsecam notitiæ, & potentiam, necessariam esse, sed manifestationem illius potentie fuisse liberam; sicut & ipsum incarnationis decretum. Deinde quod assumit id quod à libera Dei voluntate pendet æternum esse non potest, si dicat de actu Dei, secundum immanentiam in Deo spectato, & secundum id quod dicitur, & in recto, falsa est propositio; ut noscitur ex materia de Actu Dei libero, demonstraturque exinde, quia Deus est actus purus nulli potentie subiectus, nec componibilis ex potentia noscitiva & actu; Si autem dicta propositio, id quod à libera Dei voluntate pendet æternum esse non potest, sumatur secundum id quod dicitur Actus liber in obliquo, & pro connotatione, & quæstio philosophica, an scilicet sit aliquid æternum (quod suppono esse connotatum actus Divini liberi) quod tamen possit esse ab æterno? Denique male infert, quod ex dilectione ex qua Pater demonstrat hoc Filio, sequitur liberè hoc illum facere: nam præter interpretationem huius dilectionis supra factam, hoc addi posset; Datum Deo dilectionem, quâ Deus non liberè sed necessariò amat, ut amat se ipsum & in probabili Theologia etiam possibile.

Continuatur Solutio.

PROEST etiam sustineri bene, ut etiam supra innui, quod hic agatur de humanitate Christi secundum quam facit omnia, quæ viderit Patrem facientem, &c. Videnda sunt argumenta Crellii, quomodo hanc solutionem impugnet.

INSTAT enim 1. Nullum est fundamentum in Script. affirmandi hanc distinctionem duplicem naturæ, & loca quæ afferimus ex Actor. 2. v. 4. Ubi Deus dicitur jurasse Davidi de fructu lumbi ejus secundum carnem suscitaturum esse Christum. Item quæ adferuntur ex Epist. ad Rom. 1. v. 3, & ibidem c. 9. v. 5. hæc omnia non sunt ita accipienda, ut opponantur naturæ humanæ, & naturæ Divinæ in Christo; sed ut opponantur Spiritui, quod scilicet non secundum Spiritum, sit Filius Davidis Christus: quod ipsum probat, quia similes loci in Script. dicunt oppositionem ad Spiritum: Ut cum dicitur ad Rom. 4. v. 1. Quid ergo dicemus invenisse Patrem nostrum secundum carnem. Ubi ly secundum carnem opponitur Spiritui: quod scilicet hic non consideratur, ut Pater spiritualis Judæorum.

RESPONDETUR. Inprimis non esse principia hæc fundamenta, ex quibus arguamus di-

stinctionem naturæ humanæ in Christo à Divinæ; hoc enim est potissimum, quia scilicet Christus est Deus, quod nos Scriptura per Ecclesiam docet, sed etiam verus est homo, ex quo sequitur duas esse in Christo naturas. Sed etiam loca allata bene defendi possunt: Concedo enim interdum carnem opponi Spiritui, sed non probat Crellius in dicto loco opponi non nisi Spiritui: & certe quando supponitur non esse in aliquo nisi Caro & Spiritus, semper Caro opponitur Spiritui; sed nego supponi posse in hoc toto, quod est Christus non fuisse etiam personam Divinam. Denique etiam Caro sæpe non opponitur Spiritui, sed includendo Spiritum opponitur Deitati; sic v. g. dicitur omnis Caro corripisse viam suam, ubi non significatur oppositio ad Spiritum: hic enim potius corrumpit sese, sed de oppositione ad Deum. Quando autem premit illum locum: Qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum Sanctificationis ex resurrectione mortuorum, ubi opponitur Ly secundum carnem, ad Ly secundum Sanctificationem Spiritus: id etiam non convincit; quia concedo hic carnem opponi Spiritui; sed nego opponi allegatis à nobis locis. Addit bene Petavius l. 3. c. 3. n. 9. In hoc loco esse antithesin ad naturam Divinam, ita ut sensus sit, Christus homo prædestinatus ut esset Filius Dei non secundum carnem præcisè, sed in virtute, hoc est secundum excellentiorem potiorremque conditionem, quæ in eo declarata est, nempe Deitatem, Ly enim virtus seu potentia sumitur interdum pro natura, ut cum 1. ad Cor. 1. v. 24. appellatur Christus Dei virtus, & 2. ad Corinth. 13. v. 4. Nam est crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei: Nam & nos infirmi sumus in illo, sed vivemus cum illo, ex virtute Dei, &c. Et 2. ad Thessal. 1. v. 7. prosequitur ulterius Petavius. Quoniam scilicet Divinitatem Christi maximè prodidit communicatio Spiritus S. qui est fructus resurrectionis Domini: ideo subiecit, secundum Spiritum Sanctificationis. Denique addi posset, quamvis alatis supra locis Scripturæ non ostendatur oppositio illius carnis ad esse Divinum in Christo, sufficit quod hoc esse Divinum ex aliis locis colligatur.

INSTAT 2. Etiam posita distinctione duplicis naturæ, per eam præsens argum. desumptum ex S. Joanne explicari non potest: quia quod de toto aliquo simpliciter, dici potest, hoc de eodem simpliciter non negatur, etiam si ea res toti illi secundum unam tantum partem insit, secundum alteram non insit; quis enim v. g. hominem simpliciter neget carnem esse; quia anima ejus caro non est, nec comedit? At si Christus Dominus ille supremus est, de eo simpliciter asserendum est, cum à se ipso omnia facere posse, perindeque ista se habent, atque si ali-

R. P.
MŁOD
NOWSKI
m. de Z.
VI

quis negaret posse hominem intelligere, quia id secundum corpus, non potest. Advertit Crellius suum argum. procedere de iis prædicatis, quæ insunt toti subiecto simpliciter, ac sine limitatione, licet uni parti primò insint; totiautem non nisi consequenter, quale prædicatum est v. g. mortale; tale autem prædicatum non est immortale, quod non effertur de toto homine simpliciter, quia totum hominis corpus moritur, utut Spiritus superstes maneat.

RESPONDETUR. Quamvis consuetudo loquendi non ferret hoc in aliis, ut quod de toto simpliciter dicitur, de eodem simpliciter negetur, id in præsentia locum non habet, quia cum nullum sit tale totum, quod constet duabus naturis completis & perfectis; hinc potest etiam de hoc toto aliquid dici, & eo modo dici, quod de aliis non dicitur: nam in aliis, aliud extremum, non est natura perfecta: Unde ratione illius non potest aliquid simpliciter dici, & ratione alius simpliciter negari, secus in Christo. Deinde istud ly simpliciter in præsentia æquivocum est; Si enim ly simpliciter sumatur pro dicto sine restrictione, & addito, verum est de Christo sine addito dici, *à me ipso non possum facere quidquam*. Si autem ly simpliciter supponitur, pro eo quod est in nullo sensu id dici potest, Falsum est de Christo dici in nullo sensu posse, ly: A me illud etiam non valde placet, quod utatur utut ad significandam durationem animæ post mortem, quasi dubitans de illius immortalitate.

Notandum hic etiam est, duplicia esse prædicata, quædam affirmativa, quædam negativa, idemque dicendum de veritatibus: ut aliquid de alio negetur, sufficit aliam partem dare fundamentum negationis; & sic potest negari de homine, immortalitas, quia ejus neganda, dat fundamentum, corruptibilitas unionis. Aliæ autem sunt veritates affirmativæ, eæque perfectionem importantes, & hæc desumuntur à toto: & ita quia non est totum quod est in homine immortale, non dicitur etiam homo immortalis, sed inde non sequitur, quod de aliquo extremo, vel parte non possit idem prædicatum verificari: nam verificatur immortalitas de anima, incorruptibilitas de materia.

Rursus prædicata etiam affirmativa, veritatesque affirmativæ interdum attendunt ad hoc, quod primariò & principaliter importatur; ita ut reliqua gaudeant conditione principalis, illamque sequuntur; & ita quia principale est in homine esse rationale, quamvis corpus non ratiocinetur, verè adhuc de homine dicitur, est rationalis. Quia ergo etiam in Christo rationem principalis habet esse Divinum, hinc meritò dicit Christus, *Ego & Pater unum sumus*: quia nihilominus habet aliud extremum, quod est natura humana, sit ut extremum illud funder, ut etiam Christus dicat, *à me ipso non facio quidquam*,

quia scilicet natura humana à seipsa non facit quidquam. Quando autem Christus in suis enuntiationibus, attendit ad hoc, quod est in illo principale quod est esse Divinum, quando ad hoc, quod est minus principale, quod est natura humana? ex contextu, qualitate prædicatum, Doctorum, & Ecclesiæ sensu pensandum est.

INSTAT 3. Si id quod de toto absolute asserti potest de eodem toto simpliciter, & absque ulla limitatione negari potest, eò quod id ei secundum aliquam partem utut inferiorem, non insit, licebit de Christo simpliciter dicere; cum non esse Deum altissimum, non exstitisse ab æterno, poteritque etiam de homine negari, quod sit rationalis, eò quod secundum corpus non rationalis.

RESPONDETUR. Quia hoc prædicatum quod est esse Deum, est principale & primarium ad quod attenditur, non potest de Christo negari, cum id illi primò conveniat, sicut nec de homine rationalitas. Deinde hæc propositio, Christus non est Deus, si implicite vel explicitè supponeretur, secundum naturam humanam non est Deus, vera esset; sed quia id nec explicitè subintelligunt Ariani, nec usus etiam Doctorum, sit ut illa propositio simpliciter neganda sit. Ita Christus propter implicitam suppositionem naturæ humanæ enuntiavit, *Pater major me est*, negando suam æqualitatem, & tamen etiam sine addito per implicitam suppositionem naturæ Divinæ ait; *Ego & Pater unum sumus*.

INSTAT 4. Idem. Vel de natura Christi Domini simpliciter & sine ulla addita limitatione dici potest, eam à se ipso nihil facere posse, vel non potest dici? Si potest dici, ad quid ergo recurritur ad naturam humanam? Si autem non potest dici, ergo concedis nostram de persona Christi sententiam: etenim si Filius Dei, est persona, supremam Divinitatem habens, necesse est, ut quidquid de ipso simpliciter vel negatur, vel affirmatur, idem quoque de Divina ipsius natura simpliciter vel negari vel affirmari queat: quandoquidem persona, supremam Deitatem habens, nihil est aliud, quàm ipsa Divina natura subsistens.

RESPONDETUR. Secundum aliam jam allatam explicationem, posse dicta verba verificari de secunda persona Divina quæ tali. Cæterum dicta verba possent etiam de natura humana verificari, & ratione illius, idque ex eo; quia rationes Crellii non probant ratione naturæ humanæ, non posse dicta prædicata verificari, ex alia etiam parte sunt DD. qui ea verba verificari velint ratione naturæ humanæ. Quod autem dicit id quod de ipsius Divina natura simpliciter vel negatur vel affirmatur, debere negari vel affirmari de persona, id falsum est: Intercedit enim inibi distinctio virtualis salvans prædicata talia, ut dictum alibi. Addi potest, quando dici

Deo convenit Christo, quàm homini non facere aliquid, quod tunc non accipiat, tantum in abstracto ipsa natura humana, sed accipitur in concreto & subsistens, quia Ly Homo substantiam importat, licet hoc illi non competit quàm substantiam ipsam præcise importat, sed ratione naturæ humanæ.

INSTAT 5. Si Verba Christi restringenda essent per hoc quod Christus non possit à seipso operari quidquam ratione naturæ humanæ; Christus ad rem locutus non fuisset: quod ipsum probat, quia dixerat Christum Patrem suum & se hunc operari, quod ita interpretati sunt Iudei, scilicet à Christo suum Patrem proprium nominari Deum, & quod seipsum æqualem faceret Deo; ita enim ratiocinabantur, qui se æqualem Deo facit, is morte piandum admittit scilicet: At Christus seipsum æqualem Deo facit. Ergo, &c. in qua argumentatione de Christo toto agitur non de una ejus natura, nec Christus de una sui parte locutus est, eaque insigniore cum dixit, Pater operatur, & ego creator.

RESPONDERI potest prioribus verbis, ubi Christus loquebatur de sua operatione continuata cum continuata operatione Patris, ait tunc de Divinitate; attulit autem Christus in aliis verbis responsum per prædicata importantia naturam humanam, & ratione ejus verificabilia, ut emolliet illorum animos, qui non erant capaces portare illam veritatem; licet etiam inueniatur ex consequenti etiam suam Divinitatem, ac videretur, eam absolute negare.

Hanc ipsam objectionem sic ulterius enodat Cellius. Objicitur Christo, Æqualem te facis Deo? respondet per nos Christus Filius secundum naturam humanam nihil potest à seipso facere, quid hoc ad rem? Esset autem ad rem magis Christum habere naturam Divinam & personam: sensus enim erit quod non simpliciter æqualem faciat Deo, etiam si ratione operationis se Deo comparet; quia facit ea tantum quorum faciendorum facultatem sibi Pater decessit. Sed neque id convincit, quia dici posset intentum Christi fuisse explicare, ut dictum est, simplicem illam naturam, unde dicere quod nihil à seipso possit facere, esset maxime ad rem, quia secundum intentum Christi. Sed ex alio etiam principio ostenditur fuisse ad rem illam responsum Christi: sensus enim illorum Christi dictorum poterat esse hic; Vos ratione humanæ naturæ censetis me asserere, quod sum æqualis Deo (dicebant enim alibi tu cum sis homo æqualem facis te Deo) & ego dico hoc non esse verum, sed ratione ejus nihil à me ipso operari, consequenter ratione illius non sum æqualis Patri.

INSTAT 6. Si Christus de se tantum ratione humanæ naturæ dixisset, se nihil à seipso facere posse, & interim intelligi voluisset se ratio-

ne naturæ Divinæ omnia à seipso facere, non Patrem præstare suum sibi in ea re opposuisset, sed seipsum secundum naturam Divinam consideratum.

RESPONDETUR. Potuisse quidem, sed non fecisse pro placito, congruebatque ut recurre-ret ad Patrem, tanquam fontalem originem totius Deitatis.

INSTAT 7. Ex hac ipsa responsione sequitur Christum Dominum non esse personam supremæ Divinitatis: quod ipsum probat, quia hæc responsio ostendit naturam humanam esse personæ Christi partem; humana autem natura personæ supremæ Divinitatis habentis pars esse nequit, nec ad eam constituendam concurrere potest: Nam nec naturæ Divinæ pars est humana natura, nec substantia, cum neutra sit ex partibus diversis constituta, & utraque ab omni æternitate extiterit integra.

RESPONDETUR. Aliam hanc esse propositionem; Personæ Christi, quæ talis, pars est, natura humana, & alia est hæc propositio: In toto quod est Christus rationem unius extremi habet etiam natura humana: priorem negamus, posteriorem concedimus; sed ex ea non sequitur intentum arguentis. Adde cum per nos natura humana, non constituat personam verbi, non potest dici esse pars personæ, sed potius subiectum, vel complebile, quod terminatur & completur à personæ verbi. Nego ergo directè quod nostra responsio, ostendat naturam humanam, esse partem personæ Christi.

SECUNDUM allata explicandum erit, quomodo Christus dicat, doctrinam suam non esse suam, & quamvis non addat distinctè Christus id verificari secundum naturam humanam, sufficit quod aliunde & ex contextu id supponat. Quod autem supponit esse legatum à Deo Christum secundum naturam Divinam id falsum est; est enim legatus secundum naturam humanam, licet terminatam personæ Verbi. Verba illa ex Joannis c. 7. v. 28. & 29. Ubi Christus dicit quod non à seipso venerit, explicari debent, vel de æterna processione, vel de adventu visibili in carne, quod ipse poterat bene tam sibi quàm Spiritui S. adscribere: Opera etiam Trinitatis ad extra sunt communia, sed adscripsit Patri tanquam fontali origini totius Deitatis, volens simul innuere suppressè sub termino Pater processiones Divinas. Similiter explicantur illa verba Joannis 5. v. 30. *Non quero voluntatem meam.* Et ex c. 6. v. 30. *Descendi de celo non ut faciam voluntatem meam.* Dicit etiam *se non querere gloriam suam*, hoc est sibi propriam sed communem cum Patre, licet hoc de non quæstione gloriæ, possit bene accipi, relatè ad naturam humanam.

OBJICIT 5. Verba illa Joan. 12. v. 44. *Qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me.* Ex quo loco sic argumentatur; Deus sum-

mus

R. P.
M. LOD
NOWSKI
m. de Z.
VI

mus est ultimus fidei scopus. Christus non est ultimus fidei scopus ex illis verbis. Ergo &c.

RESPONDETUR. Explicando illum locum, quod scilicet non neget Christus in se esse credendum; dicit enim qui credit in me: sed quod identitas naturæ faciat, quod credere in illum, sit, credere in Patrem.

Punctum Difficultatis

tis 2.

Explicantur alie Auctoritates.

REstant adhuc alia loca S. Joannis, quæ adducit Crellius; sed quia ea his reliquis non adjunxit, sequendo Methodum illius in tractu non nisi refutabuntur. Itaque

OBJICIT 6. Quod Christus Marc. 13. v. 32. neget se nosse diem judicii, & tamen Deus supremus nihil ignorat.

RESPONDETUR. Quod hoc dixerit Christus tanquam legatus jure secreti ligatus, de quo alibi; addit autem scire de hoc non nisi Patrem non excludendo alias personas, sed ad excludendos, qui non habent esse Divinum, attribuendo id Patri tanquam fontali origini totius Deitatis.

OBJICIT 7. Illud Matth. 20. v. 23. Ubi Christus negat esse in sua potestate dare sessionem ad dextram, vel sinistram.

RESPONDETUR. Hunc locum non aliud velle, nisi quod contra Patris voluntatem sibi cum illo communem non possit dare sessionem quod etiam Græcus textus innuit. Et certè si petentibus in nomine suo omnia facere potest, si judicium illi traditum est à Patre, quomodo non habebit jus etiam illud dandi loci?

OBJICIT 3. ex Matth. 19. v. 17. Ubi Christus appellatus bonus, corrigit appellentem; *Nemo bonus nisi unus Deus.*

RESPONDETUR. Hoc loco revocasse Christum se ad altius noscendum, & non sistendo in eo quod videbant doctrinæ titulo, sed ut se agnoscerent etiam Deum. Quod autem affert Christum nullibi dixisse se esse Deum, sed Filium Dei, id se involvit, quia hoc ipso quod dixerit se esse Filium Dei, & quidem sine addito, & quidem exigendo in hoc fidem, ut fecit cum cæco nato, hoc ipso æquivalenter dixit se esse Deum, sicut Filius hominis, est homo. Non obstat quod istam rem breviter semper expedierit Christus, quia mysterii difficultas posterioribus seculis propaganda, id non patiebatur. Unde ulterius falsum est confecisse Christum hoc argumentum; *Nemo est bonus nisi summus Deus, ego non sum Deus, &c.* Nego enim hoc argumentum à Christo fuisse factum, nec id probat Crellius; imò dubium est, an non hæc argumentatio esset ex puris negativis.

OBJICIT 9. Ex illo Lucæ 22. v. 42. *Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat*, si autem Christus esset Deus, esset una illius cum Patre voluntas

RESPONDETUR. Id Christum dixisse, secundum quod est homo, idque secundum inferiorem partem.

INSTAT 1. præter superius allata. Impossibile est ut in Christo eodem tempore contrariæ de eadem referent voluntates.

RESPONDETUR. Unam efficacem qualis fuit moriendi, & aliam inefficacem qualis fuit excusandi se à morte voluntatem quid vetat secum stare?

INSTAT 2. Exinde sequi; in Christo duplicem esse etiam personam, quia necesse est Christum hæc dixisse prout persona est. Unde necesse est id dixisse Christum vel secundum quod est una ex Trinitate persona, vel est necesse agnoscere humanam illius naturam secundum quam habebat illam voluntatem, personam esse.

RESPONDETUR. Christum hæc dixisse prout persona est, non tanquam principium elicivum illius, sed terminando naturam humanam elicientem illam volitionem: non enim Actiones sunt suppositorum elicitive. Unde dicit id quidem Christus, prout est una ex Trinitate persona, non quomodocunque, sed terminans naturam humanam, quæ elicibat illum actum. Unde jam non erit necesse agnoscere personam humanam in Christo, sed naturam humanam terminatam illâ personalitate.

INSTAT 3. Hic Filius non se revocat ad voluntatem Dei, sed ad voluntatem Patris.

RESPONDETUR. Id fieri ideo; quia Pater est fontalis origo Deitatis. Unde non est hic oppositio inter voluntates personarum quæ personæ sunt, sed quæ voluntates sunt, elicite à duabus naturis.

OBJICIT 10. Ex illo ad Hebr. 5. v. 5. Ubi dicitur Christus seipsum non clarificasse.

RESPONDETUR. Id intelligi de natura humana, vel de clarificatione per communicationem essentiae, quam à Patre habet, non à se.

INSTAT Idem. Probatque hunc locum accipi debere de Christo prout Filius Dei est: quia illa verba Psal. 2. non ideo citat Paulus, ut describat glorificantem, sed ut doceat, à Deo Christum factum esse Pontificem, & ut ostendat etiam priorem illum locum, qui de generatione ejus agit, de eodem sacerdotio loqui.

RESPONDETUR. Duplex fuisse intentum Christi, imprimis probare quod sit Filius Dei, qui glorificationem non à se, sed per communicationem essentiae accepit, & ad hoc probandum usurpavit locum; *Filius meus es tu.* Deinde probare voluit se assumptis naturam humanam quæ à se terminata coleret Patrem, & ad hoc pro-

probandum assumitur ille locus; *Tu es Sacerdos.* Alia quæ adfert, jam sunt refutata.

OBJICIT II. Ex illo Joannis 14. *Pater major me est.* Deo autem vero nemo major.

RESPONDETUR aliqui ex nostris Patribus, quos recitat Maldonatus hic & Petavius L. 2. c. 2. n. 2. Patrem esse majorem Filio in ratione principii, seu ut Græci loquuntur causæ Filii; Talis est. Athan. Hilar. Epiph. Gregor. Nazian. Cæsarius, Cyrill. Damasc. Leont. Chrysost. Theoph. Euthym. imò & August. Lib. de Fide & Symb. c. 9. dicit hoc esse verum, *Partim, inquit, propter admirationem suscepti hominis, partim propterea quia Filius Patri debet quod est, Pater autem nulli debet quidquid est.* In defensionem hujus responsionis recidet, si dicas Patrem majorem esse Filio in ratione denominationis Patris, non in ratione entitatis naturæ, &c. pro quo citari potest Epist. Synodica Concil. Sardicenis, quam integram descripsit Theodoretus apud citatum Petavium. *Nemo negat Patrem esse majorem esse non ob aliam hypostasin, nec ob aliam differentiam, sed quia nomen Patris, ipsum majus est nomine Filii.* Neque valet quod dicit Crellius, hoc non posse ita accipi, quia eo loco Christus reddit responsionem, cur deberent credere Apostoli quòd ille ascendat ad Patrem, quibus etiam verbis significat exinde sibi aliquid accessurum boni, ubi ad Patrem abiit: quid verò id ad rem facit, quòd Pater eatenus sit major Christo, quatenus est Deitatis? Responsio inquam valet quod dicit, quia significando Christus excellentiam Patris commendat locum ad quem præcedit, tanquam locum ubi Pater manifestat suam gloriam, cujus tanta est majestas, ut etiam sibi præcellat in ratione fontalis Deitatis, & in denominatione Patris: summare domum Patris, & quidem tam excellentis appetibile est, licet ille abitus secundum esse Divinum, non nisi figuratè accipi possit, quod non infrequens est in Scripturis. Cæterum.

RESPONDETUR. Ex communiore sententia DD. hæc verba accipienda esse de humanitate Christi.

INSTAT Crellius. Multa ex dictis jam supra repetendo, ad quæ jam responsum est. Repeating etiam illud principium. Quod de toto aliquo affirmari potest ratione alicujus, non potest de eodem simpliciter negari & è converso. Sed jam dictum est id quod simpliciter de aliquo affirmari potest, de eodem negari potest si sit totum, illud hypostaticum constans duabus completis naturis; quia utraque habet jus fundandi prædicationes simpliciter, tam affirmativas, quam negativas, cur enim una natura alteri præcipere vim fundandi tales prædicationes? Deinde ut jam etiam dictum est, non negat id simpliciter Christus, quòd sit inæqualis Patri, sed

cum non explicito, implicito tamen addito, secundum naturam humanam.

OBJICIT 12. Ex illo ad Rom. 8. v. 3. Ubi Christus dicitur esse missus, & ad Galat. 4. v. 4. Dei autem supremi est mittere non mitti.

RESPONDETUR. Missionem in Divinis esse duplicem, quandam per communicationem naturæ, unà cum productione personæ, quæ ratione emittit, ex se radix florem, fons rivulum. Alia est Missio temporanea, quæ est obire officium Legati, Prædicatoris, &c. Prior illa missio convenit vero Deo, etiam sub formalitate Divina, posterior autem non potest convenire nisi ratione naturæ Creatæ, elicientis illas actiones. Et quamvis mitti etiam secundo modo non nisi est personæ, id verum est, non ratione personæ, sed ratione naturæ, quantumvis terminatæ personâ, complente principium illud, eliciens actiones Legati, prædicatoris, &c. Et licet missio illa temporanea à tota Trinitate fiat, tribuitur tamen specialiter Patri, tanquam fontali origini totius Deitatis.

INSTAT 1. Si par à pari mitti potest, nihil prohibebit quo minus etiam Pater à Filio, & Spiritu S. mittatur, quod non concedetur.

RESPONDETUR. Missionem æterna mitti non potest; quia hoc ipso non esset fontalis origo Deitatis, bene tamen ex communi decreto totius Trinitatis posset persona Patris terminare naturam creatam, nec mittetur tunc rigorose loquendo persona, per missionem intelligendo productionem, sed mittetur si per missionem intelligatur unio substantialis, communicatioque idiomatum, facta ex vi decreti Trinitatis.

INSTAT 2. Absurdum est dicere, ut Deus ab Angelis dicatur mitti, precibus eorum adductus, ergo etiam Christus Patri per omnia æqualis, non potest dici ab eodem missus.

RESPONDETUR. Missionem æternam per communicationem essentiae non posse facere Angelum; Missio etiam temporanea non potest ab illis fieri, qui non possunt delegare potestatem, quam qui delegant Angeli Deo, vel potius naturæ terminatæ persona Divina.

OBJICIT 13. Ex Joannis 10. v. 18. Ex ejusdem cap. 12. v. 49. & c. 14. v. 31. Ubi Christus agnoscit mandari sibi aliquid à Patre; cum tamen Deo summo nihil mandari possit.

RESPONSUM supra hæc omnia de natura humana intelligi; quo etiam modo explicatur, qui Christus oraverit ad Patrem; cur autem potius ad illum direxerit orationem? Ratio est, quia ille est fontalis origo Deitatis.

OBJICIT 14. Loca in quibus agnoscit Filius sibi aliquid datum à Patre, qualia etiam habentur in Apoc. sub initium & c. 2. Circa finem. & c. 3. v. 21. Ergo Christus non est summus Deus, quia Deo summo nemo quidquam largiri potest.

RESPON-

RESPONDETUR. Hanc dationem esse duplicem, quandam æternam, quæ est per communicationem essentia, & aliam temporaneam, ratione collatorum donorum humanitati. In plerisque etiam locis significatur, quod ex gratia, huic humanitati, data sit unio hypostatica.

INSTAT 1. Omisiss aliis, quæ nostrum responsum non concernunt, Deo supremo nemo quidquam tradere potest aliis posset etiam Pater dicere; *Ego dispono vobis regnum, quemadmodum mihi disposuit Filius.*

RESPONDETUR. Missionem æternam Patris à Filio nullam posse esse. Unde non potest dicere quod à Filio acceperit Pater, ut haberet vitam in semetipso, licet posset bene Pater incarnatus secundum naturam humanam agnoscere excellentiam Filii, præ se; non tamen poterat easdem omnes usurpare locutiones, quia ipse est fontalis origo Deitatis. Sustineri etiam potest aliorum responsio, quod dederit Pater Filio solam manifestationem dignitatis ab æterno communicatam.

INSTAT 2. Urgendo illum locum; *Clarificavit me Pater apud semetipsum*, ubi opponit hanc clarificationem clarificationi apud homines.

RESPONDETUR. Non plus Christum vellet, quam ut sua humanitas gloriæ illius & quietis communicationem habeat, quam meretur sua persona ab æterno producta.

INSTAT 3. Ex illo Act. 2. Ubi Deus dicitur, Jesum fecisse Dominum & Christum.

RESPONDETUR. Hæc verba bene explicari posse de gratia unionis hypostaticæ, gratiosè humanitati collatæ. Unde illam potestatem eo sensu non habuit semper Christus. Porro ipsa potestas judicandi, potest dupliciter in Christo considerari; Inprimis quæ communicata est cum essentia, & ista non excludit potestatem judicandi; cum eadem realissimè sit cum potestate Patris. Deinde potest considerari in humanitate Christi hæc potestas communicata per assumptionem, quæ non excludit quidem Dei tanquam principalis Judicis potestatem, sed includit etiam humanitati collatam, non quomodocunque spectatæ, sed terminatæ à Verbo. Illud etiam quod urget inferius, æ quo jure debere dici, quod etiam Filius id sibi dederit, & tamen inter dantem personam, & eam cui datur, debet esse distinctio. Et certè quis dicat Filium Dei Christum glorificasse? id enim Nestorianismum redolet. Ad quod facile in principiis Catholicis respondetur, inter dantem, & eum cui datur, sufficere distinctionem naturarum, licet utriusque eadem sit persona; ita ut & dans, & accipiens sit persona, licet non ratione præcisè personæ accipiat.

INSTAT 4. Ex illo Act. 2. Qui ab alio Dominus est factus, is etiam Deus est ab illo factus est: quod pluribus probat. Atqui Jesus est

à Deo factus Dominus, propter locum citatum. Ergo, &c.

RESPONDETUR. Hunc locum ita esse intelligendum, ut dicat humanitatem Christi habere sibi collatum dominium titulo unionis.

INSTAT 5. Cui datum est, ut Divino cultu afficiatur, ei etiam Deitas ipsa data est; Christo autem donatum est nomen super omne nomen.

RESPONDETUR. Ratio nominis per communicationem essentia non officiet Deitati; datio autem nominis per modum liberalis collationis non nisi humanitati convenit.

OBJICIT 15. Ex illo Joannis 8. v. 16. *Judicium meum verum est; quia solus non sum, sed ego & qui misit me Pater*, quibus verbis indicat Christus, si ipse esset solus nec Pater illi adesset, fieri posset, ut in judicio erraret, & tamen si Christus ille summus Deus esset, non minùs ejus judicium verum fuisset, quam si solus judicaret: an ii quibuscum loquebatur Christus, ita erant stupidi ut si intellexissent Christum esse summum Deum, non statim fuissent fastidi ejus judicium esse verissimum?

RESPONDETUR. Inprimis negando sequi ex dictâ sententiâ intentum Crellii; nam cum dico; Ego & Paulus idem sentimus non sequitur me agnoscere, quod mea sententia sit falsa, sed ostenditur concordia judicandi. Deinde hic ipse locus bene de humanitate Christi accipit potest, præferente judicium Patris, suo, quod Pater approbat. Quod autem Judæi non sint fasti Christi judicium fuisse verissimum, non stupiditas effecit, sed malitia; quia illum Deum agnoscere volebant.

OBJICIT 16. Ex illo Joan. 8. v. 14. *Verum est testimonium meum quia scio unde veni, & quo vado.* Si autem Christus fuisset ille Deus summus, non hanc rationem attulisset, sed quia est ipse Deus summus.

RESPONDETUR. Etiam in communi usurpatione humana, dici solet; Scio quis sim ego, non nominando quis sit; & tamen hoc non præjudicat, quo minùs censeat se esse talem vel talem: ita nec in præsentī Christus negat se esse summum Deum, sed tantum affirmat ex eo quod sciat quis sit, præbendum esse sibi assensum fidei, quod ipsum Divinitatem notat. Et possumus nec præscribere certas leges loquendi Christo, si illæ supponantur esse Christi locutiones. Quando autem Christus dicit se egressum de cælo, & rediturum in cælum, id figuratè accipiendum est de persona, sicut figuratè dicitur, descendisse Deus ut videret, &c. Potest etiam id recte accipi de humanitate Christi censente sibi credendum, eo quod noscat dignitatem personæ, suam naturam terminantis. Locutio in quibus Pater appellatur Deus Christi, ut etiam habetur ad Ephes. 1. v. 17. accipienda sunt de humanitate Christi; vel sub hoc titulo, quia Pater est fons seu origo Deitatis.

Pun.

Punctum Difficultatis 2.

Continuatur explicatio aliorum
Locorum.

OBJICIT 17. ex 1. ad Cor. II. v. 3. Ubi appellatur *Caput Christus Deus* & quidem hac comparatione, quod caput mulieris sit vir, caput vero Christi Deus, & tamen verus & summus Deus, nullum supra se potest habere caput.

RESPONDETUR. In hoc est emphasis, sicut eadem substantiæ sunt mulier & vir, caput & membrata consubstantialia esse Patrem Filium. Rursum sicut principium corporis est caput, ita est fontalis origo Deitatis Pater. Potest etiam hic locus intelligi de humanitate Christi, supra quam excellit Deitas. Quando autem dicit, Christum spectari hic secundum personam, id non convincit, quia supra naturam quæ personatæ est convenit illi excellentia; sed ratione personæ, sed ratione naturæ; ad eum modum, quo Petrus uritur, comedit; licet personitas non uratur, nec comedat. Ille etiam locus, quando Christus dicitur esse Dei & secundum naturam humanam accipi debet, & secundum hoc, quia ipse est Filius Patris.

OBJICIT 18. ex 1. ad Cor. 15. 24. 28. Ubi dicitur Filius traditurus esse regnum Deo Patri, etiam subiectus futurus, & tamen Deus summus nulli potest tradere regnum, nec subijci.

RESPONDETUR. Sicut Pater iudicium Filii tradit, ipse tamen iudicio se non spoliatur; sic quoque se tradere potest Filius regnum Patri, nec tamen se eo spoliare. Illud quod additur, Christum fore subiectum Patri, enodatione intelligitur. Ambrosius 1. 5. de Fide c. 2. apud Petavium 1. 4. c. 8. n. 2. id ita accipit, quod scilicet sit Filius subiectus Christo Deo, non in se, sed in membris, quæ plenè non nisi post diem iudicii, & in die æternitatis subijciuntur Deo: *Quidam ergo subiectus est Christus*, inquit Ambrosius, *cujus adhuc membra non sunt subiecta*. Duplex aliam viam huius loci explicandi ostendit P. Cichovius in suo Credo, desumptam ex 1. 2. quorum sensus summam dicit esse hanc, loquitur ibi Apostolus tunc mundi finem fore, cum omnia obsequentur simpliciter Christo. Deinde ne aliquis erraret existimando Christum tunc, quando ei etiam secundum humanitatem sumpto Deus omnia subijciat non fore Deo subiectum, docet S. Paulus Christi humanitatem etiam tunc (hoc enim notat textus Græcus) subiectam fore Deo, ut Deus sit omnia in omnibus. Secundum hunc modum suggerit. Christus quia homo, qui nunc habet specialem modum homines & Angelos regendi eorum ministerio utendo, ad perficiendum ho-

minum salutem, & varia dona influendo, post diem iudicii ab eo regimine, aliisque functionibus quibus nunc utitur in regenda Ecclesia, desistet; ad eum modum, quo Prorex deposito Magistratu dicitur esse subiectus Regi, vel aliquis superior Religiosus functus officio; non quod antea subditus non fuerit, sed quod qui antea erat subiectus cum aliquo sibi commisso regimine, postea est sine ullo regimine, subiectus. Deinde hoc argumentum solvendum restat ipsi Crellio ne falsificentur verba Angeli, *Et regni ejus non erit finis*. Quæ adfert de mediatore, supra sunt soluta. Quæ adfert de sacerdotio Christi, pondus non habent, quia Christus est sacerdos secundum humanam naturam, non quomodocunque sumptam, sed terminatam persona Verbi.

OBJICIT 19. Si Christus esset Deus summus resuscitatio ejus illi metipsi tribueretur, sed non tribuitur, ad Galat. 1. ad Ephes. 1. v. 19. & 20. &c.

RESPONDETUR. Falsum esse quod saltem aliis locis non tribuat Christus sibi sui resuscitationem; *Solvite inquit, templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*, quod dicebat de templo corporis sui: Et, *potestatem habeo iterum sumendi animam*. Quare autem Paulus id non commemoravit in placitum illius, attendens ad circumstantias, an potuerint audientes portare hanc veritatem? referri debet.

INSTAT 1. Infirma erit argumentatio Pauli 1. ad Cor. 15. Ubi Paulus ostendit, nos resurrecturos quia Christus resurrexit: non enim tenet, ipse se virtute propria excitavit. Ergo & nos propria virtute resurgemus.

RESPONDETUR. Non esse hanc illationem, sed hanc; Si seipsum potuit excitare, poterit & nos.

INSTAT 2. Deus Christum resuscitans à Christo condistinguitur, indicatque personam unam resuscitantem, utpote numero singulari significatam, nec Nestorianismum evaderet, qui Dei voce Christum ipsum nominatim intelligens diceret eum resuscitasse Christum.

RESPONDETUR. Deus Christum resuscitans condistinguitur à Christo secundum naturam humanam, non secundum personam, nam secundum personam etiam seipsum resuscitavit. Deinde nomine Deus importatur quidem persona una non individualiter, sed communiter ad plures, ut dictum supra. Qui autem dicit, Deum resuscitasse Christum, intelligendo secundum naturam humanam, Nestorianismi notam non incurrit, sed evadet Eutychianismum, agnoscendo diversitatem naturarum.

INSTAT 3. Per nos Christus est resuscitationis nostræ causa, eaque in illius mente, ut ita dicam, posita. Ex quo inferit, non habuisse illum potestatem supremam Divinam, sicut ex

Cc

co

R. P.
MŁOD
NOWSKI
m. d. e. Z.
VI

eò quod habeamus potestatem, ut Filii Dei simus, non infertur in nobis potestas Divina.

RESPONDETUR. Arbitrariè hoc Crellium asserere, & licet collatio potestatis per liberalem donationem non arguat Deitatem; arguit tamen si sit per communicationem essentiae, qualem non reperiri in Christo nondum probavit Crellius.

OBJICIT 20. Ex illo ad Coloss. I. v. 15. Ubi appellatur Christus imago Dei invisibilis, Figura substantiae Patris, &c. nulla autem imago est ejusdem numero essentiae cum eo, cujus est imago, alioqui sui ipsius imago foret.

RESPONDETUR. Nulla imago creata est ejusdem essentiae cum eo cujus est imago; secus sentiendum de imagine increata; estque Filius propriè respectu Patris, qui illic intelligitur nomine Dei, imago; à quo distinguitur in ratione personae realiter.

INSTAT 1. Si Christus invisibilis Dei imago est, deberet esse ipse visibilis, adeoque non Deus: Sequelam probat; Ideò enim est imago Dei Christus, quia cum Deum, utpote invisibilem per seipsum cognoscere non possumus, dari debuit Christus, in quo tanquam in imagine visibili cerneretur.

RESPONDETUR. Negando sequelam cum sua probatione, Christus ideò dicitur esse Dei invisibilis imago, quia ab illo procedit in similitudinem. Totus etiam discursus in multis se involvit, vel enim hæc imago, quæ est Christus est corporea? quomodo ergo in illa spirituale videtur? Si incorporea, erit æque invisibilis atque Deus? Si autem per visibilitatem intelligit notitiam intuitivam Dei, non apparet quomodo in creato possit intuitivè videri Deitas?

INSTAT 2. Filius ratione essentiae est Patri simillimus, ergo ratione essentiae distinctus numero, quia imago numero differt ab eo cujus est imago, & simile à simili, sunt enim hæc inter se relata ac opposita.

RESPONDETUR. Filium ratione essentiae esse simillimum per identitatem; non per multiplicationem; nec ratione essentiae est imago, sed ratione personae: nam de ratione imaginis est, esse productam, ratione autem essentiae Filius, non est productus. Unde ulterius adverti debet, similitudinem esse duplicem: unam per identitatem, & aliam per expressionem, aut per multiplicationem ejusdem naturæ, vel qualitaris; prior illa non fundat relationem; nullius enim relatio est ad seipsum, fundat secunda.

OBJICIT 21. Si Jesus, Deus ille summus esset, ex eo esset, quia Dei Filius est: ex hoc autem colligitur ipsum non esse summum Deum: quod præter rationes refutatas, ita probat. Cum aliquot causæ in sacris literis exprimuntur, ob quas Jesus Dei Filius sit, nulla earum est talis, ut eum

Deum illum summum constituat, utpote quæ Christo secundum naturam humanam conveniunt; quod ipsum probatur, quia Angelus volens rationem reddere Virgini, quare sit vocandus Filius Dei id assert, quia obumbrante virtute Altissimi, sine missione viri conceptura erat; quo posito sequitur, *Ideoque & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.*

RESPONDETUR. Consentit Crellius *Ly vocabitur*, accipi pro *erit*: sed interim hoc quod est esse Filium Dei adhuc, dupliciter sumitur, vel ratione unionis personæ Divinæ cum natura humana, hoc est, quare evaserit hæc natura humana Filius Dei; & hujus ratio hic assertur, nempe facta obumbratio: vel sumitur Filiatio Dei pro ipso formali filiationis, & constitutivum esse Filii; hujus rationem in præsentem non reddit Angelus. Dici etiam posset quod ostendatur hic à posteriori Divinitas, quia scilicet ex suppositione legis Divinæ, ordinisque naturæ, unusquisque purus homo, generari debuit ab utroque sexu; consequenter si nascitur solum ex Virgine, nec erit purus homo, sed Theanthropos. Quando autem urget, cur Angelus non ita sit locutus, ut appareret eandem illam personam jam inde ab æternitate fuisse genitam, ad hoc, responderi potest, quia erat expeditus ad tractandam incarnationem; non ad explicandam æternam generationem.

INSTAT 1. Christus rationem reddens, quod immeritò illi irascerentur Judæi quod se appellaret Filium Dei, probat hoc exinde, quem Pater sanctificavit & misit in mundum, vos dicitis, quia blasphemavit, quia dixi Filius Dei sum.

RESPONDETUR. Eo loco significari, cur evaserit illa humanitas Filius Dei, quia scilicet sanctificata ipsius Verbi interveniente unione hypostatica. Notat & bene Petavius, l. 3. c. 6. quod cum videret Christus illos verè apprehendere, quod ille sit Deus, debuisset simpliciter deducendo illos ab errore, dicere; Ego non sum Deus, quod non facit, sed probavit adhuc suam Divinitatem, & cum fuissent scandalizati Judæi ex illo verbo; Ego & Pater unum sumus, tamen subintulit æquivalentia & probativa Deitatis, in Me Pater, & Ego in Patre.

INSTAT 2. Frequenter pro ratione redditur; Cur Christus sit Filius Dei, quia scilicet est resuscitatus à mortuis, ut habetur Act. 13. v. 32. & 33. ad Rom. I. v. 4.

RESPONDETUR. Hic non reddi rationem Cur sit Filius Dei secundum substantiam, sed quod tanta gloria illuminatus sit post tantam passionem, quasi secundo fuerit genitus, vel quod resuscitatio illius sit causa, ob quam ei credere debent, illum esse Filium Dei; nam ideò occisus, quod se Filium Dei fecerit, nihilominus miraculo surrexit, quod non fuisset factum, si verè non fuisset Filius Dei.

INSTAT

INSTAT. Quia cum dixisset S. Petrus nomine omnium Apostolorum Matt. 16. v. 16. *Tu es Christus, Filius Dei vivi* Marcus tantum habet *tu es Christus*. Lucas *Christus Dei*, qui posterioribus duo, potissimam confessionis partem non omisissent, si aliud esset esse Filium Dei, aliud esse Christum: Jam verò Christum esse seu unum esse à Deo Deum illum summum nequaquam constituit.

RESPONDETUR. Esse Christum seu unum utcumque Deum non constituit, sed esse unum unione, quâ Messias ungi debuit, est esse Deum, quæ unctio est unio hypostatica, Divina personæ; quam unctionem, quod hic non intellexerint Evangelistæ probandum restabit Crellio. Immo si per illud Christus, non intellexerint Evangelistæ Filium Dei vivi, alteruter filium dixisset aut hic qui dicit à Petro appellatum esse Christum Filium Dei, aut hic, qui dicit appellatum fuisse non nisi Christum.

OBJICIT 22. Christus secundum eam naturam secundum quam est Filius Dei, & quidem unigenitus ac proprius, pro nobis est mortuus, ergo non est Deus summus, Antec. probat. quia summi Dei amor erga nos ex eo ostenditur, quia ipse Filium suum unigenitum proprium pro nobis in mortem tradidit, sed si Christus non secundum eam naturam secundum quam Dei Filius fuit, sed secundum aliam, quæ Filii unigeniti Dei personæ accesserit, mortuus fuerit, nec simpliciter de Filio Dei unigenito, eum esse mortuum, aut pro nobis datum, dici potest summus ille Dei Amor non poterit exinde colligi, quid enim adeo mirum aliquam unigeniti Filii Dei accesserit, seu naturam ei adjunctam, pro nobis fuisse mortuam, si interim unigenitus Dei Filius integer mansit, nec dolorem sensit?

RESPONDETUR. Quamvis non mortuus sit pro nobis natura Filii, imò nec potuerit mori, sufficit quod natura humana, quæ personaliter fuerat Deus fuerit mortua: salvatur autem amor Dei erga nos; quia illa natura, non erat qualis-cunque, sed subsistens in Verbo, ita ut ratione communicationis idiomatum, verum sit dicere, Deus mortuus.

OBJICIT 23. Incarnatio est creditu difficilior, & tamen non inculcatur à Scriptura.

RESPONDETUR. Inculcari illam à Scriptura, sed bene intellectâ, & explicationibus impotens non distractâ; inculcant illam illa verba. Deus erat Verbum, & Verbum Caro factum est. Inculcant illâ Apostoli inculcantes Christum esse Filium Dei, & simul verum hominem.

OBJICIT 24. Deo summo nihil est opus Spiritu Sancto, & tamen opus erat Christo, quia per illum dicitur dæmonia vicisse, eo repletus fuisse, &c.

RESPONDETUR. Hæc omnia intelligi de humanitate; in contra quæ adfert jam sunt soluta.

INSTAT. Hæc quæ patravit Spiritus Sanctus respectu humanitatis si tribui deberent personæ Trinitatis, maximè tribui deberent Filio, tum ratione arctissimæ unionis cum natura humana; Tum, quia Filius est Virtus Dei naturalis, per quam Pater effecit omnia.

RESPONDETUR. Potuisse quidem tribui Filio, sed potuisse etiam tribui Spiritui Sancto, quia illi attribuitur opus sanctificationis vel maximè. Quod autem dicit secundam personam per nos esse virtutem Dei naturalem, id indiget limitatione; quia nos admittimus omnipotentiam communem omnibus tribus personis, quæ operatur ad extra.

OBJICIT 25. Tentationem Diaboli quæ tentavit Christum. Sed hæc refertur ad naturam humanam. Ea quæ ulterius adfert faciliè exinde solvi possunt, quod ipse nescierit verè Christum esse Filium Dei, licet addubitarit. Hoc difficile adfert Crellius nempe Diabolum ob contemptum Majestatis Divinæ clarissimè olim conspectæ cœlo exclusum; nunquam enim ille habuit visionem Dei, vel decretorum illius. Imò etiam si Christus concedatur esse purus homo, non potuit tamen ex sententia Crellii superari à Diabolo. Cur ergo tentatus? In hoc est admiranda exinanitio Christi ab Apostolo laudata. Quando autem ex eo loco, quod Christus sit primogenitus omnis Creaturæ, arguit Christum esse Creaturam, id de Humanitate Christi accipi posset; posset accipi & de Divinitate, primogenitum non ex creaturis, sed ante creaturas genitum, accipiendo: quod genitivus ille Latinus Ly omnis creaturæ, patitur; Denique quod dicit ex eo, quod appellatur æqualis Deo Christus, inferri non possit esse ejusdem essentiae cum Patre, aliàs sibi ipsi æqualis esset, id non convincit: nam hæc æqualitas in essentia non est relativa, sed identitatis; & æqualitas relativa, est non nisi ratione distinctarum realiter personarum.

Punctum Difficultatis 4.

Quæsitæ quædam proponuntur.

PER Constitutionem Regni cum fuissent extra fines Poloniæ omnes Ariani relegati erat inter illos M. D. Elias Slichting, Burgavius Districtus Costensis, venit ille ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Albertum Tolibowski Episcopum Poseniensem disputaturus, de Fide fultus non tam sua doctrina, quam manuscriptis M. Domini Jonæ Slichting viri literati, germani sui. Evocatus ego sum ad hanc disputationem, postea prædictus Dominus renuit disputare, quia tamen malè eum habebant, mea Theologica dicta in familiari colloquio,

loquio, proposuit mihi quæ subijcio, quædam scripto quæsitæ, ad quæ scripto respondi: Anno circiter intercurrente, misit ad Illustrissimum eundem, impugnationes meorum responsorum, intra spatium brevissimum refutavi illas. Subijcio hic omnia exclusivè ad difficultatem tertiam. Eventus hic fuit, ut tandem postea Catholicæ fidei accesserit.

QUÆSITUM I. Deum esse & Dei esse, relata sunt; relata sunt opposita; opposita non sunt eadem. Ergo Christus Dei sive Filius Dei, non potest idem esse Deus qui Pater est.

RESPONDETUR I. Ly Dei esse, dupliciter sumi posse, primò si ipsum esse Dei sumatur pro essentia Dei, ut cum dicitur Patri æterno competere Dei esse; & sit Deum esse & Dei esse, relata non sunt. Ratio, quia relatio semper est ad aliud, adeoque inter plura; esse autem Dei seu essentia, una est. Erscut si dicatur de Patre quòd illi competat Dei esse, non significatur ulla relatio in ipsum et Patre; ita nec Deum esse, & esse Dei hoc sensu relata sunt. Secundo, Deum esse, & Dei esse sumi potest cum exclusione essentia Divinæ, sed significando aliquid quod sit possessio Dei tanquam ejus creatura; & sic Deum esse & Dei esse sunt relata, relatione diversitatis sed negamus eo sensu secundo competere Christo secundum naturam & personam Divinam. Hujus duplicis acceptionis habetur exemplum: nam aliud est esse Petri sumptum pro ejus essentia, & aliud esse Petri dictum v. g. de libro Petri. Planius & brevius dici potest, Deum esse & Dei esse in aliqua conceptibilitate relata sunt, sed non in omni; Et ita Verbum seu Filius Dei in esse naturæ ad Deum Patrem non refertur, refertur in ratione personæ, in qua etiam cum Patre idem esse non potest. Secundo relata sunt opposita in quo sunt relata: Sed negamus Filium secundum naturam dicere relationem ad Patrem; sed secundum personam, secundum quam solam dicit ad illud oppositionem; & secundum naturam humanam, secundum quam dicit relationem diversitatis. Tertio. Illatio illa non tenet. Nam Christus Dei sive Filius Dei non potest esse idem Deus, quoad personam quæ Pater est; potest esse idem Deus quoad naturam, in quo non dicunt relationem.

QUÆSITUM 2. Quomodo relata possunt non esse opposita?

RESPONDETUR. Relata in quos sunt relata, non possunt non esse opposita: quia ex Aristot. cap. Ad aliquid. Relativa definitivè sunt ad aliud; aliud autem semper est oppositum. Cæterum relata in quo non sunt relata, possunt non esse opposita. Unde supponit etiam communis Philosophia rationem IN competentem accidentibus non esse relativam, sed rationem AD: & id quod pro subjecto dicit, relatio est aliquid absolutum, adeoque non relatum. Un-

de etiam illud axioma; Absoluta priora esse relativis.

QUÆSITUM III. Christus Filius Dei secundum Divinam naturam dicitur; Ergo Deo etiam secundum Divinitatem suam Christus relativè opponitur, & per consequens idem Deus cujus filius est, etiam secundum Divinam naturam esse non potest.

RESPONDETUR. Christus Filius Dei secundum Divinam naturam dicitur hoc sensu, quia scilicet habet naturam Divinam sibi communicatam, & non est filius per adoptionem merè; sed non hoc sensu Filius Dei secundum naturam dicitur, quasi ipsa ejus natura generetur: Si enim secundum naturam generaretur, hoc ipso esset alius in natura Deus: genitum enim & generans in eo in quo est genitum & generans, ut pote relata, distinguere debent realiter: Est autem Thesis Catholica, natura non generatur, sed filius. Non ergo sequitur, in ipsamet Divinitate Christum relativè opponi Patri.

QUÆSITUM IV. Natura pro essentia sumitur?

RESPONDETUR. Naturam sumi pro eodem, ita ut utraque hæc formalitas sit idem realiter, & simul communicabiliter tribus personis.

QUÆSITUM V. Quomodo essentia comparatè ad personam se habeat?

RESPONDETUR. Essentia comparatè ad personas, & personæ comparatè ad essentiam sunt idem realiter; licet comparatæ inter se sint distinctæ realiter: Quia comparatæ inter se habent oppositionem producentis & producti: comparatæ autem ad naturam non habent hanc oppositionem. Propositio illa quæ assumitur, quod per essentiam apud nos tripersonatus Deus dicitur, propositio, inquam, illa hoc sensu est vera; quia non per accidens est Deo ut exigit tres personas: Sed non hoc sensu, quasi ipsa essentia sit ratio ipsius multipliciter ternariæ constitutiva: Hanc enim constituunt personæ, à naturâ quidem realiter indistinctæ; distinctæ inter se.

Punctum Difficultatis 5.

Instantia pro Quæstis & aliæ Objectiones solvuntur.

Quoad Responsiones Quæstii primi.

INSTABIS I. Quis tam vesanus est, ut esse Dei, in priori sensu acceptum, & esse Deum, relata dicat? extra dubium est, quòd vox esse non materialiter seu pro nomine, sed pro verbo accipiat substantivo, secundum quod sumitur, Joan. 10. v. 36. *Ego sum Filius Dei.* Et

Matt.

Math. 16. v. 16. *Tu es Filius Dei viventis.* Et i. ad Cor. 3. v. 23. Igitur supervacanea est hujus acceptionis ly *Dei esse* mentio.

RESPONDETUR. Si nullus tam vefanus est, qui esse Dei in priori acceptum sensu, & esse Deum, dicat esse relata; cum hoc esse Dei competat Christo secundum naturam Divinam (nec oppositum evincant argumenta) fit ut esse Dei competens eidem secundum Divinam naturam, & esse Deum non sint relata. Deinde cum assumatur instantia, quod ly esse Dei, supra quod cadebat distinctio accipitur substantivè, dicaturque hoc esse significari verbis illis, *Filius Dei sum*, hoc ipso Filius Dei sum, & esse Deum non erunt relativè, quia ut assumit instantia, esse Dei substantivè acceptum, & esse Deum non sunt relativè, in ly autem Filius Dei sum, sumitur etiam assumit instantia, substantivè; nam pro exemplo accepti substantivè esse Dei, ponitur ille locus.

INSTABIS 2. Quando ponitur ille secundus sensus distinctionis, vel convenit hoc sensu Christo relato ad Deum, an non? Si convenit, cur negamus? Si non convenit, cur non simpliciter Christo Dei esse competere negamus? quid enim opus erat distinctione inter sensum hunc sensum, si neutro sensu Christum Dei esse concedere volumus? Si autem tertia, aut quarta acceptio aliqua, quâ Christo comperat Dei esse latet in ista phrasi, cur reticetur, ubi maximè dicenda erat?

RESPONDETUR. Jam dictum est à nobis, Christo secundum humanitatem competere esse creaturam, esseque id in quod possessio Dei, & dominium extenditur, & quod secundum naturam humanam dicat relationem diversitatis ad esse Deum; secundum autem quod Deus est, competit illi esse Dei substantialiter acceptum, consequenter non erit necesse tertiam aut quartam acceptionem ly esse Dei ponere.

INSTABIS 3. Ex hoc ipso quod Christus in sacris literis Dei esse dicitur, fortiter concluditur, talem in ipso sive personam, sive naturam esse, secundum quam idem ipse Deus, cujus esse dicitur, non sit nec dici possit.

RESPONDETUR. Negando id fortiter concludi, neque hæc fortis conclusio probatur.

INSTABIS 4. Quid vult sibi hæc limitatio, quod Christo secundum naturam & personam Divinam spectato non competat esse Dei, hoc secundo modo sumptum? Estne jam inter nos extra dubium aliam esse personam & naturam in Christo secundum quam Dei esse dicitur, aliam secundum quam Dei esse ipsi non competit? Si verò de eo unice inter nos controversatur, cur ejusmodi limitationem summo argumentum præjudicio ponimus pro concessio?

RESPONDETUR. Non poni à nobis membrilla distinctionis tanquam concessa, sed op-

poni, quod in argumento facto ad distinctionem duplicis naturæ attendi debeat, vel illa ipsa distinctio expugnari, quod non est factum. Et sicut ex persuasione sua arguens ly Dei esse (sine eo quod dicamus per hoc nobis summum præjudicium fieri) sumit ad exclusionem naturæ & personæ Divinæ, quam non agnoscit in Christo; ita & nos ly Dei esse ad salvandum duplicem naturam in Christo, utroque illo sensu sumimus, nec posse utroque sensu sumi evincunt argumenta.

INSTABIS 5. Suntne nobis duæ naturæ, & personæ in Christo? at duas personas in Christo statuere hæreticorum fuit ab antiquo, an verò naturas tantum statuimus in Christo duas, non personas, cur utrumque una voce limitamus? at si tantum Divina Christus est persona, persona humana non est; hæc enim contradictoriè inter se opponuntur: Si non est persona humana, quomodo erit verus homo? fortè per naturam humanam seu humanitatem? at hæc extra personam humanam considerata, seu ab illa extracta, nihil nisi conceptus mentis est. Et licet hæc distinctio duarum naturarum concedatur, nihilominus falsò negaretur Christo competere Dei esse secundum Divinam naturam & personam; cum nobis ipsis fatentibus & Filius Dei & mediator Dei sit, secundum Divinam etiam naturam. Ex quibus apparet, quàm ritè ex eo quod Christus sit & dicatur Filius Dei, istam alteram naturam secundum quam sit idem numero Deus cum eo cujus est Filius, concludamus; nullibi enim magis Deo opponitur, idque ex vi relationum, quàm ubi Filius ejus dicitur.

RESPONDETUR. Statuit fides nostra esse in Christo duas naturas unam personam, cui personæ & cui naturæ Divinæ, quia non competit ratio creaturæ, idè utrumque hoc una voce limitamus. Quamvis autem Christus non sit persona humana, erit adhuc verus homo, quia habebit veram naturam humanam, hoc est corpus & animam rationalem unita, terminata tamen subsistentia increata Verbi.

Negamus naturam humanam à personâ humanam distinguere solum conceptu mentis, multi illam distinguunt (nam de modo distinctionis nullum articulum fidei habemus) realiter simpliciter, multi realiter modaliter, multi per connotationes, quæ ipsæ non dicuntur esse nisi aliquo cogitante, ad eum modum, quo licet connotativum sit ens, Relatio, nihilominus Petrum esse similem Andreæ, non est merus conceptus.

Quod ad illam propositionem: Christus est Filius Dei secundum Divinam naturam, jam supra dixi, hoc sensu est vera, quod non sit Filius per adoptionem, sed non hoc sensu quasi id quod filiatur seu gignitur, sit natura Divina, hæc enim illi communicatur eadem numero, non

Cc 3 verò

verò in illo producitur, sed quod producitur, est ipsa persona, licet identificata realiter naturæ, distincta tamen realiter persona, à persona producentis. Quia autem Filius Dei dicitur ratione productæ personæ & non naturæ, fit ut ratione naturæ illius Divinæ non opponatur Patri, quia in illa non producitur, sed eandem substantialiter habet, si eandem substantialiter habet naturam cum Patre, ritè deducemus non opponi eum Patri, secundum naturam Divinam.

De Mediatore hæc est doctrina Catholica, mediare Christum ratione actionum elicitive profectarum à natura humana, dignificative autem à personâ Verbi, quæ principium illud elicivum terminat. Falsa ergo hæc est propositio, quòd Christus secundum naturam Divinam sit Mediator, quia mediatio spectatur vel ratione principii elicitivi actionum mediantium, quod principium est sola natura humana, vel ratione dignificativi, quod dignificativum immèdiatè tribuitur personæ; Actiones enim sunt suppositorum.

Hoc sensu dicta propositio admitti posset, nempe totum illud quod includit Mediator importat etiam naturam Divinam, sed inde quid elici contra nos possit, argumentum prout ponitur non ostendit.

INSTABIS 6. Dicere, Deum esse, & Dei esse, in aliqua conceptibilitate esse relata, sed non in omni, est planius petere principium, hætenus enim planè nihil dictum est, quo sensu Christo competat Dei esse, sed tantum quo sensu non competat.

RESPONDETUR. Statut à nobis in principio in quo stari debet, ne arguamur insequentia, sed non petitur principium, quia id unde orta disputatio, erat, an esse Deum, & esse Dei, sint relata, per quod ipsum hic non responderetur, sed per principium quòd sint in aliquo sensu relata, in aliquo non relata, quomodo ergo hic petitur principium? Quod autem dicitur, nihil esse planè dictum quo sensu Christo competat Dei esse, nonne repetito in toto quaesito primo dictum est, Dei esse in prima acceptione competere Christo secundum Divinam naturam, secundum autem naturam humanam secundo modo acceptum?

INSTABIS 7. Hoc modo respondere est pro concessio sumere, quod maxime disputatur. Quod si respondentem licet vocem, vel phrasin aliquam pro libitu & in sensu controverso accipere, & ex ista acceptione distinguere, per istamque distinctionem respondendo argumenta adversarii solvere, quid quaeso tam absurdum & impossibile erit, quod hac ratione asseri & defendi nequeat? Si quaestio esset v. g. de Petro quid sit? dicerem ego esse lapidem, Spiritum, hominem, & quidquid liberet; arguenti

autem Spiritus non habet carnem & ossa. Petrus habet. Ergo non est Spiritus. Responderem Petrus habet carnem & ossa in omni acceptione nego, in aliqua concedo, habet quoad humanitatem, non habet quoad spiritualitatem.

RESPONDETUR. Nostri distinctio non accipit illa membra pro concessis, sed opponitur arguenti quid debeat supponere sibi concedi à defendente? quid negari? Universaliter autem quando est aliquid duarum realitatum, formalitatum, si arguens ex positione unius arguat exclusionem alterius, obviam illi procedi potest, vel negatione consequentia, eò quòd committat fallaciam accidentis, vel recurri poterit ad distinctionem, quòd id competat ratione huius realitatis, huius formalitatis, sed non ratione omnis. Exemplum adductum etiam nobis servit: Neget aliquis Petrum habere animam rationalem spirituales, quia est corporeus, bene illi obviam ibitur, non in omni realitate, quam continet est corporeus; ita etiam in presenti, cum non probetur quòd Christus secundum quòd Deus est, non in omni sua formalitate sit quid relativum ad Patrem, bene recurritur ad hoc, quòd secundum naturam Divinam non sit quid relativum, licet secundum personam, quam etiam importat, sit aliquid relativum. Quod etiam faciunt Philosophi in Materia de relationibus transcendentalibus, dum talia Entia dicunt esse non purè absoluta, nec purè relativa.

INSTABIS 8. Quamvis Christus non in omni acceptione dicat relationem ad Patrem, cum tamen dicat, cur ante Dei esse negabatur? quod est contradictio, an alia est persona in Christo secundum quam Dei esse dicitur, & alia secundum quam non dicitur? quod hæresis est.

RESPONDETUR. In quo sensu negabatur ante esse Dei, nempe secundum naturam Divinam, in hoc sensu & nunc negatur. Deinde (ut semel explicem id quod sequentibus deferretur, & ad quod in presenti attendi debet) ex duplici principio formatae sunt duae responsiones, prima attendebat ad principium de duplici natura in Christo, de hacque sola agebat, & secundum naturam humanam dicebatur esse Dei Christus, tanquam ejus creatura secundum naturam humanam, dicereque ad Deum relationem diversitatis. Secunda autem responsio attendit ad principium, quod considerat Verbum secundum quod est ab æterno, & in illo sic sumpto condistinguit naturam Divinam, & ejus personalitatem, diciturque quòd secundum naturam Divinam competat illi Deum esse, non autem Dei esse, sed Dei esse competit ei secundum personam secundum quam solam relative opponitur Patri, in quo quæ sit contradictio, non ostendit instantia, imò non discernit responsiones secundum principia & theses plures, de eodem tamen objecto procedentes.

tes. Unam porro personam in Christo agnoscimus, eamque relativè oppositam Patri.

INSTABIS 9. Aliudne quiddam est personalitas, aliud persona divina in Christo, ita ut secundum personalitatem Christus Dei sit, secundum personam non sit? At verò secundum personam est Dei Filius, & Dei mediator, & Dei simpliciter, non secundum personalitatem, quæ nihil est aliud nisi mentalis abstractio & Ens rationis, certè Filius Dei non Ens rationis est.

RESPONDETUR. Idem est in Christo personalitas illius & persona, & secundum utrumque hoc Dei esse relativè ad Patrem ei competit, consequenter esse illum Filium Dei, non erit Ens rationis. Immerito etiam supponit, quod personalitas seu persona, sit mentalis abstractio.

INSTABIS 10. Christus estne ejusdem naturæ divinæ cum Patre, quæ sit eadem vel numerus, vel specie, vel genere? Primum est impossibile, unum enim numero pluribus communicabile vel commune non est, aliàs esset unum & non unum, idem & non idem, natura divina juxta nos est pluribus communis. Ergo una eademque esse nequit; specie verò & genere unum, mentis humanæ tantum conceptus est, non ens reale. Si ergo Dei essentia, seu natura, Ens tantum est nobis rationis, quomodo Atheismus effugimus? Si est Ens reale & pluribus communicabile, quomodo nos Polytheitas esse negabimus?

RESPONDETUR. Christum esse ejusdem naturæ divinæ cum Patre; unum non est pluribus communicabile per multiplicationem, hoc ipso enim si multiplicatur, unum non est; est tamen pluribus communicabile per identitatem. Ergo salvâ sua unitate, idem enim sibi ipse unum est; jam autem natura divina communicatur Filio à Patre per identitatem, non per sui multiplicationem. Quod assumitur de specie & genere, nec nobis, nec oppositis est articulus fidei, quod esse ita unum non sit Ens reale; nam Scotistæ admittunt universalem unitatem à parte rei, omnes etiam concedimus unitatem convenientiæ specificæ & genericæ à parte rei, quæ suo modo est universalis, & si non dicatur à parte rei esse, tunc vel Petrus comparatus ad Paulum non erit homo, quia non dicitur unitatem convenientiæ in specie, quæ est homo, vel uterque non erit animal, quia non habebunt unitatem convenientiæ in esse animalis, quod est genus.

INSTABIS 11. Nonne Dei esse secundum divinam personam Christo competere supra negatum est, ergo hic in secunda responsione oppositum dicitur. Rursus, an datur in Christo aliqua persona secundum quam relationem & oppositionem dicit ad Deum, Dei verò esse non dicatur, aut contra; ac si relationem & hinc oppositionem ad Deum propterea dicit, quia & Christus Dei, & Filius Dei, & mediator Dei est,

quâ ratione Dei esse ipsi secundum eandem personam divinam non competet, ut nunc de distinctione inter naturam & personam nihil dicatur, quam tam confidenter in auxilium vocamus, quasi jam apud utramque litigantium partem eam revera dari in confesso esset, cum id unice inter nos quæretur, & principia tam ab arguente quam à respondente non debeant adhiberi nisi communia.

RESPONDETUR. Negavimus & negamus Dei esse in quantum supponit pro esse creaturæ, possessionis, dicentis relationem diversitatis competere Christo secundum personam divinam, quia diversa sunt quorum diversa natura; Personæ autem Verbi, non est diversa natura à Patre, quæ ipsa persona nec est creatura, nec id in quod exercetur dominium Dei.

Damus tamen sensum, quo salvari possit, Christum etiam ab æterno esse quoad suam personam divinam, idque independentem à natura creatâ, ad quam attendebatur in prima responsione, damus inquam, sensum esse illum Dei quoad personam; quia est quid productum à Deo Patre, quæ duo optimè secum stant. Persona in Christo est una, & secundum hanc dicit oppositionem ad Patrem, secundum hanc dicit esse Dei, ly esse Dei non explicando per esse creaturæ, possessionis, diversi, sed explicando per esse producti ab æterno ex substantia Patris.

Principia ab arguente & respondente adhiberi debent communia, sed non tunc cum est distinguendum; quomodo enim salvaretur, nego distinctivum? Immerito etiam opponitur nobis, quod distinctionem duplicis naturæ accipiamus tanquam concessam, sed opponimus illam tanquam id, ad quod adverti debet, ne ab eo quod convenit uni, transeat ad id, quod convenit alteri, ut ne disputando de homine, transeat ab ejus spiritualitate, ad ejus corporeitatem.

INSTABIS 12. Sufficit arguenti relatio Christi ad Deum in secundo membro primæ distinctionis, altera relatio posita in membro secundæ distinctionis intacta relinquitur, quia certum est, locum in Christo illam non habere, nec quærit, an adhuc tertia vel quarta tangatur, sed an non Filius Dei, Deo, ex vi relationum oppositus sit? Si ergo secundum personalitatem, vel personam oppositus erit Christus Deo, habetur quod vult arguens, Christum nimirum secundum personam suam eundem numero Deum, qui Pater est, esse non posse.

RESPONDETUR. Concessisse concedereque Catholicos, quod Christus secundum naturam humanam sit Dei tanquam creatura, tantquam ejus possessio; tanquam dicens relationem diversitatis, nec esse de hoc disputationem, sed hoc negamus oppositis, quod insuper non competat illi esse Dei substantialiter, quod idem est ac esse Deum. Negamus item, quod licet

ratione naturæ divinæ non sit Dei, sed Deus, quod ratione personæ non sit Dei tanquam productus à Patre in ratione personæ; & qui de hoc non vult disputare ex oppositis, non disputat de hoc, in quo est controversia. Negatur item arguenti certum illi esse, quod in Christo locum non habeat secunda illa distinctio, quia nullum pro hoc adduxit argumentum. Haberet autem arguens intentum, si evinceret Christum non esse eundem Deum cum Patre secundum naturam, quam in illo credimus Divinam. Convenimus autem uterque licet ex diversis principiis, quod non sit idem cum Patre quoad personam: Unde cum arguente non disputamus, an sint tres personæ distinctæ Pater, Filius, Spiritus Sanctus, hinc si id illi concedatur, non habet id, quod debet evincere, sed de hoc disputamus, an sint ejusdem naturæ divinæ; nulli autem concedimus Filium esse Deum quoad naturam distinctum à Patre.

INSTABIS 13. Expressè posuimus Filium Dei non potest esse idem Deus, nec absolvit distinctio inter naturam & personam; quia præsupponi in controversia non debet; quia non est utrique parti disputantium communis, non enim sibi sed adversario loqui respondens tenetur. Deinde etiam hac distinctione posita pluralitatem deorum non effugiemus; nam Christus si secundum personam Patris idem Deus, qui pater est, non est, nec esse potest, erit secundum personam suam Deus à Deo Patre diversus, & quotquot erunt personæ divinæ, tot erunt secundum personas dii; ergo nobis fatentibus tres habebimus diversos secundum personam deos, quod arguenti satis est: an autem hi tres diversi secundum personas dii possint esse unus numero, & essentiâ Deus, nos viderimus cum id arguens ad summum cum ratione, neget?

RESPONDETUR. Expressè posuimus quod Filius Dei non possit esse idem cum Patre quoad personam quæ Pater est, sed quid inde inferatur? Neminem puto concedere, quod distinctio stans in Concedo & Nego, debeat esse utrique parti communis, nec disputatio erit si omnia communia, sufficit ut in prædictis communibus, qualia sunt in prædictis principia lumine naturæ nota, quod illa salvari debeant & sacra Scriptura. Et Pater est Deus, & Filius est Deus; non erunt tamen quoad personam plures dii, quia ly Deus, est nomen concretum, necessario inferens, in materia de qua loquimur, etiam naturam, quæ quia non plurificatur non possunt dici quoad personam plures dii. Quia autem in unaquaque persona tam Patris quam Filii importatur natura Dei, unaquæq; dici potest Deus; cujus naturæ pluralitas, quia non habetur hinc fit ut sit falsum, esse plures deos. Quod autem hæ tres personæ, quas credimus divinæ, non sint unus numero Deus, nego arguentem cum ulla

ratione negare quæ solvi non possit, quæ enim illa?

Quoad Responsiones ad Quæsitum 2.

INSTABIS. Falsum est, relata posse non esse opposita, quia licet non sint relativè opposita, in quo non sunt relata, erunt tamen semper aut contrariè aut contradictoriè opposita, quod satis est ad probandam suam sententiam. Quamquam enim Christus Deo non in omnibus relativè opponatur, si modò aliqua ratione relationem ad Deum dicat, jam nulla ratione idem Deus esse potest, nec opus erat dicere, relata, in quo non sunt relata, opposita scilicet relativè non esse, quis enim est, qui hoc nesciat? Idem enim valet ac si diceretur: Relata in quo non sunt relata, relata non esse, vel relativè opposita, in quo non sunt relativè opposita, relativè opposita non esse.

RESPONDETUR. Negamus relata, in quo non sunt opposita, habere rationem contradictoriorum, aut contrariorum, cum hoc ipso, quod contraria sint, ad alterum sint, adeoque hoc ipso non absolute sed relativè spectata, consequenter nunquam in ratione absoluti, quæ talis dicent oppositionem; & quia ratio naturæ in verbo habet rationem absoluti, hinc fit ut vel ex isto capite non dicat oppositionem ad Patrem. Si Christus aliqua ratione dicit relationem ad Deum in ratione naturæ divinæ, non posset esse idem Deus in ratione naturæ, sed negamus quod in ratione suæ divinæ naturæ, dicat hanc relationem, quamvis illam dicat in ratione personæ, potest autè dicendo relationem in uno non dicere in alio. Si autem nemo est, qui neget relata, in quo non sunt relata opposita non esse, non erat querendum, quali modo id fieri possit, sed supponendum quod in relato possint esse formalitates non respectivæ, adeoque nec dicentes oppositionem: sub qua doctrina subsumimus Catholici, posse Verbum in ratione personæ dicere oppositionem ad Patrem, non in ratione Naturæ.

Quoad Responsiones ad Quæsitum 3.

INSTABIS I. Quocumque sensu dicatur, Christus esse Filius Dei secundum naturam, sequitur inter Deum & Christum non tantum secundum personam, sed etiam secundum naturam communicatam, esse oppositionem: sive enim generetur, sive adoptetur, sive communicetur natura, non desinit esse relatio, & per consequens oppositio: Ex quo arguitur, Christum, nec secundum personam, nec secundum naturam, eundem Deum numero esse, qui Pater est.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Communicatio naturæ duplex potest esse, quædam per multiplicationem, & hæc arguit oppositionem relativam, quia & pluralitatem quam exigit ad aliud. Alia communicatio per identitatem,

item, hæc non arguet oppositionem, quia nec supponit multiplicatam, consequenter nec aliud.

INSTABIS 2. Aequè est oppositio inter communicatam & communicantem naturam, atque inter generatam, & genitam, adoptantem & adoptatam, ergo si in Christo est communicata, in Patre communicans natura, quomodo non erunt sibi secundum naturam relativè oppositi? Si verò natura Patris non consideratur ut communicans, sed ut incommunicata, non quidem relativè, sed quòd majus est contradictioni opponitur, & sic unam naturam numerum utroque esse impossibile erit.

RESPONDETUR. Articulus fidei apud nos est: Natura non gignit, consequenter nec se communicat, quod assumit arguens, adeoque necesse est distinctio inter naturam communicantem & communicatam. Deinde aequè est oppositio inter communicatam per multiplicationem & communicantem naturam, ut inter generantem & genitam, sed non aequè inter communicatam per identitatem & communicantem naturam; Verbo autem competit natura communicata per identitatem; si autem est aliud à communicante communicatum per identitatem, hoc ipso cum communicante oppositionem non habet. Supponit autem responso, dari principium lumine naturæ notum: Idem non potest seipsum producere, consequenter nec generare; non supponitur autem, nec evincitur ullum tale principium, quod idem non possit esse commune pluribus, quæ sunt plura, non in eo, quòd illis commune est, sed in aliis; ita Patri & Filio communis est per identitatem natura, pluralitate ex solis personis circumdata.

INSTABIS 3. Filium generari & non generari naturam Filii, aequè contradicit atque Filium esse & Filium non esse, generari & non generari; Omne enim quicquid est, per naturam suam est; si ergo per ingentam naturam Christus Filius est, ingentus Filius est, id est, Filius & non Filius.

RESPONDETUR. Filium generari & non generari naturam Filii, si debeat actio generandi ipsam naturam terminari, & non præcise ad terminum substantialem naturæ, qui personæ est, contradicit sibi, idemque est ac dicere: Est Filius, non est Filius; nam secundum idem generabitur, & non generabitur; nulla tamen est contradictio, si generatio terminetur ad illum præcise terminum substantialem naturæ, qui generabitur: Nec inferri potest, quòd non generetur, adeoque nec inferri poterit, quòd sit Filius & non Filius. Distinxi etiam supra, quòd sensu Verbum sit per naturam filius, negamus etiam per hoc Verbum constitui Filium quia Filium, quia ingentam habet naturam, sed quia

generatur sua personalitas terminans ingentam etiam in Verbo naturam.

Quoad Responsiones ad Quæsitum 4.

INSTABIS 1. Si natura pro essentia sumitur, ergo ubi duæ naturæ ibidem duæ essentiae, & ita tres personas ponemus in una essentia, & iterum in Christo duas essentias in una persona.

RESPONDETUR. Concedendo hoc totum, sed cum hoc discrimine, quòd tres personæ in Trinitate sint in una essentia, cui identificantur; In Christo autem sunt duæ naturæ in una persona, ita ut personæ divinæ identificetur natura divina, non tamen natura humana.

INSTABIS 2. Quando dicitur, natura divina esse idem realiter & simul communicabiliter tribus personis, vel realiter est illis tribus communicabilis, & sic tres erunt necessariò per naturam dii; si mentaliter, nullus erit Deus, conceptus enim mentis in re nihil est: Quamdiu natura humana pluribus communicabilis mente concipitur, nullum constituit re ipsa hominem, quatenus verò re ipsa communicatur plures reddit numero naturas seu essentias humanas; quotquot enim personæ erunt, quibus humana natura communis est, tot erunt numero homines & essentiae.

RESPONDETUR. Naturam divinam realiter communicari per identitatem, nec erunt necessariò tres per naturam dii, quia ad Trinitatem, per naturam deorum, requiritur Trinitas naturarum, quam non ponimus in Deo. Non est apud nos articulus fidei, sed quæstio scholastica, an natura humana una possit pluribus subsistentiis seu personis terminari? Qui affirmativam partem tenent, negabunt tot esse essentias humanas quot personæ, quibus illa communicaretur; potest enim una essentia terminari pluribus personis, licet illis (quod est in Trinitate) non possit identificari.

Quoad Responsiones ad Quæsitum 5.

INSTABIS 1. Si natura comparata ad personas, non nisi una numero est, ergo etiam persona non nisi una sit necesse est, aut si tres personæ, & tres debebunt esse essentiae; nam quæ realiter idem sunt, etiam numero idem sunt.

RESPONDETUR. Negando illatum, quæ autem realiter idem sunt, licet unum sit communicabile, & aliud incommunicabile, poterunt idem numero non esse, erunt autem idem numero, si utrumque sit incommunicabile; natura autem divina est communicabilis tribus personis, personæ non communicabiles.

INSTABIS 2. Quæ uni tertio realiter eadem sunt, inter se realiter eadem & non distincta sunt.

RESPONDETUR. Principium esse verum, quæ uni tertio incommunicabili realiter eadem sunt,

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. d. e. Z.
VI

sunt, inter se realiter eadem esse, secus de unitertio communicabili, poterunt enim in eo, in quo communicant identitatem realem habere, in aliis non habere; Et ita personæ Trinitatis in natura dicunt identitatem realem, non in personis. Deinde in Aristotele non habetur ly realiter. Denique ex hoc principio sumitur argumentum pro nobis, nempe, quæ sunt eadem unitertio, sunt eadem inter se in illo uno tertio, quod tertium unum, quia est natura, non persona, in natura erunt idem, non in persona.

INSTABIS 3. hoc ipso, quia unius est communicata alterius incommunicata natura, nonne inter se personæ erunt realiter distinctæ etiam quoad naturam seu essentiam?

RESPONDETUR. Cum illa communicatio naturæ sit per identitatem, non per multiplicationem sui, fit ut in natura non sit distinctio realis.

INSTABIS 4. Essentia est multiplicatis ratio; cum enim in una persona sit communicata, in altera incommunicans vel incommunicata, quomodo essentia non erit causa multiplicatis, si est causa personarum? Quidquid enim est causa causæ, est & causa personarum.

RESPONDETUR. Cum illa essentia sit communicata per identitatem non nisi, causa multiplicatis esse non poterit: Nunquam docemus essentiam esse causam personarum, quia ly causæ (quidquid sit de Græca voce) importat imperfectionem, quæ in Divinis nulla; cumq; essentia nec generet, nec spiret, fit ut non sit tantum causa, sed nec principium personarum. Immo ut dixi, nec natura est communicans, sed persona.

INSTABIS 5. Si nihil est in Christo, secundum quod non sit oppositus Deo, nihil in ipso erit secundum quod sit idem numero cum ipso Deo, atqui verum est antecedens, quia in Christo non nisi duæ sunt naturæ, quæ personam ejus constituunt humana & divina; secundum personam oppositum esse Deo concessum est, unde sequitur, Christum secundum utramque naturam Deo esse oppositum cum persona ejus ex utraque natura consistet; imò non humana sed divina ejus natura constituit personam Christi, principaliter ergo secundum divinam naturam magis erit oppositus Deo, dum secundum personam ipsi oppositus, de natura humana nulum est dubium, de Divina verò manifestum est; dicitur enim communicata, cum Dei sit incommunicata.

RESPONDETUR. Negando verum esse Antecedens: Hæc propositio est falsa, & non probatur, quod duæ naturæ humana & divina constituent personam Christi; persona enim Christi est increata, quod constitui aliquo creato impossibile est, & non absurdum hæresi Eutychianorum: Eadem persona divina habet quidem identificatam sibi naturam divinam, sed naturam

divina non constituitur, quia catholica Theologia constitutiva personarum docet non esse absolutam; jam autem natura absolutum quid est. Cum autem communicetur eadem natura per identitatem non per sui multiplicationem, fit ut illa natura non dicat oppositionem Deo Patri. Casu autem quo in toto hoc tractu obijciendi arguens sub ly Deus non supponat pro Patre, sed pro natura divina, sic nec quoad personam Filius dicit oppositionem ad Deum, quia non dicit relationem ad suam naturam sibi identificatam.

Addo sicut jam dixi, per nos, falsa est propositio: Natura generat, ita & hæc falsa erit: Natura est se communicans, sed respectu v. g. Filii communicans naturam est Pater, consequenter si non est natura se communicans, non erit distincta à natura communicata, sed quid sentendum erit de hac propositione: Pater habet naturam non communicatam; Filius habet naturam communicatam. Prima propositio non hoc sensu est vera, quasi alicuius impossibilis in prædicato naturæ, cum de fide sit, eandem esse utriusque naturam, sed hoc solo sensu vera est: Quia Pater est persona, à nulla alia persona producta, ratione cujus improductionis personæ, verum etiam est dicere, quod habeat naturam non communicatam, quia scilicet comparatè ad Patrem, nulla est persona, communicans illi, Deitatem consequenter illud prædicatum: Non est communicata natura in Patre, verificatur non ratione sui, sed quia nulla alia persona communicavit illi Deitatem. Si autem non ratione sui verificatur ly natura non communicata, hoc ipso non habebit distinctionem, à se communicata.

Objectiones alie solvuntur.

OBJICITUR 1. Auctoritas Calvini & Lutheri.

RESPONDETUR. Hanc apud nos nihil valere.

2. Est AUCTORITAS S. Augustini lib. 6. cap. 8. lib. 7. cap. 6. de Trinitate.

RESPONDETUR. Illis locis solum esse questionem de voce, an Græcum *ὅμοια* æquivalet Latino natura & essentia, quo etiam modo intelligi debet S. Hieron. Locus S. Augustini ex lib. 7. cap. 1. in quo dicitur apertè eum affirmare, quod Deus Pater genuerit essentiam, non convincit; quia hæc verba ponit S. Augustinus, per modum objectionis, quod debeat generari essentia: Et sub finem ejusdem cap. 1. ut ostendat, non esse essentiam generantem in Patre, & aliam essentiam genitam in Filio, post plures discursus concludit, *Pater igitur, inquit, & Filius una essentia*. Certè autem non esset una essentia, si esset una generans, & alia genita, cum generans & genitum in illo genere, non possint nisi distingui realiter. Repetit idem c. 2. sub initium. *Quia una essentia, una sapientia, quando autem*

autem mox subdit, quod sit *essentia de essentia*, solum ostendit ex substantia Patris, non ex nihilo genitum. Lege illis capitibus Augustinum, ubi huc ostendit, non debere accipi essentiam divini relative; relative autem acciperetur, si esset generans & genita.

3. AUCTORITAS est S. Cyrilli lib. 3. de Trinitate.

RESPONDETUR. Illo loco solum dicere Cyrillum, quod nullo modo dilatet, hoc est clare & explicitè docuerit mysterium Trinitatis, V. Testam. sed id doceri novâ Scripturâ, h. e. ab Evangelio.

4. AUCTORITAS est S. Ignatii ad Tarcentos, Ep. 7. Agnovi enim, quoniam quidam ex ministris Satanae voluerunt vos conturbare, quoniam quidam dicunt, quia Jesus putativè est natus &c. Alii autem, quia ipse est ille, qui est super omnia Deus.

RESPONDETUR. Volo hunc locum penitus explicare: Primo enim intuitu appropinquet arguenti: quomodo enim dicendum est, Christum esse verum Deum? Si S. Ignatius pronuntiat Satanae ministrorum inventum esse dicere, quia ipse est ille, qui est super omnia Deus. Huic auctoritati S. Ignatii opponitur in primis auctoritas S. Pauli Epist. ad Rom. cap. 9. Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Potior autem est auctoritas S. Pauli. Sed neque ipse S. Ignatius quicquam huc derogat divinitati Filii Dei, sed solum dicit esse Satanae inventum dicere quod Filius sit Pater, quem significat Iy, qui est super omnia Deus. Quod autem ea mens sit S. Ignatii, non deductio ostendet, sed verba eiusdem: Sic enim numerando ibidem errores circa Christum, habet: *Quidam dicunt, quia Iesus putativè natus est, & putativè crucifixus* (en primam hæresin?) *Quidam vero, quia non est Filius eius, qui fecit mundum*: (En alia hæresis negans Filium esse per naturam; nemo enim negabat esse Filium per adoptionem?) *quidam autem, quia ipse ille, qui est super omnia Deus*: (En hæresin quod Filius sit Pater?) Quod ipsum habetur in eadem Epist. *Non est ipse ille, inquit, qui est super omnia Deus, sed Filius ipsius*. Et infra: *Alius est ille, qui Filius subiecit omnia, & qui est omnia in omnibus, & alius Filius ejus*. Hoc ipsum legitur in Epist. ejus ad Trallianos: *Alii autem ipsum, inquit, Patrem esse dicunt ipsum Filium*. Ex quibus locis collige, indubiè Satanae inventum esse, dicere quod Christus sit Pater, qui est Deus super omnia, & de hoc loquitur S. Ignatius. Quod autem non officiat vocari Patrem, Deum super omnia, ne Filius sit Deus super omnia, colligitur ex S. Paulo, & ex his, quæ in simili supra contra Crellium dicta: Ipseque ille titulus, quod Pater sit fontalis origo aliarum personarum, accommodationem hanc vocis fundat, non exclusionem aliarum personarum à Deitate, ut dictum supra.

Esse autem S. Ignatium pro nobis contra objicientem, habetur ex cit. Epist. 5. ubi inter errores enumeratos: *Quidam vero eorum, inquit, Filium hominem purum esse dicunt*. Repetit idem Epist. 7. *Alii quoque* (supple ministri Satanae dicunt) *quia homo est purus*. Inferiùs hæc habet: *Non est homo purus ille, per quem & in quo facta sunt omnia*: Quod probans Sanctus, *Quomodo autem, inquit, homo purus, &c. diceret, Antequam Abraham fieret ego sum?* Et infra: *Quomodo ergo huiusmodi homo est purus ex Maria demum habens initium, ut esset?* Et non potius Deus VERBUM, & Filius unigenitus, de quo dictum. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil*.

De his autem erroribus loquens cit. Epist. 5. ponit verba non immeritò legenda objicienti. *Cavete ergo à talibus, ne sumatis laqueos animabus vestris*.

Reliqua quæ aliàs objiciuntur ex aliis SS. Patribus cum habeantur & alia plura in Petavio tomo de Trinitate, consulatur ille. Quod attinet ad Auctoritatem ex S. Script. consulantur opposita à Penaloza & in compendio in Centuria argumentorum P. Cichovii; Ea quæ dicuntur circa Credo, solutionem habent in Tractatu ejusdem P. Cichovii dicto Credo Ariatorum.

OBJICITUR 2. Si tota essentia est in qualibet persona, ergo non solus Filius assumpsit naturam humanam, sed tota Trinitas, quod olim animadvertit Athanasius in libello de unitate Fidei, metuens ne divideretur Filius à Patre & Spiritu Sancto, coactus est fateri Trinitatem assumere corpus, eò quod unita semper sit Trinitas.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quæ non probatur, jam autem licet personæ sint idem realiter cum essentia, cum non sint idem inter se, poterit terminare una persona naturam humanam, & non terminare altera distincta realiter. Athanasius deberet aliter citari, quia libellus Athanasii de unitate Fidei sub hoc titulo nullus habetur, ut videre est in editione illius quam ad manum habeo, Basileæ M. D. LXIV. Addo Incarnationem toti Trinitati tribui in genere causæ efficientis, quia opera Trinitatis ad extra omnia sunt communia, sed non tribui toti Trinitati in ratione terminantis; sola enim persona Verbi terminat humanitatem Christi, estque illic tota Trinitas, per Circuminsessionem, non per Unionem; de quo Scholæ. Debuisse etiam Objiciens verba Auctoritatis citasse, non citavit, quia in Athanasio non exstant.

OBJICITUR 3. Si Pater Filius & Spiritus S. sunt tres vivi & intelligentes, certè ut sint unus Deus vivens & intelligens nec Scriptura, nec ratio permittit.

RESPON-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. d. e. Z.
VI

RESPONDETUR. Ex phrasi S. Athanasii Pater est vivus & intelligens, Filius est vivus & intelligens, Spiritus Sanctus est vivus & intelligens, non tamen tres vivi & intelligentes, sed unus vivens & intelligens, hoc autem nec Scripturam nec ullam rationem permittere probandum fuit. Dicerent alii, esse tres vivos & intelligentes adjectivè, sed non tres vivos & intelligentes substantivè, sed unum vivum & intelligentem substantivè, adeoque adhuc unum Deum.

OBJICITUR 4. Si quælibet persona per se Deus & Dominus est, certè sunt tres substantiæ, & ita tres dii erunt totidemque domini, qui in una Deitate coluntur, si verò quælibet persona per se Deus & Dominus non est, ergo non tres simul collectæ verum Deum & Dominum constituent.

RESPONDETUR. Cum unaquæque persona sit per se Deus, per communicationem ejusdem in individuo & sine multiplicitate Deitatis, non erunt tres substantiæ.

OBJICITUR 5. Si essentia non est persona, neque item persona est essentia, ergo Pater, qui persona dicitur, non est Deus essentia, sed neque Christus Filius Dei poterit esse Deus, cum & ipse sit persona, imò verò neque tres personæ simul poterunt esse Deus essentia, quia essentia est una, personæ verò sunt tres.

RESPONDETUR. Negando secundum dicta superius, quòd essentia non sit realiter persona, licet una persona comparata ad aliam sit ab illa distincta realiter.

OBJICITUR 6. Si Deus trinus est, Essentia autem trina non est, non erit ergo ista Essentia trinus Deus, cum & ipse trinus dicatur unus & persona non est una, sed tres; Ergo unus Deus persona esse non potest, ut neque trinus Essentia, quod si unus non est Deus personā, quot ergo erunt dii personā?

RESPONDETUR. Potest illa Essentia dici trinus Deus, quia terminatur tribus personis divinis, & simul unus Deus ratione ejusdem Essentia, unus Deus in essentia, non est unus in persona; non erunt tamen plures dii personæ, sed plures unius Deitatis personæ, nec probatur in nostris principiis debere dici plures esse deos personā.

OBJICITUR 7. Trinitas ad personas, unitas ad Essentiam, quæ Deus est, refertur; potius ergo Deus dicendus esset Unitas, quàm Deus Trinitas.

RESPONDETUR. Cum tam Unitas quàm Trinitas identificentur eidem naturæ divinæ, tam bene potest dici Deus Unitas quàm Trinitas.

OBJICITUR 8. Unitas, trinitas, quaternitas, abstracta sunt vocabula, nullius substantiæ, vel rei significativa, sed numeri conjunctivi seu numeralis collectionis denominativa, unde er-

go magis Trinitas Deum significat, quàm quaternitas aliquem Evangelistam?

RESPONDETUR. Sicut sapientia, bonitas, dicta de Deo sunt significativa substantiæ in Deo, qui est actus purus, ita Unitas & Trinitas erunt substantiæ significativa in eodem Deo, cumq; Trinitas tota identificetur eidem substantiæ divinæ, bene de illa dici poterit; quaternitas autem cum non identificetur uni Evangelistæ, de uno dici non poterit.

OBJICITUR 9. Si Trinitas est solus verus Deus, certè Pater non erit solus verus Deus, sed unus ex veris deis.

RESPONDETUR. Argumentum si ponatur in forma, ut supra refutando Crellium in simili, negabitur argumento consequentia; constabit enim ex particularibus non ex singularibus.

OBJICITUR 10. Essentia Deus in tribus personis unus, est Prophetis & Apostolis planè ignotus, & ad morem Dialecticorum obtutus, qui omnium specierum genus & universale statuunt ut bovis, equi, asini, genus volunt esse animal; sed ut hoc genus animal, per se nihil est reale vel vivens, ita & ista essentia tribus communis est idea Platonis, nihil per se subsistens vel substantiale.

RESPONDETUR. Probandum fuisse Deum trinum & unum fuisse Prophetis & Apostolis planè ignotum, solviq; deberent argumenta Povodovii, nostrorum Patrum, & recentius Centuria P. Cichovii. Communitas autem est duplex, una per universalitatem, hæc transeat sive detur five non detur a parte rei, concedamus philosophicè illam non dari; alia communitas per identitatem, hæc est a parte rei, taliterque est communis tribus personis natura divina, adeoque nemine cogitante.

OBJICITUR 11. Pater, ut Athanasius dicit, est Deus, Filius est Deus, Spiritus S. est Deus, non tamen tres dii, sed unus Deus, ergo si vox Deus ut solet & debet, in his personaliter sumitur, æquipollent ista verba, his, Pater est persona divina, Filius est persona divina, Spiritus S. est persona divina, dicendum erit non sunt tres personæ divinæ, sed una persona divina, quia si licet ita dicere de diis, cur non licebit de personis?

RESPONDETUR. Ideò id non licere, quia cum illæ personæ sint distinctæ realiter, sintque tres, nihil deest ut dicantur tres personæ, deeritque quare dicantur una; cum illæ personæ non identificentur in una persona; ne autem postquam enuntiatum fuerit, Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus S. est Deus, ne inquam dicantur tres dii, deest multiplicitas realis naturarum trium. Porro ly Deus non semper supponit pro persona divina, sed supponit etiam pro natura divina, ut cum dico unus Deus, accipique id debet secundum accommodatam significationem.

Objici-

OBJICITUR 12. Ut aboleatur unum illum Deum solum verum, esse Deum Patrem Christi, una Deitas vel essentia, nihil reale in se continens, non vivens, aut substantiale aliquid denotans, pro uno solumque vero omnium creatore Deo Christi Patre, à nobis supponitur.

RESPONDETUR. Stat in catholica sententia, ut quamvis unus ille Deus solus verus, sit Deus Pater Christi, adhuc Filius sit unus ille Deus solus verus, non ergo ut aboleatur illud prius quicquam à nobis docetur. Negatur item quod una Deitas sit per nos aliquid nihil reale denotans; denotat enim Dei essentiam, quæ est quid reale nemine cogitante, vivens, &c.

OBJICITUR 13. Si essentia & Deitas, est natura divina (ut quoque humanitas fieret natura humana) quæ nec vivit per se, nec reale quid vel substantivum sive substantiam denotat, sunt enim multa abstracta à Deo & homine, qui sunt viventes & reales substantiæ sequitur quod quemadmodum humanitas non est homo, ita nec Deitas est Deus, sed abstractum aliquid à Deo, proprietatem vel naturam Dei denotans.

RESPONDETUR. Argumentum probare multum, quod Deus non sit vita, sapientia, bonitas; hæc enim per arguentem sunt nonnisi abstracta, & tamen metaphysicè demonstrabile est Deum esse actum purum nemine cogitante; consequenter nemine cogitante esse illum Deitatem, bonitatem, &c. & quia homo non est actus purus, non potest dici esse humanitas. Ly autem ut quoque humanitas fieret natura humana, non apparet quid velit.

DIFFICULTAS III.

Utiuntur loca Scripturæ pro Divinitate FILII DEI.

Nicolaus Cichonius vir apprime eruditus inter alia opera edidit etiam centuriam argumentorum pro Divinitate Filii Dei, legantur argumenta ejusdem: cujus etiam & alia opuscula, docta & solida instituent bene ad disputandum. Penalosa integrum totum argumentorum pro Trinitate adfert. Brevius Ruiz & Petavius uterque tamen satis fuscè. Aliqua argumenta indicanda sunt.

PROBATUR 1. ex Veteri Testamento.
PRIMA AUCTORITAS est ex illo Isaia 45. *Ex quo sic formatur argumentum.* Deus, præter quem nullus alius est Deus, est verus Deus, Christus est talis; quia de illo dicitur dicto loco. *Non est Deus absque te;* & infra; *Mihi curabitur omne genus;* quem locum Paul. ad Rom. 14. de Christo intelligit. Consonat locus ex Jerem. 3. *Hic est Deus noster, & non estimabitur cum eo &c.* subdit, *post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Item Isaia 45. *Ego sum Dominus, & non est absque me*

Salvator. Et tamen dicitur *Matth. 12. Ipse enim salvum faciet populum suum.*

SECUNDA AUCTORITAS est. Quia Christus appellatur sine addito Deus; ita habetur Isaia 45. *Ego Dominus, qui voco nomen tuum Deus Israel.* Isaia 9. *Deus fortis.*

TERTIA AUCTORITAS est. Quia appellatur Dominus sine addito 1. ad Corinth. 8. *Nobis unus est Dominus Jesus Christus.* Psal. 109. *Dixit Dominus Domino meo.* Jerem. c. 23. De germine David loquens ait: *Hoc est nomen quod vocabunt enim Dominus justus noster,* in Hebræo est nomen Domini Tetragrammaton; Talia autem nomina nunquam dicuntur de pura creatura.

PROBATUR 2. ex Evangelio.

PRIMA AUCTORITAS est. *Verbum caro factum est; Deus est Verbum.* Ergo Deus caro factum est. Subsumitur, caro factum est Deus. Caro factum est Deus; Ergo Christus est Deus.

SECUNDA AUCTORITAS est. *Per quem omnia facta sunt,* est Deus, Christus est, per quem omnia facta sunt, ut dicit Evangelium Joannis; Ergo Christus est Deus. Major prob. quia illud ipsum, ut arguit August. per quem omnia sunt facta, si non est Deus, vel est factum vel non factum? si non factum & tamen est; Ergo est quid increatum; Ergo Deus; si factum, ergo non omnia per ipsum facta sunt, nihil enim se ipsum facit.

RESPONDENT 1. Adversarii nomine Dei veri poni in Græco cum appositione articuli; de Christo autem non ponitur cum articulo.

CONTRA nomen veri Dei ponitur interdum sine articulo, ut in illo loco: *Fuit homo missus à Deo; & Deum nemo vidit.* Deinde appellatur Christus Deus cum articulo 1. Joan. 5. ubi dicitur: *Hic est verus Deus;* Et ad Rom. 9. *Qui est super omnia Deus benedictus.* Et Joannis 20. *Dominus meus & Deus meus.*

RESPONDENT 2. Quod particula *Per* sit signum causæ instrumentalis, consequenter quod omnia sint per Christum facta, non ostenditur ejus Divinitas.

CONTRA. Ad Rom. II. v. 23. ut advertit Penalosa ad 9. c. 10. dicitur: *Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso.* Ad Galat. 4. *Quod si Filius & hæres per Deum.* Ad Tim. I. *Fidelis Deus, per quem vocati estis.* Genes. 4. *Possedi hominem per Deum.* En vero Deo, aptatur particula *Per.* De Christo etiam dicitur non tantum, quod per ipsum sint omnia, sed & ex ipso: nam dicitur ad Ephes. 4. *Christus, ex quo totum corpus compactum.* Joan. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Joan. 6. *De meo accipiet &c.*

TERTIA AUCTORITAS est. *Ego & Pater unum sumus.* Item, *Omnia quacunque habet Pater, mea sunt.* Quorum omnium locorum defensio ex aliis facile petitur, jamque de facto supra etiam illorum defensione non inuimus.

Dd

Pro-

PROBATUR 3. ex aliis Canoniciis Scripturis.

PRIMA AUCTORITAS est Pauli, qui ad Rom. 9. v. 5. appellat illum: *Deum super omnia benedictum*. Formatur sic argumentum; Nulla creatura est Deus, super omnia benedictus, Christus est per Paulum Deus super omnia benedictus; Ergo Christus non est creatura. Major probatur. Deus verus est Deus super omnia benedictus; Ergo, quod non est Deus verus, non est Deus super omnia benedictus; nam in necessariis si affirmativa sit vera, falsa est negativa universalis. Eadem Major sic ulterius probatur. Si aliqua creatura esset Deus super omnia benedictus, esset Deus etiam super Deum summum, benedictus; si enim supra ipsum non esset benedictus, super omnia non esset benedictus.

Quod si dicas; esse super omnia benedictum, est, se inferiora creasse, item, omnia se excepto; jam non accipis Scripturam, ut sonat, & hactenus non ostendisti absurdum, cur simpliciter pro vera Divinitate Christi accipi non possit?

SECUNDA AUCTORITAS est ejusdem Pauli ad Philip. 2. v. 6. Ex quo loco sic arguitur; Cui naturam Dei habenti esse æqualem Deo est proprium & non alienum; ille est verus Deus: nam habere æqualitatem cum Deo, est illi esse propriam & non alienam Deitatem, hocque Deo non nisi convenit; sed Christo habenti naturam Dei, est proprium & non alienum esse æqualem Deo; Ergo Christus est Deus. Minor probatur, cui dicitur, quod *cum in forma Dei esset, non est rapinam arbitratus esse se æqualem Deo*, illi naturam Dei habenti esse æqualem Deo est proprium & non alienum, sed de Christo id dicitur. Ergo &c. Major probatur. Quia forma Dei est natura Dei; accepit enim nomen formæ pro natura Arist. 5. Metaph. c. 8. text. 15. Et Græca locutio pro forma habet naturam. Et certe ipse ille terminus æqualitatis cum Deo arguit Divinitatem: quæ enim creatura potest esse æqualis Deo?

TERTIA AUCTORITAS est ex 1. Joan. 5. v. 20. *Scimus, quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, & si-mus in vero Filio ejus, hic est verus Deus, & vita æterna*, ex quo sic formatur argumentum; Hic verus Deus & vita æterna est summus Deus, tum quia hic apponitur articulus, qui per ad-versarios est nota Deitatis, tum, quia si per Ly *verus Deus* non intelligitur summus Deus, etiam per summum Deum non intelligeretur Deus; sed dicerem esse summum ex similitudine maxima: Christus vocatur hic verus Deus & vita æterna; Ergo &c. Immerito autem & sine fundamento diceret, hæc verba ad Patrem referri, & particula *Hic* in aliis similibus ostendit dictionem referri ad immediatè anteposita; immediatè autem antea dictum est de Christo.

His omnibus argumentis & quibuscunque aliis non nego ingenia humana perversam respon-sionem comminisci posse, sed armantur hæc doctrinæ sensu Ecclesiæ, ut supra dictum est.

QUÆSTIO III.

De Spiritu Sancto.

CRELLIUS & ex ratione & ex auctoritate pro-bat Spiritum Sanctum non esse Deum. Quod ad rationes attinet, in hoc maxime infi-stit, quod Spiritus S. deberet esse Filius, sed hoc in materiis Scholasticis tractatur. Quod ad au-ctoritates attinet Scripturæ, hæc sunt exami-nandæ.

DIFFICULTAS I.

Explicantur Auctoritates in oppositum.

OBJICIT 1. Crellius. Nullum posse profer-ri locum, in quo Spiritus Sanctus appella-tur Deus summus.

RESPONDETUR. Adferenda esse inferius testimonia.

OBJICIT 2. Crellius. Nullibi exstare Scri-pturam, quæ dicat Spiritum S. esse adorandum.

RESPONDETUR. Exstare hoc æquivalen-ter cum esse adorandum. Quando autem di-cit ex sententia Erasmi, quod Hilar. in Libris de Trinitate nullibi dicat, Spiritum S. esse Deum vel adorandum, sed tantum promerendum. Item quod in Missali Cracoviensi antiquo, quod appellabatur Rationale divinarum offi-ciorum, pro ratione redditur, cur nulla oratio dirigatur ad Spiritum Sanctum; quia donum non petitur à dono, sed à largitore doni, id non evincit. Non primum, quia Hilar. Lib. 12. de Trinitate in fine dicit, genitum tamen Spiritum Sanctum non dicturus, dicam unquam creatu-ram? quod ipsum est dicere, quod Deus sit. Antiquiores longè Patres Hilario, adducit Pe-tavius lib. 3. c. 7. à n. 9. Quod attinet ad Missale Cracoviense illud vidisse non contigit explicari si potest illud Ly donum, quia scilicet Ly donum potest supponere pro dono increato adeoque pro Deo. Est autem quædam doni & Spiritus Sancti proportio, cujus etiam meminit Ruiz, nimirum, quia liberalis & gratuita donationis prima radix est Amor, ideo namque donamus gratis, quia volumus donum accipienti perso-næ, quapropter Amor habet rationem primi doni per quod omnia gratuite donantur: quia ergo Spiritus S. vi suæ processioneis formaliter procedit ut amor, fit ut illi ratione suæ proprie-tatis personalis, conveniat peculiariter doni for-malitas. Ex eo etiam quod Pater sit fontalis ori-gino totius Deitatis, & Filius habet rationem me-diatoris, hinc communiter ad hos dirigatur oratio; dirigatur tamen & ad Spiritum S. in illo hymno: Veni

Veni Creator Spiritus; & in terminationibus orationum fit ejusdem mentio.

OBJICIT 3. Quia sæpe mentio Spiritus S. non est facta quando est facta mentio Patris, & Filii, si autem Deus supremus esset, ubiq; mentio illius fieri debuisset.

RESPONDETUR. Nemo potest vel debet præscribere leges loquendi Christo, locutus est ut illi placuit, & quia ejus verbum semel dictum tam ponderosum est, quam si sæpe repeteretur, sufficiebat Spiritus Sancti Divinitatem vel semel proponi. Et sicut licet interdum positum sit nomen Patris, & non positum nomen Filii, non derogat quo minus Pater ille censetur habere Filium. Ita, posito nomine Patris, qui est principalis origo totius Deitatis personalis, & posito nomine Filii à quo etiam procedit Spiritus Sanctus, hoc ipso ex consequenti & arguitivè intellitur persona Spiritus S. Neque enim possent esse duæ personæ spirantes per modum unitatis principii, & non esse ipsa spirata persona. Quomodo sint explicandæ particulæ illæ: *Nisi Filius &c.* quæ videntur esse exclusivæ Spiritus Sanctus à Divinitate, supra explicatum est.

OBJICIT 4. Scriptura testatur: *Nemo novit Patrem nisi Pater, neg. Patrem quis novit nisi Filius*, & tamen illos noscere deberet etiam Spiritus S. si sit summus Deus.

RESPONDETUR. Expressè habetur 1. Cor. 13. *Quod Spiritus Dei omnia scrutetur etiam profunda Dei.* Item: *Quæ Dei sunt, nemo cognovit nisi Spiritus Dei*; quæ si ut sonant accipiuntur, de Spiritu S. procedent. Et sicut his locis non excluditur Pater & Filius; ita nec prioribus Spiritus Sanctus. Potest etiam hic locus explicari, quod nemo noverit Filium per productionem verbi nisi ipse Pater, nec quisquam Patrem per modum Verbi exprimit nisi solus Filius. Hanc explicationem innuunt etiam illa verba: *Et cui revelavit Filius revelare.* Quæ non debent accipi de revelatione aliqua libera, sed de revelatione ex vi communicationis naturæ, quam unâ cum Patre communicat Filius Spiritui Sancto. Non negamus quidem, frequenter Spiritum S. condistingui à Deo, sed hæc condistinctio ostendit alicuius in Persona, non in natura.

OBJICIT 5. Quia Spiritus S. appellatur Virtus Altissimi; Ergo non est Spiritus S. Deus.

RESPONDETUR. Inprimis negando Consequentiam, quæ non probatur. Imo locus hic potest pro nostro intento facere, quia si quidquid in Deo est, Deus est, cum in Deo etiam sit virtus Dei, dicitur etiam esse Deus; Et, quia hæc virtus condistinguitur Deo, hoc ipso, quia non condistinguitur in ratione naturæ, debet condistingui in ratione personæ. Deinde quando fit mentio virtutis Altissimi, non venit illo nomine ipsa persona Spiritus Sancti, sed efficacia Spiritui Sancto appropriata.

Nec inde sequetur, quod Spiritus S. sit Pater

Filii, quia secundum æternam generationem in illum non influit; productio autem temporanea, non erat in similitudinem naturæ.

Multoque minùs Spiritus S. significatur illis verbis, in quibus dicitur de Joanne: Ille præcedet in virtute & spiritu Eliæ. Non inficior nomine tamè hujus virtutis venire posse interdum Spiritum S. quamvis enim communis sit omnibus tribus virtus sumpta pro omnipotentia: per accommodationem tamen & approbationem, poterit attribui Spiritui Sancto; non est enim novum opera communia toti Trinitati, uni personæ accommodare.

Et congruit ut appelletur Spiritus S. virtus: quia illi justificatio & fructus prædicationis Evangelii, quod virtutis est, attribuitur. Immo cum ipsa Justificatio perficiatur amoris infusione, commodè tribuetur Spiritui Sancto, qui est in Divinis personalis amor.

Quando autem immediate post objicit Spiritus Sancti fore Filium Christum; quia Filius ille Dei dicitur, ex eo, quod sine Patre conceptus sit; de hoc actum est alibi.

OBJICIT 6. Spiritus S. hominibus à Deo donatur, precibus impetratur; Deus autem summus à nemine cuiquam datur; donum enim omne, & quod precibus impetratur, est in potestate donantis: Possidetur item ab eo cui datur; Deus autem summus, in nullius est potestate & possessione. Et sicut cum Pater aliquem donis suis implet, nō est necesse ut ipsemet ei donetur; sic & de Spiritu S. dicendum, si est Deus.

RESPONDETUR. Quo sensu Spiritus S. sit donum, supra explicatum est. Et sicut cum Filius dicitur datus mundo, non probatur illum non esse Deum, sic nec in præsentia. Unde ulterius colligitur, quomodo donetur Spiritus S. sine ulla potestate in eundem, sed sola origine. Ineritò etiam assumit universaliter quod Deus possideri non possit; cum nostra beatitudo sit in possessione summi boni. Deinde hæc omnia figuratè intelligi possunt, pro effectibus specialiter illi attributis. Congruentia hujus jam supra allata est; hoc insuper addi potest, quia cum bona, quæ à Deo accepimus sint bona, non intuitu retribuendi, collata, adeoque dona; & cum ex alia parte rationem doni habeat Spiritus S. in Divinis, fit ut illa dona, eidem specialiter attribuantur.

INSTAT 1. Crellius. Non effectus tantum Spiritus S. sed & ipse Spiritus S. datur; quia datur vis quædam à Deo magna, quæ hominibus veluti inspiretur, Judæiq; ad quos fiebat, prædicatione talem vim nomine Spiritus S. intelligebant. Nunquid enim quid ignotum dicebat Joannes, quando dicebat Christum baptizatum in Spiritu Sancto.

RESPONDETUR. Ipsa etiam vis illa à Deo manans, est effectus non nisi specialiter attributus Spiritui Sancto, idque congruè; quia illa inspiratio

Dd 2 spira-

spiratio dicit aliquam similitudinem, cum ipsa tertiæ personæ appellatione. Per *Ly* spiritus, poterant etiam Judæi habere notum nomen Spiritus Sancti, & non habere nota omnia objecta illo nomine significata; sufficiebatque ut quamvis non in omnibus locis, saltem in aliquibus, sub illo nomine Spiritus Sancti objectum, quæ est tertia persona Trinitatis, significaretur. Quod si queratur: unde probemus denominationem Spiritus pro inspiratione illa, & Spiritus pro persona divina accepti? Recurrendum erit ad inferius adferendas Auctoritates.

INSTAT 2. Spiritus S. promissus est Apostolis, & tamen sub illo nomine venit virtus emanans à Deo.

RESPONDETUR. Spiritum quidem Sanctum promissum esse Apostolis, sed venturum ratione suorum donorum, & effectuum illi appropriatorum, & licet missio ejus à Patre, in qua dicitur esse etiam Spiritus veritatis, licet inquam, originem illius indicet, tamen illius in linguis & aliis in columbæ specie descensus, figuratus est.

INSTAT 3. Si Spiritus S. Deus summus esset ne figuratè quidem diceretur ab alio dari.

RESPONDETUR. Inclusis imperfectiōibus in dando ne figuratè quidem debet dici dari; datur tamen seclusis imperfectiōibus; immeritò etiam assumit, quòd Spiritui Sancto non tribuatur Justificatio; quamvis enim omnia sint ex Patre, & omnia per Christum, tamen etiam suis locis attribuuntur similia Spiritui Sancto, qui datus est nobis. Et licet opera ad extra sint in re communia toti Trinitati, per accommodationem ex quadam congruentia, possunt tribui uni personæ.

INSTAT 4. Sequeretur non magis Spiritum Sanctum quam Patrem & Filium nobis dari, siquidem illa dona, respectu quorum dicitur Spiritus S. dari, non magis à Spiritu S. quam ab aliis personis dantur.

RESPONDETUR. Ne dicantur aliæ personæ nobis dari obest; quia non habent in se formalitatem doni supra explicatam.

INSTAT 5. Si Deus esset Spiritus Sanctus, non ab alia persona daretur, sed daret seipsam.

RESPONDETUR. Quod det seipsam, exprimit Ecclesia illo hymno; *Veni Sancte Spiritus &c.* Datur tamen etiam à Patre & Filio, quia ab illis per modum doni procedit. Multa congerit postea, itemque ex eo, quia Spiritus S. vocatur pignus, infert illum non esse Deum summum: sed hæc non convincunt; quia appellatur pignus ratione donorum & effectuum illi appropriatorum; hoc est ratione gratiæ, quam qui conservat habet pignus vitæ æternæ. Eodem etiam modo interpretari possumus dum dicimur in Spiritu Sancto obsignati; dum dicitur effundi in nos Spiritum Sanctum. Quod autem objicit, similes locutiones de Personis

non usurpari, id inprimis falsum est; quia si personæ possunt appellari Aqua, ut cum dicitur; *Effusus es ut aqua*; Item Ventus, ut cum dicitur Job; *Ventus est vita mea*; ita bene potest appellari signaculum. Deinde cum hic non significetur aliquid aliud quam dona, quorum collatio tribuitur Spiritui Sancto, quæ habent proportionem cum signaculis & re effusa, exinde non inferetur quidquam contra Divinitatem Spiritus Sancti, Christus quando dicitur de Spiritu suo nobis dedisse, intelligi debet, non quod dederit nobis potestatem aliquam summi Dei, sed donorum, summo Deo appropriatorum. Quando vetatur, ne exstinguamus Spiritum, non agitur de tertia Persona, sed de charitate intima. Denique quando arguit ex eo, non esse Deum Spiritum Sanctum, quia de illo ne audierunt quidem Ephesii; id non convincit, quia poterant Ephesii non statim de omnibus mysteriis doceri, vel negabant scire, si sit Spiritus Sanctus hoc sensu, quòd nescirent in Christum credentibus dari Spiritum Sanctum; hoc est vim patranda miracula, loquendi linguis &c.

OBJICIT 7. ex illo Joan. 7. v. 39. *Nondum enim erat Spiritus Sanctus, quia Jesus nondum erat glorificatus.*

RESPONDETUR. *Ly* *Erat* non debet accipi pro existentia, sed pro missione illius appromissa. Adde etiam in Latina antiquissima versione habetur *Ly datus Spiritus*, quomodo etiam legit Didymus l. 2. de Spiritu Sancto, Ambrosius de Incarn. c. 6. August. & alii. Quando autem ex eo, quòd procedat Spiritus à Patre & Filio, urget, illum Deum summum non esse itemque ex eo, quia mittitur, id jam in superioribus refutatum.

OBJICIT 8. Non loquetur à semetipso, sed quæcunque audiet loquetur, verba sunt Christi de Spiritu Sancto ex Joan. 16. v. 3. Sed Deus summus quidquid loquitur à seipso loquitur, nec audit quid loqui debeat: Legatus enim est qui instituitur in dicendo.

RESPONDETUR Athan. Chrysost. Basil. Cyrill. Ambros. August. dicti loci hanc esse explicationem, quòd ratione communicationis naturæ & productionis suæ personæ, quæ est à Patre & Filio, non loquitur à seipso, nomineque auditionis venit personæ ejus productio, quod ostendit Petav. l. 3. c. 8. Quod Maldon. adfert in oppositum parum refert, consule dictum Petavium.

OBJICIT 9. ex 1. ad Corinth. 2. v. 10. ubi dicitur: Deus nobis per Spiritum S. revelasse: *Ly* autem per, importat causam instrumentalem, Deus autem summus non potest esse causa instrumentalis.

RESPONDETUR. Quòd particula *Pernon* semper significat causam instrumentalem, & quod etiam tribuatur Deo summo, ut supra probatum

hunc est. Potest etiam Deus scrutari profundum Dei, quia Ly scrutari non notat velle incognitum scrutari, & nosse: nam etiam Deus dicitur corda scrutari cui nihil incognitum: sed scrutari hic accipitur, pro penitus noscere, quæ locutio magis saluatur accedente reali personali distinctione, tertiæ personæ à reliquis. Ex hoc autem loco, quæ Dei sunt nemo cognovit nisi Spiritus Dei, inferre debuisset Crellius Divinitatem illius, quod ne faciat hoc oggerit; nempe illud *Nemo potest* excludere alias personas, non enim creaturas intellectuales, quia ridicula foret locutio, nemo hominum aut creaturarum, ea scit quæ sunt Dei nisi Deus Pater, nunquid Pater est in hominum aut creaturarum numero: sed id etiam non convincit; bene enim dici potest, Spiritum S. esse in numero spirituum; unde Ly *Nemo* supponit pro nullus spiritus, imò ex hoc ipso, ut innui loco stabilitur Divinitas Spiritus Sancti. Et sicut non est ridicula locutio, nemo id novit nisi Deus, huiusque locutionis sensus est, nulla creatura id novit, sed solus Deus, ita & in præsentī, dicta locutio non est ridicula.

Objicit 10. ex apparitione Patris, Filii, & Columbæ ad Jordanem colligitur, aliam Spiritus S. essentiam, aliam Patris, & Filii esse: Et eum essentia Patris de cælo non descendit, nec formam illam corpoream assumpsit; essentia autem Spiritus Sancti utrumque fecit.

RESPONDETUR. Non fuisse unitam hypostasice personam Spiritus S. naturæ columbæ; sed hoc fuisse non nisi imaginem, & similitudinem: potest autem in symbolis esse varietas, non in essentia; & ita symbolum erat Dei & nubes, & columna præcedens.

INSTAT 1. Deus summus non movetur, & cælo autem illa columba descendit.

RESPONDETUR. Figuratè dici Spiritum S. descendisse, sicut dicitur de Deo, quod descendit, ut videret malitiam Sodomæ.

INSTAT 2. Qui ergo ex hac apparitione inferretur Trinitas.

RESPONDETUR. Inferri; sit enim mentio Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

INSTAT 3. Quæ fuerit singularis hic adumbrata operatio Spiritus Sancti per hoc symbolum columbæ?

RESPONDETUR. Adumbratum fuisse vel genitum, quoniam facit gemere, vel bonitatem, quia dicitur felle carere; Ratio autem boni personalis amoris appropriatur.

DIFFICULTAS II.

Adferuntur loca pro Divinitate Spiritus Sancti.

Libet præfari cum Gregorio Nanzianzeno Orat. 37. *Vetus Testamentum Patrem aperit*

prædicat, Filium obscurius, Novum Testamentum Filium nobis perspicue ostendit, & Spiritus Divinitatem nobis subobscurè quodam modo indicavit, nunc Spiritus ipse nobiscum verè versatur, seque nobis apertius declarat.

Ex Veteri Testamento.

PRIMA AUCTORITAS pro Divinitate Spiritus S. Isaia 6. *Deus summus & Dominus exercituum dicit; Audite audientes & nolite intelligere.* Ex quo loco sic arguitur. Is qui locutus est prædicta verba, erat Deus, appellatur enim Dominus exercituum, & quo fundamento supponitur alibi, Deum loqui, ex eodem debet supponi, etiam hic loqui, & si Prophetis, & in particulari hic, isti, non est Deus locutus, non ergo verba illa revelavit Deus: Revelatio enim est locutio divina, sed is qui dicta verba locutus est erat Spiritus Sanctus: expresse enim Apostolus Actor. ult. v. 15. dicit: *Quia bene Spiritus Sanctus locutus est per Isaiam Prophetam ad Patres nostros dicens; Vade ad populum istum, & dic ad eos, aure audietis & non intelligetis.* Quo argumento utitur Nissen. Basil. Cyrill. & alii.

In idem recidit si dicas, is qui revelabat in Veteri Testamento ea quæ revelata sunt, est Deus; hoc enim tot illæ locutiones Veteris Testamenti significant, *Hec dicit Dominus*, & significat id Canticum Deiparæ illis verbis: *Sicut locutus est ad Patres nostros.* Canticumque Zachar. sed hic revelans erat Spiritus S. quia secundum illa Petri 1. expresse dicitur, *Spiritu S. inspirati locuti sunt sancti Dei homines.*

RESPONDET 1. Quod Spiritus Sanctus sit causa non nisi instrumentalis illius locutionis, &c.

CONTRA, quia æqualiter loquitur Deipara de Deo & Spiritu Sancto, itemque ipse S. Petrus & S. Paulus. Deinde arbitrariè dicitur, Spiritum Sanctum esse causam non nisi instrumentariam.

RESPONDET 2. Crellius. Per Spiritum Sanctum Isaia Davidi & aliis locutum esse Deum, quatenus Spiritu, atque efficacia sua, faciebat eos scire, quæ dicere debebant, & ad illa proferenda illos impellebat. Et sicut ex loco Apoc. c. 2. & 3. ubi dicitur: *Qui habet aurem audiendi, audiat, quid Deus dicat, quid Spiritus dicat Ecclesiis.* Non rectè inferretur, Spiritum Sanctum esse Filium Dei, cum illic perpetuò loquatur Christus. Ita nec inferretur, ex dictis locis Spiritum Sanctum esse Deum. Rursus ex eo, quod Jehova dicat, se apparitum Prophetis n. 12. v. 6. non licet inferre quod Angeli sint Deus, quamvis illi apparuerint, hinc nec in præsentī rectè inferretur Divinitas Spiritus Sancti; *Quia locutus est Deus & Spiritus Sanctus.*

Dd 3

CON-

CONTRA est. Tum, quia quæro, an Spiritus illa efficacia ipse sit Deus, vel non? si est, habetur intentum; nam ejus in persona distinctio aliunde probatur: si autem non est Deus; ergo contradicis Scripturæ, quæ illum Spiritum loquentem, & revelantem sine addito appellat Deum. Tum, quia cum aliunde constet Angelos non esse Deum, hinc quando nominatur Deus aliquid per illos fecisse non potest inferri, Angelos esse Deum. Jam autem aliunde non constat, Spiritum S. non esse Deum, & cum absolute appellatur Deus, quare exinde non inferetur ejus Deitas? Unde cum constet in Apoc. Christum perpetuo loqui, & aliunde nobis Catholicis constat Spiritum S. esse distinctum à Christo, male inferetur, Christum esse Spiritum Dei, eo quod ibi Spiritus Dei dicatur loqui; in præsentem autem nihil simile ostendi potest. Tum quia, quando dicitur Deus dedisse legem, & Angeli, longè alia phrasi id describit Scriptura, ut ostendit textus.

SECUNDA AUCTORITAS est. Quia, qui Creator est hominis & cælorum est Deus summus, ut colligitur ex initio Genes. Spiritus S. est creator hominis & cælorum, ex illis verbis Eliu Job. 33. v. 4. *Spiritus Dei fecit me, & spiraculum Omnipotentis vivificavit me.* Job etiam ipse cap. 26. v. 4. *Spiritus Dei ornavit cælos.* Et Psal. 13. *Verbo Domini cæli &c.* Et Psal. 103. *Emitte Spiritum tuum & creabuntur.* Quod si dicas, hic nomine Spiritus intelligi illud spiraculum quod inspiravit Deus, contravenies Scripturæ, quia illud spiraculum non fecit cælos, & quia ille Spiritus non posset dici facere hominem, sed facto homini infundi. Ad quod advertit etiam Iren. l. i. c. 5. citatus à Petavio. l. 3. c. 7.

TERTIA AUCTORITAS est ex 2. Reg. 23. *Spiritus Domini locutus est per me & sermo ejus per linguam meam. Dixit Deus Israel mihi, locutus est fortis Israel, dominator hominum.* Ex quo loco sic arguitur. Ille qui prædicto locutus est, est Deus; expresse enim Deus dicitur à Davide, sed illi qui locutus est, erat Spiritus, ut expresse nominatur: Ergo, &c. Et certe quamvis Angelus ista omnia fuisset locutus, quia non aptantur hæc verba ipsi Angelo, sed Deo; nec dicitur Angelus loqui, sed Deus; Ergo cum dicitur loqui Spiritus S. bene inferetur esse Deum.

Ex Evangelio.

PRIMA est AUCTORITAS ex illo Joan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.*

SECUNDA AUCTORITAS. Quia si bene arguitur ex illo loco, *Ego ex Deo processi*, Divinitas Christi, etiam ex hoc loco, *qui appellatur Spiritus Veritatis, qui à Patre procedit*, recte inferetur Divinitas Spiritus Sancti.

TERTIA AUCTORITAS ex illo Joan. 14. v. 16. ubi dicitur, quod *Spiritus S. mundus accipe-*

re non potest, quod illi mundus non videat, quod conforme est illi. Deum nemo unquam vidit.

Ex aliis Canonicis Scripturis.

PRIMA AUCTORITAS est ex Act. 3. *Cur tentavit Satanas cor tuum, ut falleres Spiritum S.* subdit quæ *non es mentitus hominibus sed Deo*, unde sic arguitur; Commisum mendacium contra Spiritum S. quem dicitur voluisse fallere Ananias, est commissum mendacium contra Deum; Dicit enim Petrus, quod mentitus sit Deo. Ergo, &c.

RESPONDET I. Cællius: Quod Scriptura aliter loquatur de Deo, aliter de Spiritu S. Nam de Spiritu S. dicit mentiri seu fallere, ac ludificari Spiritum S. de Deo dicit mentiri Deo, ita ut illud primum denotet simpliciter objectum circa quod fraus, ac ludificatio versatur, hoc verò secundum ostendit scopum ultimum, in quem injuria, ac contumelia redundet, & si supponitur Spiritus S. esse Deus, ad quid cum fuisset dictum, quod fallere voluerit Spiritum Sanctum, additur insuper, mentitus es Deo.

CONTRA est. Tum, quia in communi usurpatione non dicitur, quod mentiamur aliquem, sed quod mentiamur alicui. Unde erit fallere aliquem falsum dicendo ludificari; loquendo scilicet non vera pro veris, ac mentiri; Ergo idem erit dicere, mentiri Spiritui S. ac fallere vel ludificari Spiritum S. Tum, quia Objectum circa quod sermo versatur, si non sit id, quod aliquis negat, est ipsa persona, contra quam fit mendacium, si enim aliquis non loquitur, de objecto distincto ab audiente, loquitur de Audiente. Tum quia, quamvis constaret ex doctrina Apostoli Spiritum S. esse Deum, poterant adhuc Divinitatis ejus meminisse: nam constat primam personam, & esse Deum & esse Patrem, & nihilominus hoc utrumque in Scriptura poni solet.

RESPONDET 2. Uno eodemque actu potest quis duobus mentiri, & uni quidem per alterum seu uni immediate, ut hic Spiritui Sancto in Apostolis habitanti, alteri ut Deo; sic qui fideles persequitur, persequitur Christum; qui Apostolos audit, Christum audit, nec inde quisquam concluderet Apostolos vel Fideles esse Christum.

CONTRA est. Quia nullum est fundamentum loqui hic Scripturam de Spiritu S. & Deo, tanquam de duobus, omnino distinctis. Tum quia, quando loquitur Christus de se & Apostolis, de se & Fidelibus, condistinctim tanquam de duobus loquitur, quod in præsentem non fit. Tum quia, quando dicitur, Deus & Pater non est distinctio duorum; Ergo in præsentem idem dicendum: immo cum dicat, quod non sint mentiti hominibus, videtur secerni, quod mendacium non sit factum contra creaturam; Ergo factum contra Deum.

RESPON-

RESPONDET 3. Si licet ita argumentari, Ananias mentitus est Deo. Ananias mentitus est Spiritui Sancto; Ergo Spiritus S. est Deus. Licet etiam ita argumentari; Paulus persecutus est fideles. Ergo Paulus persecutus est Christum. En hinc concluditur non minus particulariter, particulariter enim aliquis persecutus fideles, persecutus est Christum, consequenter inferetur particulariter. Ergo aliquis qui mentitus est Spiritui S. mentitus est Deo.

CONTRA est. Quia in illa retorsione negatur Consequentia, quia medius terminus non attribuitur, ut dictum supra: non enim illius Majoris est iste sensus; Omne cui competit quod illud Paulus persequatur, competit esse Christum: nos autem admittimus; Cui Ananias mentitus est, omnino illi competit esse Deum.

SECUNDA AUCTORITAS est 1. ad Cor. 13. 6. *Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis*, similia habentur c. 6. v. 19. Ex quibus locis sic arguitur. Cujus templum, est templum Dei, ille est Deus. Sed templum Spiritus S. est templum Dei; nam dicitur; *Nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti*. Et alias; *Nescitis, quia templum Dei estis*. Ergo.

RESPONDET Crellius pluribus viis huic argumento; scilicet templum esse non tantum summi Dei, sed etiam ejus qui sit illi in imperio cultuque Divino subordinatus, vel saltem templum non est non nisi ipse Dei, quatenus templum à nulla alia persona diviniore quodam jure possidetur, quam à Deo: Cæterum etiam ab Angelis tanquam Dei ministris incoluntur: unde qui vellet hoc loco uti, deberet ostendere Spiritum S. esse personam, cujus ab honore corpus nostrum est dicatum, & quod diviniore jure possideretur ab eodem.

CONTRA est. Tum quia hujus ipsius redenda fuisset ratio, cur templum possit esse Dei subordinati? Item quomodo possit aliquis esse Deus sine addito, & tamen subordinatus: hic

autem est mentio Dei sine addito, & si ponantur Dei subordinati tales subordinatos Schola non nisi admittit Plurichæistam. Tum, quia nunquam dicitur templum esse alicujus Angeli; Ergo Templum sine addito alicujus per Scripturam indicabit divinitatem sine addito. Tum quia probatio quod Spiritus Sanctus sit persona, ex hoc loco non sumitur; sumi tamen posset, quia debet esse non accidens, sed substantia, & quidem intellectualis personata, nam templum non est nisi persona. Quare autem præter appellationem templi Spiritus Sancti additur, quod sit templum Dei, id fit vel ad ostendendam distinctionem personæ, vel ad ostendendam illius distincte Divinitatem.

TERTIA AUCTORITAS est ex 1. ad Corinth. 12. v. 4. *Et divisiones operum sunt, idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus*. Subditur; *Hec autem omnia operatur unus atque idem Spiritus*. Ex quo loco sic arguitur; *Qui operatur omnia, Deus est*, ex prioribus verbis, qui operatur omnia Spiritus S. est, ex posterioribus verbis. Ergo Spiritus Deus est.

RESPONDETUR. Aliud esse Spiritum S. esse illum unum Deum, & aliud; cum illum unum Deum appellari, quia de re hic agitur. Deinde, argumentum multum probaret, quia concluderet etiam alias personas esse Spiritum Sanctum.

CONTRA est. Concedamus, interest distinctionem illarum propositionum, cur ex allato textu, prima propositio non verificabitur, cum appelletur expresse Deus; Spiritus Sanctus, si conjunctim utraq; propositio, sumatur. Quod autem adducit illum Spiritum S. fore totam Trinitatem, jam alibi solutum est.

Possent alia plura loca adferri, ut ex 2. ad Corinth. 3. v. 16. *Ubi appellatur Spiritus S. Dominus ad quem debet fieri conversio; tribuitur illi justificatio 1. ad Cor. 6. v. 11. Ad Rom. 8. Spiritus Dei, aut Filii, Dei dicuntur*. Resurrectio Christi, quæ attribuitur Patri, si verba ut sonant accipiantur, attribuitur etiam Spiritui Sancto, ad Rom. 4. &c.

*Et hæc de Divinis satis non Divinè; quia te decet silentium
Deus etiam in Schola.*

A. M. D. G. Bqj. V. H.

b.M.

Dd 4

INDEX.